

శ్రీ రస్తు.

శ శిరే ఖాపరిణయము.

అ ప్ప ప్ప క వి ప్ర ణీ త ము.

చె న్న పు రి:

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్ర క టి క ము. **CHEC**

1928

All Rights Reserved.

Printed at
the "VAVILLA" PRESS
MADRAS,—1923.

శ్రీ రక్ష.

శ శి రే ఖా ప రిణ య ము

పీఠిక.

కన్యామణిగర్భిణుబ్బయగముం జిత్తంబురం శేర్పి తా
వీరక న్నొన వేడ్క జూడ్కు లిడగా వీడానుభావంబుతో
జోక బయ్యెదకొంగుం జేయ్యవలెతో సొంపొద్దుగా నవ్వుచు
న్నేకాంతంబుర ముద్దులాడునారి మ మ్మెల్లవ్వుమక బ్రోవుకక. 1

ఉ. పచ్చనికొకయుక్ మెఱుంగుబర్హి నుపింభము నింద్రకార్డుకం
బచ్చుగ నీనుమేను జాలదాల్త మటంచని యెంచి యంచ నీ
వచ్చినచంచలించె నని వల్లభుతో సరసోత్తలాడు నా
లచ్చి యొసంగు మా కెల్లదు లక్షకు మీఱిన ద్రవ్యమాలముతో. 2

మ. సరసానావము లాడుగౌరిఁ గని మాసాస్థులజ్ఞోః శేషకక
గిరికోదండుండు గౌఁగిలిండుకొనఁగా గ్రీవంబుమైచూరముతో
కరమాశ్చర్యముగాఁగఁ జూచి చెలి యాకంపాయమానంబుతోఁ
గరము ల్లాడ్చిన నవ్వుజేవుఁ డొసంగుక గామ్యార్థము వ్రీలితోక. 3

ఉ. అత్తటి నున్నజిహ్వు నుత నాదలఁ శేర్పి నటించుచున్నయా
చిత్తజవైరిపై నలుకఁజేయుచుఁ జారునతోజలోచనకో
నెత్తిన చేర్చుకొంటి విది నీతియె కా దని వల్కుగౌరి య
త్యుత్తమభోగసంపదల నొక్కగ మాకు నొసంగుఁ గావుకక. 4

చ. వెలయుఁగ భారతీయువతి వీణఁ గుచంబులఁ శేర్పి హాయిగా
నలలితరాగవైఖరులఁ జక్కఁగ గానముజేయ వేగమే
నలవునఁ గౌఁగిటకొ దిగిచి వాణిమనం బలధారఁ జేయు న
జ్జలజలవుండు మా కెల్లదు సత్కృపతోడఁ జిరాయు పీఠికక. 5

మ. కమలాకారముఁ జేయు నేత్రయుగళ్యంగారంబు దర్శించి యా
కమలామిత్రు నృజింపు నాదుముఖసత్కారంబి నిర్మలాకించి న
దృష్టిమరిబృందముఁ దీర్చుమత్కలచరుచిక్రిఁ జూచి యం చొప్పుగాఁ
గమలాసీనునిఁ జూచి చల్కుచెలికిం గావ్యంబుకై మ్రొక్కెదన్. 6

తే. లలితమై యొప్పులక్షణలక్ష్య మెఱుంగ, సంస్కృతాంధ్రాదివదములజాడ లెఱుంగ
వాక్సరణి నాకు దయచేసి పసుధయందు, నునుతతోఁ బ్రోవు మజారాణి మధురనాణి.

క. ఉదయంబున బ్రహ్మయు నై, సదయత మధ్యాహ్న వేళ కంకరురీతికై
ముదమున నస్తమయంబున, విదితంబుగ విష్ణు వసెడుచేల్పు నులింతున్. 8

సీ. పంక్తికంతునిశిరఃపంక్తిఁ ద్రుంఛనరాముచిత్తంబునకు మెప్పుచేసె నెవడు
శంకఁ లేకను వేగ లంకలోపలఁ జొచ్చి కొంకక లంకిణిఁ గూల్చె నెవడు .

సీతామహాదేవిచిత్తంబు రంజిల్ల నినకులాగ్రణిముద్ర నిచ్చె నెవడు
రమణి యిచ్చినశిరోరత్నంబుఁ గొనివచ్చి యినకులాధిపున కందిచ్చె నెవడు .

తే. దట్టిమలిమంతు నమలు లే రని కలంతు, మహితగుణవంతు నెప్పుడు మది భజింతు
నసురపరులను విదళించునని నులింతు, ప్రకటబలవంతు హనుమంతుఁ బ్రస్తులింతు.

క. గౌరికి ముద్దులది డ్దగు, వారిని విఘ్నాద్రి మేఘవాహను సంహా
దురునిఁ గరిరాజ్యదనుని, సారెట వినులింతుఁ గావ్యసాంతముకొఱకై. 10

సీ. వల్లికజన్మదావాల్లికి వినులింతు బమ్మెరపోతనఁ బ్రస్తులింతు
నన్నయభట్టును నన్నుకు బ్లావంతుఁ దిక్కన కేప్రాద్దు మ్రొక్కులిడుదుఁ
గాధిదానాఖ్యుని భువముగాఁ బూజింతు భవభూతి నత్యంతభక్తిఁ దలంతు
ముక్తుతిమ్మన భట్టమూర్తులఁ గొనియాడి యలసానిపెద్దనామాత్యుఁడొగడి

తే. యాత్మఁగంకంటిపాపరాజాఖ్యుఁ గొలిచి, రంగనాథునిఁ గరుణాంకరంగుఁ డలఁచి
యెఱ్ఱెగ్గడ మదిలోన నెంచి యెంచి, వందన మొనర్తుఁ గవిరాజబృందమునకు. 11

తే. పద్మతాత్పర్యజ్ఞానంబుఁ బరిహరించి, కవులు చెప్పినకావ్యమల్ తెల్పులు సారక
పొనఁగఁ జలవఁగఁజొత్తులఁ బ్రొద్దుఁ గడపి, చెలఁగుఁగుకవుల సభలందుఁ జెప్పచేల. 12

మ. ఆని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబును నుకడనాధ్వరణంబును గుకవిరస్మరణంబునం
గావించి వఱియును. 13

కర్తృవంశవర్ణనము.

సీ. తాతాచార్యునయందు బహుశ్రద్ధతో నుండు రవనిలో రత్నాకరంబువారు
అంధ్రసంస్కృతిభావ లలికించి కృతిఁ జేతు రవనిలో రత్నాకరంబువారు
పంథానముల రాజసభలందు నులికెక్కి రవనిలో రత్నాకరంబువారు
పండిబృందంబులో పండితుఁ దగధీరు లవనిలో రత్నాకరంబువారు

లే. వసుధ రత్నాకరం బసువంశజులది, కరయ రాకానుధాకరుఁడతఁడటంచుఁ
గవులు వినుటించఁగాఁ జాల ఘనత కెక్కె, రాజితంబుగ సంజీవరాజునుఁడు. 14

సీ. అతనితనూజాతు లవనిభృద్దైర్యాత్తు లకులతప్రభ మోము లలరువారు

రాజవశంకరలేజాలు నలరారు మంజులభావజుల్ మానధనులు
బంధుజనాష్టాదసింధునమీచీనవిమలవాక్యస్ఫూర్తి వెలయువారు
ఏకవర్షప్రకం బేప్రాద్దు వదలక సన్తాదవృత్తిచే నల్పవారు

లే. చెలఁగి నుజనులసౌఖ్యమే నేయువారు, భూమి నన్యతంబుఁ బలుకని మిథ్యయుతులు
రమ్యమతి యగుహాన్నురరాజకవియు, నతనితమ్ముఁడు నారాయణాఖ్యకవియు. 15

క. హాన్నురరాజు వసుధలూ, నన్నుతి కెక్కినఘనుండు సంస్థానముల
బన్నుగఁ దెచ్చినబహుమతు, తెన్నెన్నోగలవు వాని నెన్నఁగ వశమే ? 16

క. సత్యవధంబును వదలం, డత్యుత్తముఁ డనుచు మెచ్చి యామోదముతోఁ
బ్రత్యక్షంబుగ మారుతి, యత్యంత ప్రియంబుతోడ నతనింబ్రోచుకొ. 17

వ. అట్టి యాంజనేయప్రభావంబున జేసి. 18

సీ. అతిచమత్కృతు లాప్పు నాశుకవిత్వంబుఁ జెలఁగి వాక్యటిమతోఁ జెప్ప నతఁడు
నవరసాలంకారనైపుణ్యమున మించి నకలప్రబంధమల్ నలుపు నతఁడు
అధికు నధముఁజేయ నధము నధికుఁజేయ ఘనమైనవాక్ శుద్ధి గలుగు నతఁడు
అతిభీషణాకార మమరి యెల్లప్పుడు నల్లిగంధీరుఁడై యలరు నతఁడు

లే. విశదకరుణాకటాక్షనువీక్షణుండు, భట్టుమూర్తికి సరి యనఁ బరగునతఁడు
బలుకుచులికినఁ జెక్కెలూలుకునతఁడు, నుతులు నలుపురతోనుండె నుఖముఁగనుచు.

లే. అతనితమ్ముఁడు మలితంతుఁడ మితయశుఁడు, కావ్యనాటకాలంకారకవనజేద్యుఁ
డతులితామోదుఁడాతని కరయనుతులు, నలునముద్రంబులననొప్పి వెలయుచుండు.

లే. ఆంజనేయుఁడు వీరహస్తప్ప పటియు, హనుమదాసును దత్తప్ప యనుమదీయ
జనకు లెన్నోన్యసఖ్యకామతులూ, కీర్తి గాంచిరి యోగ్యగ్నూర్తు లనఁగ. 21

సీ. ఇలలోన నాంజనేయలవాచకస్ఫూర్తి మంజులస్ఫురణతో మధుర మగుచు
నేయేరసంబున కేరాగ మొప్పిన నారాగమున రసం బమరఁ జదివి
యాంజించినవారి నానందవార్ధిలో మగ్నులఁ గావించి మరులుగొల్పు
బంధుజనాభి నాభరణభావంబునఁ గన్నాకుగ్గా నొప్పి ఘనతకెక్కె

లే. నతనిసృక్మకంబు వర్ణింప నగణితంబు, నతనిపరిగౌరవం బెన్న నగణితంబు
నతనికీర్తిని వర్ణింప నగణితంబు, నతనిఘనమగుశేషుషి యగణితంబు. 22

వ. అని పుటియును. 23

- క. వీరహనుమచ్చ మిక్కిలి, చాదుతరం బైనమూర్తి సాహితీయందున్
నేరువు గలిగియు నున్మృత, సారాంశము తెలిసి యతఁడు నన్ను తిక్కెక్కెన్. 24
- లే. హనుమదానన వివరింప నాంధ్రమునను, జేలగి కృతినెప్పు నాత్మఁడే చెప్పవలయు
నితరకవులను హృదయమం దెంచనేల, ననుచు జనములు వినులించ నతఁడు చెలఁగె.
- క. దత్తవృద్ధముఁ జెప్పెద, సుత్తముఁ దలయున్ కివయఁడు నుద్వీగ్ధలిలా
హస్తినీతిస్ఫురణన్, బొత్తిగ నరయంగ విడురుఁ బోలినఘనుడెన్. 26
- ప. అని వెండియు. 27
- లే. హనుమదాసాఖ్య గర్భసృజాభిచంద్రు, లవని నుబ్బిన్న రామరా జనెడనుతులు
రామరాజు భగీరథరాజుఁ బోలి, తీర్థకాండఁ గొనితెచ్చి వార్తకెక్కె. 28
- క. వరనాటకకావ్యంబులఁ, బరమాలంకారములను బండితుఁ డనుచున్
వరసులు నన్ను తినేయఁగఁ, జీతర ముక్తిఁ దిఁ గాంచి చెలఁగుదు నుండెన్. 29
- ప. తదనంతరంబ. 30
- లే. అగ్రజం దైవయాంజనేయాఖ్యకవికి, భార్య లిరువురు పరిభక్తిఁ బ్రబలి రందు
నగ్రభార్యతనూజాతు లష్టమిత్రు, పేరులొనానినామము లేరుకొందు. 31
- క. చాయన్న వసుధలోపల, మాయన్నలలోన మేటి మానధనం డా
చాయన్న చదువ వినియెడి, భీముతు లానందవార్ధిఁ జేలుట యరుదే. 32
- లే. ఇతనితమ్ముడు చెన్నప్ప యింపుగులుక, జనులు వినులించ సజ్జనసంగఁ డగుచు
సలిసుతులతోడ వేడ్కతో జగతియందుఁ, బరిగి గురుపూజ వేయు పద్మక్తి గలిగి.
- లే. ఆంజనేయునిరెండవయాలు నుదతి, భానురాంగి సరోదహపత్రనేత్రి
శ్రీరమాదేవిసమ యని తెలులువొగడఁ, జేలఁగ ముఖజితశక్తినింబ శేషచూంబ. 34
- లే. అట్టి శేషాంబగర్భసృజాభిచంద్రు, లప్పసామియు నప్పప్ప యొప్పమిగుల
దారపుత్రుడలం గూడి ధరణియందుఁ, బరమసంతోషయాత్తు లై ప్రబలి రందు. 35
- క. ఆప్పప్ప యాప్రబంధముఁ, జెప్పెద నని పూని వేడ్కఁ జెప్పెను దీనన్
దవ్వణగల్గినఁ దీర్పుచు, నొప్పగ పరిచేయరయ్య యోబుధులారా. 36
- ప. ఇట్లులాంధ్రగీర్వాణనాటకాలంకారాది ప్రాసీద్భ్యధురీణినిబుధభరణారవిందమకరందా
స్వాదనోందిరిరా యమానవృద్ధయందును, మ్మనురాశీర్వాదామోదనుశీలవర్తనం
డును, ననవరతపుత్ర మిత్ర సహాయసంపన్నుండును నగుచాతం దత్తంకపంకపద్మమనం
జోదలుచుండ నొక్కచాటిరా త్రియందు. 37
- నీ. హాటకపద్మరాగాదుల విలసిల్లు డంబుమిఁజీనశీరీటంబువాఁడు
నుజీయయం బైనట్టిమకరకుండలరుద్రిప్రామిన భాసిల్లు మోమువాఁడు

- మహానీయకౌస్తుభమణికాంతు లంకట రాణింతు కంఠహారంబువాఁడు
మాడ్కికి మిఱుమిట్టు సొనిపెడువరినీలకంఠరోజ్జ్వలచారు కాంతివాఁడు
తే. కనకచేలంబుఁ గట్టినకౌనువాఁడు, మొలకనవ్వులు మోముపైఁ జిలకువాఁడు
చాలఁ గృపగల్గి లోకంబు లేలువాఁడు, స్వప్నమునవచ్చి యెదుర సాక్షాత్కరించె.
వ. ఇట్లు ప్రసన్నుండఁడు మదంకితంబుగా నొక్కప్రబంధం బొవరింపు మనిన విని
సంతోషసాగరంబునం దేలి యవ్వడు. 39

ప. ప్రిం త ము లు.

- క. పూతనప్రాణవిఘాతుకు, మాతకు సంతోష మొనఁగు మహానీయునకుఁ
జాతభవపాశహరునకు, భూతదయామానసునకు బుధవినతునకుఁ. 40
- క. దేవకినిరతనయునకును, భావజనకునకు భక్తమందారునకుఁ
పాపనవదయుఁగలనకుఁ, గోవర్ధనభారవహనగోపాలనకున్. 41
- క. నరసిరుహలోచనునకుఁ, శరణాగతపోషకునకు జగతీశునకుఁ
పురుహూతాదివినుతునకు, పరిణయకేళినినోదపరిత్రాఢునకున్. 42
- క. అర్జునరథసారథికిఁ, దుర్జయఖులదనుజవరులఁ ద్రుంచినహరికిఁ
నిర్జరపూజితమూర్తికి, నర్జునతరుమూలహరికి నాగమనుచికిన్. 43
- క. నరకాసురభంజనునకు, మురదానవదుర్దనునకు మునిపంద్యునకుఁ
నరసింహభవనన్నతునకు, కరిమొర విని మకరిఁ ద్రుండుకరుణానిధికిన్. 44
- క. శ్రీసత్యదుర్జిజులతో, రాసక్రీడలను నలుపురాజాన్యునకుఁ
హాసాన్యుంబున నెపుడును, దాసీదాసులను బ్రోచు ధన్యాత్మునకున్. 45
- వ. అంకితంబుగా నాయొనర్పంబునిన శశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబున
కుం గథాక్రమం బెట్లు లనిన. 46

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము.

- క. వినుసౌధ్మకేతనావళి, జనితం బగువాతనాతిని జంచల మగుచున్
 దినమున్ దినమణిహయములు, ఘనభీతిం జెందునట్టి గజపుర మమరున్. 47
- తే. ఆపురం బేలుజనవతి యబ్జవైసి, వంశపరిపాలనప్రకవత్తనండు
 దక్షతనుబ్రోచు బ్రజల బాంక్షితుండు, గజులికైక్కినపేరింగముననుండి. 48
- ప. ఇలిహసక్రవణకతాహలుం డైవైశంపాయనమహామునిం జూచి యిట్టనియె. 49
- క. శశికులుఁ డభిమన్యునకున్, శశిరేఖను బెండ్లిచేసి జలజాత౯దుర్
 పనుధను దా రెటుమెలంగిరో, విశదంబుగఁ జేటవణువ వినియెద ననఘా! 50
- ప. అని యడిగినజనమేజయునకు వైశంపాయనుం డిట్టనియె. 51
- క. భ్యాతిగల కొనకాదులు, ప్రితిగ పరమాతు నడుగఁ బెంపలరంగా
 నాతఁడు నెప్పిన సత్కథ, చేతోమోదంబు గాఁగఁ జెప్పెద నీకున్. 52
- సీ. గోపురం బటుయాచి యాపురంబునఁ గల్గు గోపురంబుల ముద్దు గొనఁగఁ దలఁచుఁ
 గోటకొమ్మలు నప్తహోటకంబులఁ దాఁచుఁ దద్రక్తురుచి భానుఁదారసించి
 వైడూర్యతోరణాఽఖలతో నలరారి చూడవేడుక యైనమేడ లమరు
 నిందురక్కప్రభాసందీపితంబుగా నందమై విలసిల్లుచుందిరములు
- తే. నవ్వుమణి కాంతులను నొప్పునాట్యకాల, లచురుఁ గర్పరవేను లాయాస్థలంబు
 దీధిదిద్వారమాక్తికతోరణంబు, భూమిరత్నంబు ద్వారకాపురవరంబు. 53
- క. ఆహ్వానియువ్వరిగలవై, నెవ్వడు నయ్యాలలూఁగునింతులు శశినిక్
 కొప్పుడఁ గరములఁ బట్టుచుఁ, జప్పట లిడ నుధయుఁ దోరగి సౌధము లయ్యెన్.
- క. ఆచ్చట మేడలలోపల, నచ్చనగం డ్లాడుచెలులయందము చూడన్
 ముచ్చటమీఱుంగ నాపురి, లచ్చియు వసియించు వేడ్క గమణీయముగాన్. 55
- కా. నీలాశ్రంబులఁ గాంచి పొంగుచు గజానీకంబుగా నెంచుచున్
 వాలాయంబునఁ దాఁకఁ బూని పరుసన్ వాలంబు లల్లార్చుచున్
 గాలన్ నేలను జేరి దంతముల శాకాశంబునం గ్రుమ్ముకాం
 త్కలాకించి నురాచగాఢముల వీకన్ బీట మత్తేభముల్. 56
- సీ. పాంశుకాలము గప్పి కవమానవేగంబు వంద మాయె నటంచు మదిఁ దలంచు
 సింధు దేశముల నైంధవగవనంబు సాధారణం బంచు నరకుగొనవు

హరిణప్రయాణంబు లాలోకమునఁ జేసి నేర్పుకొమ్మని తమనేర్పుఁ జూపు
మహి మనోవేగంబు మాకుఁ జెల్లు నటందు జలధి దాఁటెవనుచుఁ జౌకళించుఁ
లే. గనకమణికాంతులను మించుకల్లములను, మోము లెత్తుచు వచ్చుచు మోదనులరఁ
బుచ్చుచులు మీఁదికెత్తుచుఁ బొగరు మీఱి, కోటలనుదాఁటు నాపురిఘోటకములు.

క. చతురాగమముల నీగిన, చతురాశ్వు నిరాకరించు సరసమనీషణ్
క్షీరి పటాభ్యుధురీణులు, నతులికృతకసాహసేంద్రు లవనినురేంద్రుల్. 58

క. లేజోమదమున మించియు, రాజితరణరంగభూమి రామునిమాడ్కి
జేజేలు నురింపఁగఁ బర, రాజుల మర్దింతు రెలమి రాజతనూబుల్. 59

క. తొమ్మిదినిభులూ దొరకిన, యెమ్మెలు గలరాజరాజు సంచక మనిలో
నమ్మద మందుడు రత్నము, లమ్మును రావీటిపడిజా లనవరకంబుల్. 60

క. హరిభక్తియె యెల్లవృషు, గిరికొనఁగా నల్పుచుండి కృషితో నెపుడు
మరుచిరధనధాన్యంబులఁ, బరితోషితు లెల్ల పాదభవు లవ్వరిలో. 61

క. భూయంగము ముడివడంగా, నాయుధములు చేతఁ బూని యతిభీకరులై
వేయుగజంబులబలిమిల్, గాయము విలస్థిల సుంద్ర ఘనభటు లచటల్. 62

సీ. పరిమళయుక్తనూ సరసిజంబులు లేవె సరసులకే కదా సరసిజములు
వల్లవాధరి మంచి మల్లెపూ లున్నచే వల్లవాగ్రణుల కామల్లెపూలు
భువన మోహిని మంచికువలయంబులు లేవె యవి రాజులకుఁ చూడ నందగించు
కరిగజగామిని యరవిందములు లేవె యరవిందములు నుండు నతనిచేత

లే. ఘనమంబులు గలవలె కంబుకంఠి, చిరతరంబుగ నున్న వాచెదవు కేగు
మనుచు విటులతో చాతుర్య మలరఁ బలికీ, పువ్వులమ్మును రప్పిటిపువ్వుఁబోండ్లు. 63

ప. మఱియు నప్పట్టణంబు రాజనిరాజితంబు కావున సత్సంఘంబును, ద్విజరాజభాను
రంబు గావున సుధ్యానవనంబును, భుజంగసంచారితంబు గావున భోగవతీపురం
బును, జాంబూనదభూషితంబు గావున జంబూద్వీపంబును, నవరత్నదీపితంబు
గావున రోహణావలంబును, విమలవివాసంబు గావున నాకలోకంబును, భవవిశేషం
బుగలది కావున లంకాపట్టణంబును, దివ్యభూజాతవంతంబుగావున నందనవనం
బును శ్రీరామప్రకాశమానంబు గాన నయోధ్యాపురంబును బోలె నొప్పుచుండి
మఱియును. 64

సీ. ఆపురిసౌధాళికాగ్రభాగంబుల రెంట ధ్రావుడు, దిండిరీకు లరసి
జరమభయంబుతోఁ బాకారి గజరాజు పరువిడఁగాఁ గాంచి వద్దముఖులు
దరహసం మొదవంగఁ బరిహాస మొనరింపఁ బురుహూతుఁ డాఱించి పురముఁ గాంచి
యెంతచిత్రము చూడ నీపురం బని మెచ్చి నరసిజాత్యులరూఢ మరసి యరసి

లే. నాపురంబును హసించుచు నీపురంబు, నమరకాంతల నిందింతు రట్టముఖులు
నానాయంబును దోలు నీనగరహయము, లనుచునుతిండియ్యుడు డానందమొందు.

ఉ. ఆపుట భేదనంబు ననిశంబును బ్రోచు దయాంతరంగునికే
వీరితలేజునికే హాని దీనదయాభరి చేపదేవునికే
గోవికలీలు నచ్చుతుని గోగణపాలుని వాసుదేవునికే
భూపతు లాపులు న్దునులు భూసురుకాదిగఁ గొల్పుచుండఁగఁ. 66

క. కొంతతడ వుండి పిమ్మట, కంతునిగన్పట్టినతిని గనుఁగొను వేడ్క
నంతన కులఁగ మాధవుఁ, దంకఃపురభూమిఁ జేర నరిగిన నపుడుకే. 67

క. వాకిటఁ గావలివారలు, ప్రాకటముగ ముందు నడువ ఫణిహరకులుకే
జోకఁగ నిరుపార్శ్వంబుల, లోకేశ్వర గరుడగమన లోలాత్మ హరి. 68

వ. అని యనేకప్రకారంబులఁ బ్రస్తుతించుజరంబులనునంబు లలర బహుకారింపుచు
దెబ్బదిరెండుద్వారంబులుం గడచి వద్దరాగస్థితసౌపానంబులు చేగఁ బ్రాతుచు
మహావీరకసౌధాంతరంబునకుం జని రుక్మిణీదేవితల్పంబున శయనించి యచ్చటనున్న
సఖీసంబులం బనిచి రతిక్రీడావినోదంబులఁ గొంతతడ వుండి వెండియు నాస్థా
నంబునకుం జని రాజకార్యనిర్వాహకుం డగుచు దుష్టజననిగ్రహంబుచుం జేయు
చుండె. 69

నీ. ఆనుహింపురువున కగ్రజం దైనట్టి బలరామునకు ధర్మపత్నియైన
కమలాక్షిరేవతిగర్భవాసమునందు జన్మించె నొకబాల జలధిమందు
నిందిర యేచాయ నందమై జన్మించె నాలీల వేడ్కతో నవనియందు
శంబరాంతకు నవ్యుర మనఁ బొగడొంది బంగారుబొమ్మ నారంగుకెక్కి
లే. ముదిత తలదండ్రీ కల్లురుముద్దుగాను, మఱియుఁ బిరకల్లిగారికి మమత గలుగ
సారెసారెకుఁ బినతండ్రీ సంతసిల్లు, మాటలాడును శశిరేఖ మధుర మొనవ. 70

భంచచామరము. సరోజవక్త్ర నేత్రరూపనంపదతో నులింపఁగా
ధరాధయండు నేరఁడంచుఁ దక్కుభీషణంబులకే
బరాకు చెచ్చుచుండఁగాను బాల స్త్రీజనాభిక్తి
వరానురాగ మొప్పుజేసి వానికెక్కుచుండఁగాక. 71

నీ. చంచరికచ్చాయమించు నానతికురున్విధరితి ముఖకాంతి వెలయుచుండు
నాన చంపకమనునాకారమున మీదు దాడిమబీజము ల్లంకతజ్జి
లింబొప్పిబాహువుల్ బినసాశములఁ బోలు వృత్తకుచులు లాభిత్తరికిని
హరివదాకృతిఁ గాంచు హరిణాక్షిమధ్యంబు సరసిజాక్షిసిఱుందు సైకతంబు

లే. నతివయూరులు రంభల నతిశయిల్లు, కాహానిలఁగేరు జంఘలు కమలములను

- పాదయుగములు నిరసించి వా దొనర్చు, జవ్వనంబున శశిరేఖ నివృట్టిల్లు. 72
- వ. మఱియు నబ్బలికారత్నంబు సఖిజనంబులతో వినోదంబుగా నాడుచు హంసలకుఁ
దనగమనవిలాసంబు నేర్పుచు మహాసంతోషంబునం జూడలుచు దినదిన ప్రవర్ధమాన
యై బెరుగుచున్న సమయంబున. 73
- లే. దేవకిదేవి యొకనాఁడు దివ్యమైన, భవనమున నుండి శోడంధ్రు బలిపి కొలువ
సంతసంబున నుండెడుసమయమునను, ముచ్చటలరంగ శశిరేఖ వచ్చి నిలిచె. 74
- సీ ఆవేశ దేవకి యత్యంతముదముతో మునురాలిని గాంచి మమకమించి
తల్లి రా రమ్మని తనచేత గదియించి తొడలయం దిడికొని నిమగ్నతన,
కురులు దువ్వుచు గొప్పకొప్పిడి వేడ్కతో ముద్దాడుచున్నంత ముసలి హరియుఁ
జ్ఞుడెంచి భక్తితో జనసిక్రియై మొక్కినఁ గొడుగుల దీపించి కొర్కి మించి
- లే. తనమనోభీష్ట మెఱిగింపఁ దలఁచి రామ, కృష్ణులను జూచి తనకొర్కి క్రేళ్లువారు
చున్నదని మీకు వినుపింతు శుభమేలర్ప, దేవసుతుకార యవి దేవి పలికె నపుడు. 75
- క. బాలామణి శశిరేఖను, బాలుం దభిమన్యుఁ డింద్రపాత్రున కెఱ్ఱి
మేలమునఁ బెండ్లినేయుం, డీలాగున జాగునేయ నేలా మేలా. 76
- క. అనిన విని రామకృష్ణులు, మునుకొని నీయాజ్ఞ మాట ముఖ్యం బనుచున్
వినయవిచారము లొప్పుగ, జనని స్వీడ్కొనుచుఁ జనిరి సంతోషముతోన్. 77
- వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 78
- కా. ఇంద్రగ్రావవిలోన్న కామికమణిహారాశసాపానభా
కృంద్రప్రస్తరవేదికానికరమై సౌభాగ్యభాగోన్నమ
తాంద్రద్యోతితకేతనాంబరమరుత్సంపీడితాంభోద మై
యంద్రప్రస్థపురంబు భాసిలి మహాహేమోజ్వలాగార మై. 79
- లే. ఆపురంబునఁ బాండవు లేవు రరిగి, సంతసంబున నుండెడిసమయమునను
బరమసాహసుఁ డైనటిపార్థుఁజూచి, భద్రమలేభయ న సుధద్రప్రేమ. 80
- మ. కరము ల్లాడ్చి మహాత్మ నామనవి మిశరద్వయిం జేర్చు మీ
చరణాబ్జంబులచెంతఁ జేరి వదనన్ పల్కాసము ల్లాల్పిలిన్
పరిణామంబున నన్నుఁ బంపు గురుని నృద్ధాక్షి యాతల్లినిన్
సరసాగ్రేసరులౌ మదగ్రజాల నే సంతోషి నై చూచెదన్. 81
- క. సలికొరుల్గుల కడలేర్పను, పలియే మఱి లోక్మండుఁ బరికింపంగా
మరిఁ దలఁచి నన్నుఁ బంపిన, నకులితు లగుచోరి జూచి యతివేగముగాన్. 82
- క. పత్తు నని విన్నవించినఁ, జిత్రము రంజిల్లఁ బొందుసింహుఁడు నరిసిన్
హత్తుకొని రథమనం దిడి, యుత్తము లగువారెంట నూరికె ఖనిచెన్. 83

- క. చనిచని సుభద్ర చూచెన్, వనభిమధ్యంబునందుఁ బరగెనుదానిన్
వనమాల వసుధనగరముఁ, గనుఁగొని మత్తేభయాన కరములు మొగిచెన్. 84
- వ. ఇన్నిధంబునఁ బురలక్ష్మికి ముకుళితకరాంబుజయై తదనంతరంబునఁ బురప్రవేశంబుఁ
జేయుచున్న సమయంబున సుభద్రాగమనంబు విని తత్పూరీజనంబు తెనుగువచ్చి తో
డ్కొని చోప నంతఃపురంబునకుం జని తనరాక తెనుగుచూచుచున్న జనసీజనకులకు
మ్రొక్కి తదగ్రహ లగురామకృష్ణులకుం బ్రణమిల్లి వారివలనన్ దీననలఁ గ్రహ
నుడుఁ దనకుమారు నభిమన్యుని వారిపాదంబులకు మ్రొక్కించుచున్న సమయంబున.
- క. చందురునిఁ బోలుముఖురచి, కందర్పుని నిందనేయుం కరచరణాంగం
బందందఁ జూచి మెచ్చుచు, సిందీవరనేత్ర లెల్ల రెంచిరి మదిలొన్. 86
- లే. ఎన్ని నోములు నోకెనో యీసుభద్ర, తీర్థయాత్రలు యెన్నెన్ని తిరిగినదియె
వరమపుణ్యక్షేత్రాలన్న పార్థవల్లి, యిట్టితనయ్యనిఁ గని పెంచె నింపుగులుక. 87
- క. అని యింతులు కొనియాడఁగఁ, దనతనయ్యఁడు మద్దునేయఁ దనపుట్టింట్
జనసీజనకులఁ గొల్పుచు, మన మలర సుభద్ర కొన్నిమాసము లుండెన్. 88
- సీ. అంతట నొక్కనాఁ డరవిందలోచనం దంతఃపురంబులో నంద మలర
నీలాంబుడు తాను నిజపీతములమీఁద వసించి యుండఁగా వారికడకు
జననియు జనకుండుఁ జనుదేరఁగాఁ జూచి దిగ్గన లేచి యాదేవనిభులు
సాష్టాంగ మొనరించి సత్పీతములమీఁద నుంచిననుకుల దీవించి రపుడు
లే. మాటలాడుచు సంతప్తమానగములఁ, జెలఁగుచున్నట్టిభ్రాతలఁ జేరి తాను
గరుతరంబుగఁ బీటపైఁ గూర్చుండె, భాసురాకారగుణభద్ర యీసుభద్ర. 89
- వ. అని చెప్పి వైశంపాయనండు వెండియు నిట్లనియె. 90
- క. సభయు లగురాజపుత్రుల, కభయంబు లొనంగి ప్రోచునర్జునుమానం
డిభ్రాత్రీపుదిక్రముఁ డా, యభిమన్యునిఁ బోలువీరు లవనిం గలరే. 91
- లే. అట్టిసౌభద్రుఁ డాచేళ నాడుచుండి, తల్లిదగ్గర కేళేర భర్తరకుండు
కృష్ణుఁ డప్పుడు సౌభద్రుఁ గృపను జూచి, కరము చేతకఁ గీలించి కాంగలింది.
- లే. శిరముమూర్కొని ముద్దాడి శ్రీధరుండు, లోడలపైఁజేర్చి చుండువా దువ్వచున్న
నమయమన వచ్చి శశిరేఖ సంతకమున, నుందరాకారు నభిమన్యుఁ జూచియపుడు.
- క. వినతండ్రి నేయుమాలిమి, ఘనమై విలిల్లుకతన గ్రహ్మన దాసున్
జనుచెంచి కృష్ణతోడవై, వనితామణి యిందులేఖ వసింపుటయన్. 94
- క. అభిమన్యుండు శశిమఖ వా, దుభయలు నిరలొడలయందు నుండఁగనినయా
నభికులపుణ్యము లంగుల, ప్రభువకు వశమగునె పొగడఁ బొగివనాథా. 95

- వ. ఇ ట్లున్నసమయంబున. 96
- క. ముద్దులు గులికెడునట్లుని, నద్దంబులఁ గేరుచెక్కు లమరినపుత్రిక
బద్ధికగలదంపతు లని, తద్దయు ముదమంది హరియుఁ దాఱంతునితోక. 97
- చ. మనశశిరేఖ కర్ణమకుమారునకు న్నది నెంచి మాడఁగా
ననవిలుకానికికే రఱికి నన్యముగా నొనగూర్చినట్లు నా
వనజభవుండు గూర్చె నిక వానరము ల్గడపంగ నొప్ప దీ
జనములు సంతసిల్లఁగను జయ్యనఁ బెండిలి నేయు మగ్రజా. 98
- వ. అనిన విని యప్పుడు. 99
- ఉ. అన్నలు మాటలాడుసమయంబున లేచి సుభద్ర ప్రీతితో
నన్నయకాలి యైనముసలాయుధుఁ గన్గొని నీమఱుందియుకే
న న్నిటఁ బంపుచుండి పరిణామము జేడి భవత్కుమారి యా
కన్నియ మత్సుతాగ్రణికి గారుణికోత్తమ పెండ్లిసేయవే. = 100
- వ. అని పార్థుడు మీతో విన్నవింపు మటంచుఁ జెప్పెనని సుభద్ర పెండ్లియు. 101
- క. అన్నా చిన్నకొమారికఁ, బన్నుగ నానుతన కిచ్చి బహుమోదముతో
సెన్నఁడు పెండ్లి యొనర్తువొ, వెన్నఁడు వినఁ జెప్పఁమనిన వికవిక నగుచుకే. 102
- క. అమ్మా యెంతటిచేలవె, కమ్మనివిలుకానిసాటిఘనుఁ దల్లనకుకే
కొమ్మ నొనంగెద నీవుక, సెప్పదిగా నుండు మమ్మ నీరజసేత్రీ. 103
- లే. అనిన సంతోషమంది యయ్యంబుజాతీ, అన్న యామాట నిజ మని హస్తమందు
హస్తమిడుమన్న బలదేవుఁ డాసుభద్ర, పాడితలమునఁ గరమిడి చలికె మఱియు. 104
- లే. మగువ నీప్రాణవిభుఁ డైనమథువసుతుని, వియ్యమునకంటె మా కింక వేతీ కలదె
తరుణి నీ వింతగా దీనిఁ దరుచనేల, విశదముగ నీవు పార్థతో విన్నవింపు. 105
- వ. అనిన నప్పుడు. 106
- క. లేవలిపతిమాటలు విని, భావం బలరంగఁ బార్థవల్నియు మఱియుకే
దేవమతుఁ డగ్రజం గవి, నీవచనమె వరము నాకు నిర్మలచరితా. 107
- వ. అని యివ్విధంబున సుభద్రాదేవి జననీజనకులు మన్నన గావించ నహోదరులు
బహుళకరింపఁ బరమామోదంబున వర్తించునమయంబునం దొక్కనాఁడు. 108
- లే. దివిజరాచాలవత్పికి దివ్యమైన, వజ్రమా క్షిక్లూపణవస్త్రములను
దానదానీజనంబు లాకరుణి కొనఁగి, యట్లులాచనుఁ డత్తింజికనిపెఁ జెలిని. 109
- క. పరువిడువాజులఁ బూన్చిన, యరదంబున సుతుండు దాను నతిశేగముతోఁ
గరిరాజగమన చని చని, పురుషశాకనుతాడు లున్నపురముం జూచెకే. 110

- సీ. పుష్పాబ్జనేత్రి కత్పరముచెంతకు నేగి నగరులోపలఁ జొచ్చి నయముతోడ
నత్త కుంతిచేది కత్తంతభక్తితోఁ జరణాబ్జములకును సాఁగి మ్రొక్కి
పాంచాలిని జేతు లంచితంబుగ మోడ్చి వారిచే దీపన ల్వరునఁ గాంచి
మెడియు భీభత్సుఁ డుండుగృహముఁ జేరి పతిపాదములకుఁ దా నతు లానర్చి
లే. ద్వారపతియందు జరుగువృత్తాంత మెల్లఁ, దెలుప విని పార్థుఁ డానందజలధిఁదేలి
నీలవస్త్రంబుదాల్చుతో నెలక మనకు, వియ్యమందంగఁ జేసితే విద్రుమోడ్చి. 111
- లే. ఆనుచుఁ దనపల్నిబుద్ధికి నాత్మ మెచ్చి, వెల్లది తలదండ్రులనుజూచుచేడ్కఁబోయి
మేలు చేసితి పని చాల లోలుఁడగుచు, శ్వేకవాహనుఁ డావేశఁ బ్రీతిఁ బొంది.
- క. ఇంటిని దోడ్కొని ఘల్లునుఁ, డంతకనుకభీమయమన్లు లాత్తబా లింతున్
కుంఠియు నున్నెడకుం జని, సంతోషితహృదయుఁ డగుచుఁ జయ్యన బలికెన్.
- క. బలరాముఁ డతనికమ్మఁడు, జలజాక్షుం డాత్మ నలిరి సౌభద్రునకున్
గలకస్తని శశిరేఖకు, నలలితముగఁ బెండ్లిసేయ నమయం బనుచున్. 114
- క. దివరువాలోచనయెదుటన్, ముసలియు గోదీందుఁ డిట్లు ముద మలరంగాఁ
బనగలుగ నాడుకొన్నాఁ, రసదృశు లగువారిమాట లన్మకము లగునే. 115
- క. ఆనిన విని వారలందఱు, ఘనవేణి నుభద్ర నేయుకార్యము సంతో
పనిపడి యెరు లొనర్చిరి, కనుగవ లానందబాష్పకణములు దొరుగన్. 116
- ప. తదనంతరంబ. 117
- క. అంతకనుకుఁ దనజన్తులు, సంతసమున లేచి కొలువు సభ కేగినచోఁ
గుంతియుఁ గోడంద్రున దా, సంతకపురి కేగె నప్పు డవసినాథా. 118
- ప. ఇవిధంబున. 119
- సీ. కాంతేయు లేవురు సంతోషయుతులై బాహుబలంబుతో నాహవమున
శరచాపములఁ బట్టి పరరాజులను గొట్టి వారిచే నరిఁ గొంచు పసుధయందు
రాజనూయము చేసి రంజిల్లకీర్తితోఁ బాకకాసనభోగపటిమ మించి
కృతయుగధర్మంబు క్షీతితలంబున నిల్చి రాజ్యంబుఁ బాలించు రాజనుకుల
లే. నురుచిరంబైనవిభవంబుఁ జూడలేక, శ్రోధమదయుక్తుఁ డైనదుర్యోధనుండు
కపటకాండంబునను రాజ్యమపహరించి, యడవులకుఁ బంపఁ బొందెత్తు లడవియందు.
- మత్తకోకిల. ఉన్న వారని చెప్పఁగా విని యుల్లమందునఁ జింత న
త్తున్నతం బగువాహనంబుల నొప్పు గొప్పరథంబుపైఁ
దిన్నగా పసియించి సారథి లేరుఁ డోలఁగ వేగమే
వన్నగారితురంగుఁ డేగెను బొందుపుత్తులఁ జూడఁగాన్. 121
- ప. అట్లు దామోదరుండు దైవైకవనసమీపంబునకుం జని తద్వనంబున ఫలంబు లాహరి

రంబులుగాఁ బుత్రమిత్రసహోదరులతో వనవాసంబు నేయుచున్నయశాతశత్రుం
గని యుచితోపచారంబుల వారిమనంబు లలరొజేయుచు ద్రువదరాశపుత్రి యైన
ద్రౌపది సూరాయుధుఁ గొన్నిదినంబు లండ్రి యొక్కవాఁడు. 122

సీ. పరమధర్మాత్మ తాపాదుపుత్రులఁ జూచి హరి యిట్లు లనియె మీ రాత్మయందు
వంశఁ గుండఁగ నేల వనవాసమయంబు గడచిన రాజ్యంబు గల్లు మీకు
దైవసహాయంబు తద్దయుఁ గల దన్నిమఱియు సుభద్రాభిమత్యు లిట్టి
యడవుల బహుకాల మిడుచులఁ బడనేల పంపుము ద్వారకాపట్టణమున
తే. కనిన గోవిందుమాటల కలరి పార్థుఁ, డాసుభద్రను నభిమత్యు నమపుట్టకుచు
నమ్మరించిన సారథి కొరి చూచి, రథ్యములఁ బూన్చి వేగమె రథముఁ దెమ్ము 123

ప. ఆనిన విని దారుకుండు నైన్యనుగ్రీవమేనుపువ్వపశుహాకంబులం బూన్చి రథంబుఁ
దెచ్చినం జూచి గరుడధ్వజుండు కాంలేయగ్రజాననుతుతంబు వడసి సుభద్రాభిమ
త్యుల రథంబుపై వసియింప నియోగించి తానుం గూర్చుండి ద్వారకానగరంబునకుం
జని జననీజనకు లైనదేవకీపరుదేవులకు మ్రొక్కి పాడవులు ద్వైతవనంబునం
దున్నవారని చెప్పి మఱియును. 124

క. చెట్టిలు సుభద్రహృదయం, బుల్లనము గలుగఁ గోర్కె లొనఁగుచుఁ గృష్ణుం
డల్లుని లాలన నేయఁగ, నుల్లము రంజిల్లఁ జెలఁగుచుండిరి యచటన్. 125

క. ఆవులు వదిలెలఁ దన్నున్, మన్నన గావించ వగవు మాని ప్రహృష్టో
త్పన్నమతి సుతయుతంబుగ, వెన్నునితోఁబుట్టు వుండె వేడుక లలరన్. 126

ప. ఇట్లున్ననమయంబున. 127

క. శశిరేఖ యౌవనంబునఁ, బసిమికి నామోద మబ్బువగినిఁ జెలంగెన్
శశి నిరసించిననూన్యం, బసియాడెడుకొను నూరు లరటులు దలఁచన్. 128

సీ. కలకంఠిశృంగారజలధిమధ్యంబునఁ గుచకుందరాద్రిగాఁ గుచుకుపరచి
వెలఁచివెన్నునఁ దూఁగువేణికరిత్రాటిఁ గరతలంబులఁ బట్టి కాంక్ష లూరఁ
దరచఁగా నమృతంబు తఱచుగా జన్మింప నరవిందశర్యుండు తా నాక్రమించి
నందులో సగపాలు నతివ మోచిని జేర్చి నిలచినసగపాలు నేర్పు మెఱయ
తే. నంద మమరంగ తనభనువండు నిలిపి, యవనిహిఁ దీయనిబుకాఁ డనంగఁ బరగ
ననుచు మగువలు విడుతించ నాత్మయందు, సంతసిల్లుచు నొప్పె నాదంతిగమన.

సీ. పగడంబు వేడ్కతో జగడంబుకొన వచ్చి కఠినమై నభయవేకట్టఁ బడియె
నింపైనరుచి కెంపు నిగ్గున సరిరాక రంగుమీఱినయంగరమున నిలిచె
పంచినవ్రథ నొప్పుదీనిబఱుఁ బరికించి తులగాక న్రుక్కుచుఁ దొలఁగెఁ బోటు
భాంక మైనట్టియామరకెనకునుగుంబు భోడుఁ బూనఁగలేక వాడుఁ బూనె

తే. పల్లవాలు సరిగాక పసరు లొదె, నన్నెలాకుక యచ్చుతా గ్రజనిపుత్రి
యచ్చుత స్త్రీ శశిరేఖ యుధమునకు, నన్నియును దుబ్ధరహితంబు లయ్యె నార. 130

క. అక్కడికి మొలకనవ్వల, చెక్కలజిగి నన్నులింప శేషునిశమా
చుక్కల నేలునఖాములు, చక్కనిశశిరేఖ పొడిరఖులు గలరే. 131

తే. అట్టిశశిరేఖ మదముతో నైదువులకుఁ, బనువు కుంకుమ గంధంబు కుమరుచయము
లందముగఁ దెచ్చియిచ్చినఁ గూనరదన, లంద తానందహృదయారనింద లగుచు.

క. మృగనేత్రయిందురేఖకుఁ, దగుమగఁ దభిమక్కుఁ దగుట తథ్యం బనుచున్
మగువల పాటలు పాడెగ, నగరాట్కుచ నవ్వెకొనుచు నామోదముతోన్. 132

సీ. అంతిపురంబులో నింతులతోఁ గూడి చవరంగ మాడెడునమయమందు
నదటికి సౌభద్రుఁ డరిగిన శశిరేఖ రెప్పవేయక వానిరీతిఁ జూచి
యాత్మలోఁ బలుమారు నతనిరూపము మెచ్చి చిత్తజాఁ బోలుమేన క్కొడుకు.
చిత్త మెట్లున్నదో బొత్తిగాఁ దెలియరా దెవరిఁ బెండ్లాడునో యింద్రపాత్రు
తే. చక్కదనమెల్ల ముల్లెగా నుకరించి, అతిశయంబుగ నిర్మించినట్టియజాని
మెచ్చవలె నని మదిలోన మీననేత్ర, దర్శకాకారు సౌభద్రుఁ దలఁచి మఱియు.

క. చక్కదనంబున మిక్కిలి, చుక్కలగమికాఁడు నలుండు నురవతిమకుండున్
జుక్కలతేనికుమారుడ, చక్కెరనిలంకాఁ డటంచు జను లన విందున్. 133

క. వినివిని కర్ణేంద్రియములు, ననుదిన మానందమొందె నద్దరసుతునిన్
గమఁగొని నేత్రేంద్రియములు, ఘనమోదము నొందె ననుచుఁ గౌతుకమలి యై.

తే. మఱియు నభిషుక్కుశృంగార మరసియరసి, ప్రస్తుతింపుచు మోవావిభ్రాంతి నొంది
తనమనాబున మగనిగాఁ దలఁచితలఁచి, యితరకోర్కెలు గోర కాయితి యుండె.

చ. ఇ ట్లున్న ననుయంబున. 134

తరల. రరిసిబోలినయిందురేఖను రాజనూనుండు మాచుడున్
మరిసి దిగ్భ్రువు నొంది వింతగ మారుబారికిఁ జిక్కినన్
అతిశయం బగు మోహతాపము అంతరంగము నేఁచఁగా
హితులతోఁ బ్రితిమాటలాడక యేమిచేయుగ నేరకన్. 135

సీ. ఇధరాజగమనుఁ డానభిమక్కుఁ డావేళ మాటాడుకోర్కెతో నూర్పు లిడుచుఁ
బచ్చవిల్లుండు తన్నుఁ బట్టి బాధింపఁగా మచ్చుఁ జల్లినరీతి మందుఁ దగుచు
బలరామువుత్రి త న్వలరాజశేఖరా నేలునో లేక తా నేలుకొనదొ
యేలకుండిన మారుఁ డేల తన్నననేయుఁ డుంటవి లైక్కిడి వెంటఁ దగుల

తే. కనుచు మోహంపురాశిలో నక్కడుమునిఁగి, తరుణిశృంగారమాత్మలోఁదలఁచి తలఁచి
బలరాజుభవమర్ధంబు దెలియ దనుచు, దొరకుమారుండు లేచి త్రాఁదోట కరిగె.

వ. మఱియు నవ్వవుండోటయందు మనోహరంబు లైనమల్లెలు మొల్లలు జాజులు
విరవాదివిరులు గోరంటలు దేవకాంచనకుసుమంబులు గొజ్జంగులు శేతకీదళంబులు
చేమంతివిరువంతు లాదిగాఁగల కుసుమామోదంబులు గొని వినోదంబుగా మకరంద
పానంబు నేయుపట్టుదంబులు ఝుమ్మఝుమ్మనిమ్రోయఁ జలించుచుండెడులతా
కదంబంబులను, జంద్ర కాంతపుమణిమయంబు లైన సోపానంబులపై చునోరంజకం
బుగా విహరించుచక్రవాకబక్త్రాంచనీకమరాళంబులు సుస్వరంబులతో నాదంబు
లునేయ శతవత్సరవత్సవత్సకమలంబులతో నలంకృతంబు లైనసరోవరంబులను,
జంబూతదువిటపంబుల నల్లుకొనిన నేలకీలతావిశేషంబులతోపంబులక్రిందఁ బద్రా
గస్థిత వేదికాస్థలంబున మనోభవసాయకంబుల కులుకుడు సౌభద్రుండు వసియించి
యొందునమయంబున.

141

క. అవ్వడు బలభద్రాత్మజ, ముప్పిరిగొనుమోహ మాత్మ ముమ్మర మగుడున్
దవ్వక నభిమన్యుండు చనె, సత్పాదోటమనఁ జేడె లందఱుఁ గొల్వన్. 142

రగడ. చనిచని చూడఁగ నమాకారంబులు, కనుఁగొనఁగా బహుభిరూరంబులు
కంటికిఁ బ్రియ మగుకదళీరతువులు, వంటవలంకికి బహుభూషణ మై
సలలిత మై తగుజంబీరంబులు, ఫలముల నెవ్వడు భాసెలు వనసలు
మధురఫలంబుల మాకందంబులు, మది ముదమొదవేడు మాధవికరువులు
వినులాదకముల వెలసిన నరసులు, రమణీయము లగురాజీవంబులు
నినుకదిన్నియల కిరవగు నేజులు, నననుబాణునకు నానందముగాఁ
బరిమళయంత మగుబహుపువ్వుంబులు, పరిపరివస్త్రైల పాఠిజాతములు
గలిగినతావులఁ గాంతలు గొల్లఁగ, హరిపుత్రిక పార్థాత్మజాజులై
వేడుక లలరఁగ విహరింపుచుఁ దరు, నీడలు గనుఁగొని నెలకలఁ దానున్. 143

సీ. ఆనమీపంబునం దతిరమ్య మైవట్టి నైకతన్మలి కేఁగి సంభ్రమమున
కలకలంబునఁ బల్కుచిలుకల నటుడింది వేడ్కతోఁ గూర్చుండి వీణె రెలమిఁ
గుచములపైఁ జేర్చి రచనగా గానంబు నేయుచు శశిరేఖ చెలులఁ జూచి
పంచమస్వరరాగపటేను దవ్వక మీరు పాడరే యనఁ జెలుల్ పాడుచుండ
లే. నావనంబున నుండినహంసములును, శారికాకీరనీకములు చాలఁ బలుకఁ
బలుకు లాలించి నఖులచే చిలుక లన్ని, బలగములఁ జూడుకోర్కెతోఁ బాఠె మనీకి.

క. పాటినకీరంబులఁ గని, కూరిమి శశిరేఖచిలుక గొమ్మునఁ జని తా
నారామనీనులొపల, భూరికరం బైనజాజిఘ్రాబోద వ్రాల్. 145

క. కనుఁగొని మభద్ర మానుండు, వినయంబున దానిఁ చిలువ విని యానకమున్
ఘనుఁ డభిమన్యుం గనుఁగొని, చను వమరంగఁ జేరిమీఁదఁ జయ్యవ వ్రాల్.

- లే. కరముపైవ్రాలు శుకరాజుఁ గరముక్రీతి, సరనిలాలిందిముదముతో శక్రపాత్రుఁ
డోశుక్తిమణి యేరాచవనిక నిన్నుఁ, త్రేమతోఁ బెంచెఁ జెప్పమా రామబిలుక.
- వ. అనిన విని. 148
- క. మారునిఘోటక మిట్లునుఁ, గారుణికోత్తంస వినుచు ఘనమగుమదితో
సీరితమాధవ శశిముఖ, కూరిమితో నన్నుఁ బెంచెఁ గురుకులలెలకా. 149
- క. ఆరామసీమలాభల, నారామయఁ బాసి నేవు నలివేగముగా
నారామబిలుక లరయుచు, రా రాసుత నిన్నుఁ జూడ రమ్యం బయ్యెన్. 150
- వ. అని. 151
- క. ఈలీల శుకము పలికిన, బాబుం డభీమన్యుఁ డంక బహుమోదముతో
లాలాక్షిరాకఁ గోరుచు, నాలాకన నేయుచుండ నావనసీమన్. 152
- సీ. కంజాక్షు లానేళ గానంబు చాలించి విమలనైకముపై వీణెబుంది
పాటిపోయినతమకూరిమిబిలుకల నరయంగ నేగిన సరసిజాక్షి
బలపుత్రి తనముద్దుబిలుక పోయినజాడఁ బోవుచు మల్లెపూఁబొదలు చూచి
బాజిత్రాలతలన్ని జలజాక్షి వీక్షించి దాడిమితరువు లాతరుణి గాంచి
- లే. భూరికాఖల విలసిల్లుపొగడతరుల, గుఱ్ఱమామిడిభూజాలవజ్జ నరసి
కదలికాడరు లరయుచుఁ గలికి కూర్చి, చిలుకఁ గానక చింతించి చెబులఁ దలంచి.
- క. భామలు రా కిటు మనలిరి, కామునితురగంబు నరయఁ గనుటడ దోహా
యేమని చెప్పదు నని యా, రామయ నారామసీమ రా రాసుతుఁడున్. 154
- లే. చూచె శశిరేఖసాగనువాల్పాపుదాని, కొవ్వ వైనుంచునవరంపుఁ గుప్పెదిళ్ల
లాణిముక్కాలబావలీ బందమైన, భూషణంబులు మించుపూఁబోణి నకఁడు. 155
- వ. ఇట్లు శశిరేఖం జూచి సౌభద్రుండు తనమనంబున. 156
- క. సుందరి శశిరేఖకుఁ గల, సందెమకలపెండ్రుకలకు నమమగుచందం
బంద మగుమోమాఁ గనుఁగొనఁ, గందర్వునిమేనమామగతి నలరాచెన్. 157
- ఉ. చూచితి నిర్జరాంగనల సుందరి సింద్రునిరాజిఁ జూచితిన్
చూచితి నాగకన్నియల సుందరరూపవిలాసవైఖరున్
చూచితి రోహిణి రతిని జూచితి యక్షనరోదహత్సలన్
చూచితిఁ గాని దీనిసరిసుందరహావము లేడు వారికిన్. 158
- మ. పురుషహతోపలకాంతు లీకుర్చులతోఁ బూర్ణేందుఁ డీమోముతో
నరకాబిల్లిపెఱుంగునెప్పుడుదుతో నబ్జంబు కందోయితో
మరుచాళం బరయంగ భూయ్యుగముతో మత్తాధి దృక్పాధితో
నరి గా వీణెలిపొడుమార్పు మిల్లణా శక్యంబై వర్ణంబుఁగాన్, 159

- క. అబ్బబ్బ యీసభమణి, గుబ్బచనుద్వయము స్వర్ణకుంభంబులూ లే
కబ్బుర మగులికుచంబులూ, యుబ్బిననుమకందుకములూ యేరుజక్కవలూ. 160
- క. చక్కనిమూక్తికహారం, బక్కజనుగురత్నపదక మమనయరముక్
చక్కెరదిండివడేరుని, చొక్కపుసింహాననంబు సొబగు పహించెక్. 161
- క. నారీమణితోడ లనఁటులు, వారక నమకాలు లరయ వనితసుజంఘల్.
వారిజముఖపాదంబులు, సారసములు కాంతకాను సత్పుష్ మయ్యెక్. 162
- క. శశిముఖకుచభారంబున, నసియాడును గౌ నటంచు నట్టభవుండుక్
వికవమలి లోహాలతిక్, బొసఁగించెనో యనఁగ నాయ పొలఁతికి నొప్పెక్. 163
- ప. అని సౌధుండు శశిరేఖరూపాతిశయంబుఁ గొనియాడుచున్న నమయంబున. 164
- సీ. చెలియ ధమ్మిల్లంబుఁ జేర్చినవిరజాజి పరిమళం బుకటఁ బ్రబ్బికొనఁగ
నలికంబుపైఁ దీర్చులిలకంబుకన్తూరి నిస్తులం బగుతావి రస్తుగురియ
నట్టాక్షి గుబ్బుల నలఁడినగంధంబు గుప్తన నామోద ముప్పలిల్ల
సాంబ్రాణిఘావవాసన మించుచేలాంచ, లంబు కుచద్వయి లఱిని జార
- తే. మరునిగజ్జెలగుజ్జంబు పరువువారు, కరణి నూపురములు గల్లుగల్లు మనఁగ
సొగసుయానంబుతో వచ్చునువలిఁ జూచి, కలకలంబునఁ బల్కె నాకలికిదిలక.
- ప. ఇట్లు పలికిన విని. 166
- తే. శుకముక్త చూచె శుకవాణి సొగసుకాని, నోము నిరసించురుచులనె మ్మెముచాని
సోగకన్నులవాల్టాపు చూచువాని, మొలకనవ్వులు మోముపైఁ జెలుకువాని. 167
- క. హనుమల్కేతుకనూజం, గనుఁగొని పుల్కాట్టనేర్చి ఘనలజ్జిత యై
చనిచని మాటున నిల్చిన, మనసిజాఁ డెదనాటెఁ బుష్పమార్గణచయముల్. 168
- ఉ. అండజయానకు స్థిరహ మగ్గల మై ధృతిదూలి యిత్తుకో
దండునిబాణవేదనను దద్దయు మూర్ఛ మునింగి పిమ్మటక్
గొండొకవేళకుం దెలిసి కోమలి పార్థిని జూచి నీగ్ధతో
పొడియుఁ జిల్క నిమ్మనుచు వేడక యూరకయుండె నచ్చటక్. 169
- ప. ఇట్లు లజ్జానన యై యున్న శశిరేఖం జూచి సౌధుండు డిట్టియె. 170
- సీ. నఖయ నీమోముతో సరిగాక రేరాజా మదిఁ గుంది మిక్కిలి మఱినుఁ డయ్యె
నింతి నీకురులతో నిండుకపరిగాక కువలయంబులు మూతగొనియెఁ బవలు
ఆలప నీకెక్కుల కద్దము ల్పరిగాక రసయుక్తమై కొంత పనుభుకెక్కు
కుంజరయాన నీకురులతో సరిగాక సారంగమలగుంపు చనియె దివికి
- తే. చూడుక్కులకుతాగి జెంకలు సొచ్చెఁ బొడలు, యానమున కోడి సరసికి నంపలరిగ
నీవు పల్కెడిట్లల్లులు నేర్చుకొంటు, చిలుక నిన్నాశ్రయించునే కులకులాడి. 171

- క. లలనామణి నీకుగల, చెలవము గజులింప నాదిశేషునివశమా
వలరాజు బారి కోర్వక, వలపున నీసాగసుఁ గొంత వర్ణన నేతుకొ. 172
- సీ. నీఫలకలమతో నెనగాక బాబిల్లి తొల్లనే వసుధలో దూహ్యుఁ డయ్యె
నీకన్నుతోమలతో నెనగాక మరువిల్లు తుంటయై మిక్కిలి గంటులొడనె
నీమోచికొంతతో నెనగాక వనడంబు కాతన్యమై చేతికట్టఁ బడియె
నీమేనిచాయతో నెనగాక కనకంబు కమటంబులొక జొచ్చి కాక నొండె
తే. తెరవ నీకుచయుగముతో దీటు గాక, పటుతరం బైనకక్కవల్ పక్షు లయ్యె
బోడి విను నీదుకొయతో పాటిగాక, గురుతరం బగుసింగము ల్లహలు సొచ్చె. 173
- ప అని వెండియొ. 174
- కా. బాలా నీమృదుగానమాధురిమచే భావంబు నీరయ్యె ని
న్నాలొకిందిననాదుమాడ్కులకు నానందంబు వర్ధిల్లె నీ
లీలొద్దానవిహారము న్లనన వశంబె తెందె నాచిత్త మో
లొలాక్షీ ననుఁ గాముబాణములవక లోకజేయకే వేడెడకొ. 175
- క. అని సౌభద్రుఁడు వల్కిన, విని కోమలి సంతసించి విజయతమాటాం
గనుఁగొని వాసానన యై, వినుంబున నిట్టులనియె వీరాగ్రుణితోకొ. 176
- ఉ. మేరుగిరిం ద్రధైర్యజిత మేదినిఁ గామిను లెంచిమాచినకొ
ధీరక బాబనేర రని తెల్పి శుకంబును గాన కీవనికొ
వారిజనేత్రుల న్నిడిచి వానిగ వచ్చిలె జిల్క నీయవే
కారుణికాగ్రగణ్య యని కంజదళేక్షణ విన్నవించినకొ. 177
- చ. జలధర వేణిపల్కులకు సంతసమొంది సుభద్ర మానుఁ డా
చిలుకలకొల్కి కీ ట్టనియెఁ జిల్కలు నీవలెఁ బల్కనేర్చునే
కలికికొ చిల్కలైమమత గల్గినఁ గైకొను సంశయించినకొ
బలుమరు మాట లేమిటికిఁ బంకజలాచన కొం కికేటికికొ. 178
- క. ఆమాటకు బింబాధరి, మోమోటము మాని వల్కె మున మలరంగా
సామాన్యమై వరపురుషుల, సామాన్యముఁ జేరి శఖులు సంభాషించకొ. 179
- క. వలవనినుద్దలు వల దీ,చిలుకను దయచేయు మింక జేరద శఖులకొ
వలమరు వల్కట మాకుం, గుల్మర్థముగాదు దేవ కొపింపకుమీ. 180
- ప. అనిన విని సౌభద్రుం డి ట్టనియె. 181
- చ. వరపురుషుం డటంచు నకుఁ బల్కంగ నో రటు లాడె బాల్కమం
దిరువురం బొలిపినకు బిద్దలుబల్కి నబల్క లన్నియొకొ

- మరచితై యావనం బనెడుమాండ్యము గప్పిన విజ్ఞప్తిగచున్
పరివరితులం బలుకఁ బాడియె నీకు సరోజలాచనా. 182
- ఉత్సాహము. కోమలాంగి నిన్ను నేను కోరినందు కేమి నా
కామితంబు వ్యర్థమాయెఁ గాముబాధ కోర్వ నిం
కేమినేతు మామహాత్ము రిట్టిమాట లాడ నీ
కేమిబోధఁ గల్గెఁ జెప్పు మీరి దీని దాచుకన్. 183
- వ. అని మఱియును. 184
- క. పలుమరు నాతోఁ బల్కుట, కులధర్మము గాదటంచుఁ గొంకక నీవున్
బలిసినపల్కులు మదికి, స్తులుకులవలె నాటె నింక ముచ్చట లేలా. 185
- వ. అనిపల్కి సౌభద్రుండు తనమనంబున నిట్లని విచారించె. 186
- క. ఈతరుణి పల్కుపల్కులు, నీతిపథం బగుచుఁ దోచె నే నాడినవే
నీతికి బాహిర మైనవి, నాటికి బాణంబు లగుచు నాటక యోగ్నే. 187
- లే. ఏను బల్కినపల్కుల కింతిమనసు, నొచ్చునో దీని కేమనవచ్చు మదికి
సంకయము గల్గెనని సవ్యసాచిపుత్రుఁ, డేమిలోచక తలయూచి మోమువంచి. 188
- లే. విన్ననై యున్నయోతనివిధముఁ జూచి, యందుముఖి చాల చింతించి యేను పనికి
నేల వచ్చితి తొక మేల యికనిచేతఁ, బట్టు వడె నని మదిలోన నిట్లు లనియె. 189
- ఉ. చుక్కలతేలినిమైతకుకుఁ జూచి హసించును వీనిమోము యా
చక్రైర్ధన్వు లోపుగను సారకు నొప్పును వీరిగుండరం
బక్కుజమయ్యెఁ జూడ్కులకు సంబుజనేత్రలు వీనిఁ జూడఁ దా
చుక్కర గల్గి రవ్వనరె యంగజాకేళికి మాటిమాటికిన్. 190
- వ. అని వెండియు. 191
- సీ. నోరెటుంగక నేను నుడివితఁగా కొన్ని యందుకు హృదయంబు కంచెనేమొ
ఏ గొంక నితనికి నిందుబింబానన ల్లముదామె పలకురు తలఁచి చూడ
నీగుణాధ్యుండు నాకు నీకుండు గాకున్న సొగసేల చిలుకేల సొమ్ములేల
వగకానిచిత్తంబు వగపెట్టఁగా నానె యనిపల్కునంతలో నతనుఁ డేనె
లే. నవుడు పనితకు మోహ మత్యధికమైన, దయపుమా లేల నని వచ్చి దద్దరిలక
దేవదత్తధరాత్మజుఁ డేరి చూచి, పడఁతి జేకులు బోడించి పలికె భక్తి. 192
- క. నేను పచించినవాక్కులు, మానసమున సుండవలెను మామా యిపు డీ
దీనతఁ బొందఁగఁ బనియే, మానస మింక నెత్తి మాటలాడుము నాతోన్. 193
- వ. అదియునుం గాక. 194
- క. రాజాస్థలమై మిక్కిలి, రాజులు మఱి కోపగించులా గరయంగా

గాజులగుడెటకో రోకలి, రాజితముగఁ బూనినట్లు రాజతనూజా.

195

వ. అని మఱియును.

196

సీ. వానవివరపుత్ర భానురంబుగ నీకు దేవి గావన్న నాదేహ మేల
చెలవొంద నెఱుఁ బెండ్లి చేసుకొవలె నంచు ననవరకంబు నే నాత్మఁ దలఁతు
బాగుగా నాకోర్కె ఫలిత మా కెన్నఁడో వనజసంభవుఁ డెట్లు వ్రాసినాఁడో
అఁగక నీచిత్ర మరయంగ నెట్టిదో దేవ నామని కేమి తెలియ దనుచుఁ
తే. బలుకుశశిరేఖఁ జూచి సౌభద్రుఁ డాత్మ, నంతసిల్లుచు నిట్లను బంధిగమన
మనయంద్రంబుఁ దెలియక మందబుద్ధి, నగుచుఁ బల్కితి నావల్కు లాత్మ నిడకు.

సీ. కలికి నీపైఁ గోర్కె గలిగినందుకు నీవు కరుణించకుండినఁ గంతుఁ డేల
మనసిచ్చు నామోద మార్ద్రణంబులు త్రాని మది నాట నేనె నామాట వినుము
వనుధలో క్షుత్రియవరుఁడు గాంధర్వపరిణయం బొకటొప్పుఁ బంకజాక్షి
అదియె యోగ్యంబుగా నగుపడె నిప్పుడు జాగు నేయంగ నేల శంబరారి

తే. శేఖిలో నన్ను నేలవే చాల యనుచుఁ, బలుకుసౌభద్రువలపు భావంబు దెలిసి
వెలఁచి చరణంబు లొక్కింత వెనుక కిడుచు, దిట్టతనమున నతనితో నిట్టులనియె.

క. భారుణిలో మగవారలు, ధీమ లటం చనఁగ విందు దేవా నీ వా
ధీరగుణం బెడనేయుచు, నీరీతిం ద్వారవడంగ నీకుందగు నే.

199

క. వెడవంటివానిబాధకుఁ, దడ వోర్వఁగలే నటంచుఁ దత్తరవడుటకొ
గడుఁ బరమాన్నము నార్పక, నుడుకుడుకుచి జుట్టునట్లు లన్నది చూడన్.

200

క. పెద్దలు బలకృష్ణులు మన, కిద్దటికిని బెండ్లి నేతు రింతకు లోఁగా
నిద్దఱుఁ గలసియు ధరలోఁ, బద్దుకు రానేల వినుము పార్థకనూజా.

201

తే. మగువలకుఁ బెండిలికిమున్ను మరునికేళిఁ, జొచ్చి పురుషులఁ గలసిన మెచ్చ రవని
జనులు నిందింతు రటమోద జననిజనకు, లరివిధంబునఁ జూతురా యట్లముఖిని.

202

క. తలవంపు లేలఁ జేసెను, కుల కాంతలలోన నాకుఁ గరుకులలెలకా
చిలక నొసంగినఁ బోయెద, వలపున హృదయంబునంచు వగవకు మామా.

203

వ. అని యివిధంబున.

204

ఉ. నుందరివల్కుచల్కు లొకసొంపుగ వీనుల నాలకించి యా
నందవయోధిఁ దేలి వరనందనుఁ డాచెలి దాసి వేగమే
యిందునిభావ్య నీచిలక నిచ్చెదఁ గొమ్మని చూపి డెందముం
గొందలయందఁగా నొడిసి కొమలివాస్త్రముఁ బట్టి యిట్లునెన్.

205

ఉ. శంబరవైరివేదనకు శక్యముగాదు మనంబు నిల్వఁగా
నంబుజనేతి నీడునధరాన్ముకపానము నేయకున్నఁ బ్రా

ణంబులు దక్కనేర వని నాహృదయంబునఁ దోచె నన్నుఁ బ్రే
మంబున నేలవే రమణి మాటలతో నింక జాగునేయకొ.

206

చ. కులుకుమిటారి నీబటువుగుబ్బలు నాయెద నుంచి వేడ్కతో
వలపునఁ గాఁగిటఁ దిగిచి వాతెర నొక్కచు ముద్దు లిచ్చి చ
క్కలిగిలెబెట్టి నామఁకి గీల్కొన నంతసమందఁ జేసినం
జిలుకపటాణిరాకు నొకచీరికిఁ గొండునె హంసగామిసీ.

207

ఉ. చిత్రజఁ డేయుతూపులకుఁ జిత్రము తత్తరపాటుఁ జెందుచుం
గుత్తుఁబుటి మోహమున గ్రుంకుచుఁ జేలుచు నున్నవాడ నీ
చిత్రము నాదుభాగ్య మని జీరెను నద్దవపుత్తుఁ జూచి యా
మత్తగజేంద్రయాన మమమాటపచింపక నూరకుండినా.

208

సీ. వెండియు సౌభద్రుఁ డండజయానతోఁ బలికె నాపై నింత పంకమేల
కరితునికేళి కై యింతగాఁ బ్రార్థింపఁ గరుణ యావంతైన గలుగ దటల
మామకూఁతురటంచు మది నమ్మినందుకు వృథనేయకే నన్నుఁ బృథునికంబ
యేలనే యనుమాన మేల నీలాలక యేలనే భయము యింకేల సిగ్గు

తే. ముదిత విను చల్లకైచచ్చియుంత దాఁచు, చందమైతోచె నింకఁ జాలు జాటంఁచుఁ
బలుకుసౌభద్రు తత్తరపాటుఁ జూచి, బినరుహానన కళిరేఖ భీతిఁ బొంది.

209

చ. ఇన్విధంబున నీలాంబరకనూజాత భయాకులచిత్రయై సౌభద్రునికరంబు విడిపించు
కొనుసామర్థ్యంబు లేమింజేసి తనసునంబున నొకయు పాయంబు చింతించి యిట్లు
నియె.

210

క. అదె నానఖు లరుజెంచిరి, వదలు కరం బనుచుఁ బలుక వానవిహునం
డెద చెడి కరము స్వీడినఁ, బదములు పడకంగ నరిగి పణఁకులఁ జేరె.

211

చ. ఆనమయంబున.

212

సీ. పంకజానన తన్ను బొంకించిపోయిన దళదిక వ్రీక్షించి తాల్చి డింది
వెన్నిధిఁ గోల్పోవుపేదచందంబున విన్నవై పలుమారు వెచ్చ మార్చి
విశయతనూజాండు విరహకాపంబుతోఁ దనకుఁ దా నాత్మలోఁ దలఁచె నపుడు
మాయ చేసి తొలంగె మరల రా దాకొప్పు యేయుపాయము తోచ దేమివేకు

తే. దానిముద్దులనగు మోము దానిసొగసు, దానిఘాత్రులు బెళుకులు దానిహాయలు
దానికుటుకులు నడకలు దానినడలు, కన్నులకుఁ గట్టివట్టుగా నున్న విపుడు

213

క. అంగజారణరంగంబున, నంగనకును నాకు నాల మమ్మినయపుడే
బంగరుకుసురుంబులతో, నంగజా నర్సింకు ముదిలి నానందముగా.

214

వ. సౌభద్రు డిన్విధమునఁ జింతింపుడు నుద్యానంబునెఱవడి మందిరంబుఁ బ్రవేశించె నొక నక్కడ. 216

సీ. బేసితూపులవానిగాని కోర్వంగ లేక భరితాప మొందడు భానురాంగి
శశిరేఖ వీక్షించి జలజాతు లాచేళ యెలనాఁగ బింబింపవలవదన్న
రాదకన్నయే లిట్లు రమణుల నెడఁబాసి పోవుట నుచితమే పువ్వుఁబోడి
యేమిచిత్రము గంటి వింతలా నీవిత చిన్నవో నేటికి సింహాచుధ్య
లే. ముడుపొడివినకమలంబుమాడ్కి నీను, మోముపైఁ జెనుటబిందువు ల్లునిక వొడమఁ
గారణంబైయి వేగమే కలతెఱుగు, బాల శక్తిఫల చెప్ప మింకేల భయము. 216

క. అని పలికినఁ జెలికత్తెలఁ గనుఁగొని తాలాంకుపుల్లి కంపితమతితో
నినరమ్మా వివరించెన, వనబాయత నేత్రులన వారనిప్రేమక. 217

సీ. ఈరామచిల్పకై యారామనీమలా జంట నెవ్వరు లేక యొంటి నరుగ
నానమిషంబులొ నభిమన్యుఁ డీశుకీచుడిఁ జేతఁ బట్టుడు మధురమైన
వాక్కుల కానంపవార్ధి మగ్గుత నొంది ననుఁజూడ గాంక్షించుఘననిఁ జూచి
నంతలా నరచదియాశుగంధులు పూని కంఠం దిద్దఱిమి.దఁ గదిసె నపుడు
లే. విరహతాపాలిశయముతో విజయనూనఁ, దంగ ముప్పొంగ ననుఁ బట్టి యతనుకేళిఁ
బ్రోవు మని చాల వేడఁగా బొంతుపఱచి, పిఠికితనమునఁ జనుదెంచి బేల నైతి.

ను. అని మఱియును. 219

లే. వానిరూపంబుఁ చలఁప నామానసంబు, చుచలక నొందె నిప్పు డాపంచళదని
బారిఁ బడసిక వేగమే భూరికృపను, వాని ననుఁ గూర్చి కావరే వనికలార. 220

క. అని వివశత్వము నొందిన, కనకాంగిని జూచి నఖిలు కళవళవడుచున్
మనమున భయవిహ్వలై, వనితామణి కిట్లు లనిరి వారిజనేత్రత్. 221

క. లలనామణి నీమాటలు, విలసితముగ నాలకింప వింతగఁ దోచెన్
చలవగువలపునహించుట, కలికి ము న్నెఱుంగవేమి గాండ్డినితునిన్. 222

ను. అతఁ డేకాగ్రునఁ బట్టె నీదుకర మాహ యుక్తమే వానికే
మతిలే కుగ్రత నిన్నుఁ బట్టినపుడు వ్రన్నించి రావచ్చునే
పతి నీకంద్రులు మాకలు స్థినిననీచందంబు దా మెత్తురే
యితరు ల్పల్కినమాడ్కిఁ బల్కఁ దగునే యిచ్చానుమాలంబుగాన్. 223

క. జడుఁడై నుభద్రనూనఁడు, దుడుభున నినుఁ బట్టుకొనుట దూవ్యము వానిన్
విడనాడి వచ్చినా వని, కడువదఱి జింతింపఁ దగదు కలికి నీటన్. 224

క. అని మోహ మెడలఁ బల్కిన, విని కోమలి సిగ్గువొడచు వివ్వలమతితో
వవజడభాషులఁ గనుఁగొని, గనుఁగవ లరుణములుగాఁగఁ గామిని పలికెన్. 225

ఉ. కామినులార మీతెఱంగుఁ గానక మిక్కిలి యాశ్రయంచు
భామినులంచు నమ్మి బహుభంగులఁ జెప్పదు మోహహీని నా
కామము లింత చేసె నని కన్నుల నీ రిడి మాటిమాటికిఁ
సామజరాజకామినులఁ జంద్రనిభానన చూచి యిట్లనెత్.

ఉ. కప్పయెలుంగుపాములునుగారె మదిం దలపోసి చూచినన్
తప్పులుగావు బద్ధ మిది తామరనేక్షణలార పూర్వము
దొప్పగ రాచకన్నయల కొక్కొక వేళల మోహ మబ్బినన్
జెప్పర తోడిచేడెలకుఁ జేసొని వారలు కోర్కెఁ దీర్చరే.

227

క. మీవలెను బల్కుచెలు లీ, భూవలయమునందు లేదు బుద్ధులు దెలువన్
కోవీడు తెందుకు మీరే, భావజుమోహాబ్ధిఁ బడనివంకనీత్రుత్.

228

వ. అని మఱియును.

229

క. ఆదయ లయి నన్ను నాడిన, నది నమృత మగునుగాని యద్భుతమనునీన్
మదయుతులై యాతెఱంగునఁ, బదపడి నిందింప మీకుఁ బాడియె కలఁపన్.

230

వ. అని సభాజనంబులతో రాహిణీమాతృజ వెండియు నిట్లు. నళనిపాతకమాతంబునఁ
బొరలుదానికిఁ గొరవెం జూపినతెఱంగున పదమగుల మదమబాణంబులఁ బరికపించె
దునన్ను ములుకులవంటిపలుకుల నులుకిపడఁ జేసితిరని గద్గదకంఠంబుతో నెలుంగ తి
యెడ్యె నయ్యివసరంబున.

231

సీ కలకంఠ లత్యంతకంకితవృదయలై కామపాలునిపుత్రి మోముఁ జూచి
హస్యరసంబుగా నాడినవాక్యము ల్విరసంబుగాఁ దోచె వెలచి నీకుఁ
బ్రాణపదం బైనపడఁతులపై నింత కోపంబు నేతురే కుందరదన
నీలాంబరుఁడు భామ నిన్ను సౌభద్రున కిచ్చి పెండ్లిని జేయు నేల చింత
లే. పరగ నాతనిసింగార మరసినంత, మరులు పుట్టుట చోద్యమే మందగమన
కుముదమిత్తుఁడు రోహిణిఁ గూడనట్లు, రతిసుఖంబున నేలచే రాజనుతుని.

232

వ. అనుచు నివ్విధంబున నద్యుత్తాగ్రజానిపుత్రి నల్లాసంబు బగనల్లాపంబుల మారార్చి
తైత్తిలోపచారంబులు నేయ నొక్కింతనేపునకు నేదదేరి కలహంసకామినుల
కరంబు లూతగొని యారామంబు వెడలి నగరు ప్రవేశించి మఱిమయసాధాంత
రంబునకుఁ జని కయ్యాతలంబుఁ జేరి మోహకాపంబునం బొరలుచుండ నాళకరేఖ
విధంబుఁ గనుంగొనఁ జాల కేఁగెనో యన సత్తుండు ముక్తపాపంబున
నానమయంబున.

233

చ. పదపడి సంద్యకాలం దనుపాంథుఁడు తృప్త హరింపఁగ్గొప్పాఁలయుం
జదలం నెట్లరేఖ లనుసాంద్రపురజ్ఞుల నుట్టిగట్టి మోము నెంబుడు...

- నదమలమైనస్వర్ణకలశంబును వారిధి డించెనో యనన్
ముదమున బల్కిమాంబునిధి మున్నెను దోయజమిత్ర బింబమున్. 234
- క. తమ్ములు ముకుళించెను భయ, దమ్ముగఁ జలియించె జక్రదంపతు లీలా
కమ్మన నుండినవల్లి, కమ్ములలానుండి వెడలె ఘనసర్పములున్. 235
- క. వగవాఁడు వార్ధిఁ బడె నా, వగపాసెను బొమ్మటంచు వడిఁ బరువిడుచున్
జగతిని జోరులు మెచ్చుగఁ, దగ ధనికులు భీతిఁ తెందఁ దగుము చెలంగెన్. 236
- క. హరిపద మనుకన్యామణి, మురివంబునఁ గాలవిటుని ముద మొనరింపన్
దిరముగఁ గొప్పన నుంచిన, విరులన నక్షత్ర నమితి వెలసెం దర్పచై. 237
- చ. వెలయఁగ పూర్వవిఘ్నదలి వేడ్కఁ తెలంగెడుమానసంబుతో
జలనిధి పెట్టెయం దిడినచారుకరం బగువజ్ర రేకడిన్
మలిసము వాయఁగా మెఱుంగుమా క్షికవారము చేతఁ బట్టి తాఁ
దల నిడుకొన్నదో యనఁగఁ దమ్ములకాత్రఁజఁ డొప్పె తూర్పునన్. 238
- క. కప్పురపుభరణి విప్పిన, చొప్పన బ్రహ్మాండమెల్ల సొంపువహించన్
ఒక్కగ వెన్నెల దోచెను, గుప్పన దస్కరులు భీతిఁ గుందుచు వగవన్. 239
- లే. తువలయంబున నుండినకువలయములు, వృక్షచయమున వసియించువక్షిచయము
గాన మొనరించుగంధర్వమానిసులును, సంకసిల్లుచు నుండి రాననుయమునను. 240
- ఉ. కంతుఁడు రం తొనర్చుచును గార్దుక మెక్కిడి నారిఁ దీడి య
య్యింటిని బేసిబాణముల నేసిన వెంటనె మందమారుతం
బంతనె వచ్చెనశ్రమన నంగజమాతులకాంతు లింతి
న్వితగఁ దోచిన నిర్వహవేదన కోర్వక బెగ్గడిల్లుచున్. 241
- ఉ. భావజాఁ గూర్చి యిట్లనియె వంకజనాభునిపుత్రుఁ డంచు నం
భావన నేసి చెప్పదురు భావజ నీ కది యొప్పు దుర్విలా
వాని యెఱుంగ కీవిధము వారిజనేత్రుల తల్లి చెల్లెల
స్థానములేక వైఁబడిన భావలు తిట్టక మాననేర్తురే. 242
- క. అద్రిధరతనయ నీ వా, రుద్రునినెగతంతిచేత రూపము చెడియున్
విద్రుచురుచిరోఘలవై, నుద్రేకము చూప నీకు నుచితంబగునే. 243
- క. మామా యల్లుఁడు నొకటై, మామానముఁ బాపి మమ్ము మననీయరుగా
మిమిగర్పము లరయఁగ, కామా! వివరింపఁ గొంతకాలమె చెల్లెన్. 244
- చ. అని వల్కి శక్తిరేఖ చుక్కలతేసిం జూచి యిట్లనియె. 245
- సీ. చల్లనివాఁ డంచుఁ గల్లలాడుటెగాని తాపంబు నొందించుపాపి వీవు
వత్స్రీకుం దని నిన్ను నరసు లెంచుటె కాని యాక్రలేఖంబు లఱుకు వీవు

సత్సార్గుఁ డనిబుధు ల్పాటుచుందురుగాని సతులపాలిటి నిశాచరుఁడ నీవు
మాధపుమఱుదనుమాట యొక్కటెగాని యక్కనుందిరమున కహితుఁ డీవు

లే. ఇట్టివాఁ డని తెలియక నీశ్వరుండు, చేరదీసిన శిరముపైఁ జేరి తీవు
పరమదుర్మార్గుఁ డని నిన్నుఁ బలుకవలయు, వసుధ సత్సార్గుఁ డందులే వారివారి. 246

క. సర్వజ్ఞశిరముఁ జెండితి, సర్వము నే నందుఁ దలఁచి సంతసపడుచున్
గర్వమున సఖుల నేఁచినఁ, బర్వమునను నిన్నుఁ బట్టి పాము కరవదే. 247

క. చక్రైరదిండిసి పాయకి, దిక్రైలివి నేఁడు నీకు దిక్రైవ్వరురా
యొక్కొకపక్షములొనన్, చుక్కలగమి కాండ తగదు నుదతులనేఁచన్. 248

ప. అని మఱియును. 249

క. మలయానిల నీ వింతగ, జలజాత్యులమిఁద జలము సాధించినచో
ఫలమేమి పనుధలోఁ గల, పొలఁతులగో డేల నీకుఁ బో తెచ్చరమా. 250

ప. అని యివిధమున మదనశశిసమీరుల నిందింపుచు విరహానలమున శోర్వక దగ్గర
నున్న సఖిజనంబులతో నిట్లనియె.

లే. వినుఁడు కంజాత్యులార నావిన్నవంబు, పార్థపుత్రుఁడు చెప్పినవల్కులకట !
వినక నీటు వచ్చి నే నెంత వెట్టినైతిఁ, దమ్మిబాణునిబాధకుఁ దాళలేను. 252

లే. అనిన శశిశేఖ నీక్షించి యట్టుముఖులు, పొలఁతి విజయాత్మ జాని నీవు పొందినపుడు
మరుఁడు చంద్రుఁడు గాడ్చు నీమందిరమునఁ, గాచియుండురు పగపేలకమలనేత్ర.

క. మనువలువల్కినకల్కులు, తగ వొప్పుగ నాలకించి తత్తరపడ క
వ్వగమాని యూరకుండెను, భగవాహనునన్నపులి గాసిం బడకన్. 254

భుజంగప్రయాతము.

మురారి న్రమానాథు మోదంబుతోడ, న్నరాకంచు సద్భక్తిభావంబుతో మ్రొ
క్కి రాజీవశేత్రాన్నకీయాదులం బోచి రాజిల్లఁగాఁ జేయు శ్రీకృష్ణమూర్తి. 255

గద్య. ఇది శ్రీమ త్సూర్యనారాయణ కరుణాకటాక్షపీఠ శాలంకారమస్థిరామృతవాక్య
జనిత కవిత్వ రత్నాకరపంశకపయశిపారావార రాకానుధాక రాంజనేయాఖ్యతనూజ
అప్పవనాయధేయప్రణీతం బైన శశిశేఖాపరిణయం బను మహాప్రబంధమునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వి తీ యా శ్వా స ము.

రుక్మిణీమనోహర
కారుణ్యసుధానదీన భగరాడ్ధమనా
వారిజభవనుతవరణా
క్షీరాంబుధిశయన భక్తసేవాదరణా.

1

వ. అపధరింపుము సూతుండు కౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వైశంపాయనుండు
జనమేజయున కిట్లనియె.

2

ఉ. భండనచండితో క్రమలఁ బొందుటమారులఁ గాన కంపి వే
దండపురాధినాయకుండు భారుణినంతయు నాక్రమించి యా
ఖండలుఁ డేలుమాడ్కి మణికాంచనవస్త్రనమృద్ధి నొందుచున్
నిందుమనంబుతోఁ బ్రజల నేలుచునుండెను భానులేజాఁడె.

3

ఉ. కర్ణుండు ప్రోజుండుం గృవుండు గర్జనుతుండును ధృప్తకేతుండున్
నిర్ణయవర్తి భీష్ముఁ డఱిసితులు సౌఖ్యదుస్సనేనులన్
వర్జితవిక్రమండు శ్రుతవర్షుండు నాతనిబంధమిశ్రులున్
దుర్జయుఁడైనసైంధవుండు దుర్జయుఁ డాదిగఁ గొల్పియుండఁగాన్.

4

వ. ఇద్విభంబునఁ గౌరవేశ్వరుండు విబుధగణసేవితుం డైన మహేంద్రుండునుంబోలె
త్రుతినింబును గొలువై మహాసంతోషంబునం బొడలుచుండె నంత.

5

సీ. చివ్వుయెబ్బుగా జీవించుజడదాల్చు పుండరీకాక్షునిపురముఁ జూడ
నరిగి శ్రీకృష్ణునియంతకపురంబులొఁ బొడఁగాంచి యతనిచేఁ బూజలంది
కామపాలుండు తన్నుఁ బ్రేమతో లాలించి యర్చన నేయఁగా నతండు గొన్ని
వాసరంబులు నిల్చి పనకాక్షి శక్తిరేఖ యాకార మఱి తా నాత్మయందుఁ
తే దలచె నీకన్య పౌభద్రు తరుణిగౌగ, సంబుజాక్షుండు మదిసెంచు నదియుఁగాక
జలుండు దుర్యోధనునియందుఁ బక్షపాతి, గనుక నొకవిత గావించు ఘనముగాను.

క. కలహము గానక యిట్లున్, కలకాలము ప్రొద్దుగడకుఁగా నళ మగునే
జలరాముఁడై త్రివిజులన్, కలహముఁ గావించు ననుచు గలకల నగుచున్.

7

- సీ. కనకాంగివిధము నే వినుపింప గురువరుం డతనిపుత్రునకుఁగా నడుగ వచ్చు
వచ్చిన బలుఁడు తా మచ్చిక లాలించి రమ్యలలాడుచు లక్షణునకు
నిచ్చెద నని మాట యిచ్చుటోక్కటె గాని నడుమ విప్పుమునేయు నగధరుండు
కయ్య మించుక యైనఁ గలంగకపోరాదు చయ్యనఁ జేతు నీపాపఁనంబు
తే. చెడుగు దుర్యోధనున కైనచేటు కేల, వగవ నని యెంచి మువముతోఁవారిజాఘంఁ
జూచి పయనంబుఁ దెల్పుచు సొంపు మిగుల, నంబుజోద్భవతుఁడేగి మా స్తిపురికి.
- వ. నారదుం డిద్విధంబునఁ బుర్రవేశంబు నేసి సభామంటపమునఁ గొలుపున్న
సుయోధనునకుఁ దనరాక నెఱింగించిన నకండు పుత్రమిత్ర సహాయుండై యెదు
రేగి మ్రొక్కి లోపలికిం దోడ్కొనిపోయి కనకాననం బిడిన రాజుం జూచి
నారదుం డిట్లనియె. 9
- చ. కరిపురనాథ పుత్రునకుఁ గాంతలకెల్లను జేమలాభమే
లేరముగ నీకుచుకొ శుభమే లేజిలుచుందురె బంధు లాపులుకొ
నిరతము ధర్మ మేమరక నీవానరింతువె రాజ్యభారముకొ
నరవర యంచుఁ బల్కుమునినాథుని జూచి ముదంబు నొందుచుకొ. 10
- ఉ. కారవనాథుఁ డిట్లనియెఁ గారుణికోత్తమ విన్నవించు నీ
ధారుణిరాజ్యమంతయును ధర్మపథంబునఁ బోతు నెప్పుడుకొ
కూరిమి నావయి న్నిలిపి గొబ్బుర మీ రిట కేగుచెంచుకొ
బారుడ నాగృహంబు బహుపావన మయ్యె నటంచు వెండియుకొ. 11
- ఉ. ఊరకరారు మీ రిటకు నుల్లమునం గలకొర్కెఁ దెల్పుచే
నారద యంచుఁ బల్కునరనాథుని జూచి మనీంద్రుఁ డిట్లుకొ
ద్యారకనుండి నే నిటకుఁ దర్లితి నీ కొకవార్తఁ దెల్పుఁగాఁ
గౌరవనాథ నావలుకు కాదన కావనినేయు మింతలోకొ. 12
- వ. అది యెయ్యదియనిన. 13
- క. బలరామపుత్రి గల దా, జలజాక్షికిఁ గల్గినట్టి చక్కఁదనం బీ
జలజభవాండములోపలఁ, గలరమణులయందు లేదు కారవనాథా. 14
- ఉ. ఆచెలికొచ్చను న్న జీయు నాచెలిమోమును దానిచూపులుకొ
ఆచెలిదంతవం క్షియును నాచెలినవ్వులు దానికంతముకొ
ఆచెలిబాహులు స్ఫురము నాచెలిచన్నులు దానిచిన్నెలుకొ
ఆచెలివధ్యముం గట్టియు న్నాచెలియూరులు జంఘలాదిగాకొ. 15
- క. అంగములను వీక్షించిన, శృంగారమెగాని దానిజిగి యేమందుకొ
బంగారుపందిజేహము, సింగారముఁ బోగడ వేయుశిరములు గలవే, 16

- క. శళిరేఖాఖ్యం తెలగడు, శళిముఖ నీకోడలై న' సంపదలెట్ల
పనిఁడికి బరిమళ ముద్దున, దశ సన్నుతి కెక్కడ గలవు ధరణీనాథా. 17
- క. భూషణ తెందుకు సిరికి, భూషణ మై చెలగ ననుచు బోధింపుడు సం
తోషమున నరిగె కల్పవ, శోషణుఁ డగుపోరు దిండి సురలు నులింపక. 18
- క. మునివరుఁ డేగినపిచ్చుట, జనపతి దుశ్శాసనాదినహజన్ముల దా
గనుఁగొని బ్రాహ్మణు లిర్వర, ననఘుల రప్పింపుఁ డనిన సరనిమివములాక. 19
- ప. రప్పించిన వా రుదెంచి రాజుం గాంచి పనియేమనిక విని సుయోధనుం డిట్లు
నియె. 20
- సీ. పుడమిదైవముకార పుండరీకాక్షుని పురషరంబునకు మీ రరిగి మొదట
కానుపాలునకు మాజేమలాభముఁ జెల్పి పొనుగ లక్షణునకుఁ బుత్రి నడిగి
రమ్మని భక్తితో లాలించి మాంగల్యవస్తువయంబులు వారి కొనఁగి
పనిదిన బ్రాహ్మణు ల్భానురం బైనట్టి ద్వారకాపురిఁజొచ్చి శీరపాణి
తే. మందిరద్వారపాలుర ముందుఁ బనిచి, నెలవుఁ గైకొని విప్రులు గలసి యతని
వలన నర్పితులై తాము వచ్చుకార్య, సరణి వినుపించ సంతోషభరితుఁ డగుడు. 21
- క. చెల్లెలి కొనఁగినవాక్యము, నుల్లంబునఁ దలఁప కతఁడు నుల్లాసముతో
నల్లలితుం డగుకొరవ, వల్లభుఁ డటు పంపియున్నపసుధామరులక. 22
- క. కనుఁగొని బలుఁ డిట్లనియె, న్ననుజేంద్రునికార్యమునకు మాటు పదింపక
బని యేమి నాదుపుత్రికి, భుసుఁ డాలక్షణుఁడె మగఁడు గా కొరుఁ డగునే. 23
- క. ఆల దుర్యోధనసుతునకు, లలనామణి నొనఁగి వేడ్క లగ్న మొనర్చుక
ఇలలో శీఘ్రమె శుభ మని, పలుకుడు రిక జాగునేయుఁ బని యేమనుడుక. 24
- క. మలిమంతులైనపొరో, హితులను బిలిపించి చాల నీశళిముఖికి
బతి దుర్యోధనసుతునకుఁ, ఇతరమంది జూడరయ్య శళితారాదుక. 25
- ప. అని పల్కినతాలాంతుని వాక్యప్రకారంబునఁ జొరోహితు లాలొవించి చంద్ర
తారాబలంబులు నిరూపించుడు నేటి కెనిమిదివాసరంబులకు లగ్నం బనిచెప్పిన
విని నీజాంబరండు పురపరిపాలకులం బిలిపించి వీడ్చెల్ల శృంగారంబు నేయుం డని
తా నాజ్ఞాపించిన మంచి దని పురం బలంకారంబు నేయించి శళిరేఖకుఁ బరిణ
యం బని సాటించి రాసమయంబున. 26
- సీ. రాముండు తనపుత్రి రారాజసుతునకు మాట యిచ్చె నటంచు బోటులెల్లఁ
జెప్ప నుభద్ర తా నవ్వడె దిగలాంచి చని వద్ద నాభునిచరణములకుఁ
ప్రణతయై వింటిదే బలరామువిభవెల్ల రమణియౌ శళిరేఖ లక్షణునకు
నిచ్చెద నని చెప్పె నిదియేమి మాధవ దత్తవహారంబు తగునె తనకు .

లే. ననిన విని లేచి కృష్ణుడు ననుజుఁ జూచి
వెంట రమ్మని బలరామునిడిచి కేఁగి
హితులఁ జొరొహితులఁ గూడి యింపుగులుక
మాటలాడెనుహలిఁ జూచి మాధవుండు.

27

కా. అన్నా నీ కిది భర్తమానె వినుమా యజ్ఞాక్షి యాపు త్రిని
స్తు న్ని చెల్లెలివట్టి కిత్తు ననుచుకొ మోదంబుతోఁ జెప్పఁగా
విన్నా రంజఱు దీనిఁ దప్ప మనల నిర్విత్తున్న లంచాడ రీ
సన్నాహంబును మాని పార్థికి వెళ్ళి జంద్రాస్య నర్పింపజే.

28

క. మేనల్లుఁ డుండ నొరులకు, మానిని నీరా దటంద్రు మహిమాధికులుకొ
దాన మటొక్కరి కొనుగుట, మానికగుణధన్యు ! నీకు మర్యాదగునే.

29

వ. అని యివిధంబున.

30

లే. మాధవుండు వల్క్రువాక్యము లొప్పదపడక, కామపాలుండు హేరిఁజూచి కమలనాభ
పాండవులయందు మిక్కిలివక్షపాలి, కౌరవులపేరు నెవ్వఁగాఁ గాదు నీకు.

31

లే. కాంచనాంబర విను వెక్కు గాథ లేల, నరునిపుత్రున కే నీను తిరముగాను
పాండవులు మనకు నత్యంతబంధులైన, గౌరవులు నట్టిదుట్టాలు గాకె కలవఁ.

32

లే. పంచభక్త్యాన్నములు మాని పద్మనేత్ర, కుమతు లెవరైనఁ గనుగాయఁ గోరఁగలకె
రాజ్యవైభవమున నుండు రాజరాజు, సుతున కగుఁగాక అర్జునసుతునకేల

33

క. అని పల్కిన బలరామునిఁ, గనుఁగొని కను లెఱ్ఱఁజేసి కనలినమదితో
వనజదళాక్షుం డిట్లను, వినఁ జనిగానట్టిపల్కు విహితమె పలుకకొ.

34

లే. కుంతినయ్యునివై నీకుఁ గోప మున్న, నుదలి నీశిష్టమైనట్టివోట నిమ్మ
కవ్వడియు భీముఁ డిరుద్దఁ గదిసినపుడు, గౌరవులు నీవుఁజడుపాటుఁ గందుగాక.

వ. ఇవిధంబున గృష్ణుండు రాహిణీయుని హేతుగర్భంబుగాఁ బలికి నిజనహోదరిం
జూచి నుభద్రా తాలాంకుండు పలికినపల్కుల స్వారస్యంబు దెలిసెఁగదా నీకు ది
క్కుగలచోటి కరుగుచుని దిగ్గన లేచి రథాంగపాణి తనమందిరంబున కేఁగి ; నాన
మయంబున.

36

నీ. తరుణి నుభద్ర యాతాలాంకు నీక్షించి అన్న నావిన్నపం బాలకింపు
వేడ్క నీతోఁ జాల వియ్య మొండెద నంచు నెవ్వదితో నేను నమ్మియుంటిఁ
బలిబావమఱిదులు ఫలము లన్నముగాఁగ వనవిహారము నల్ప వారిఁ దలఁచి
చింతించువామది చింతలెల్లను బాసి మీమన్ననలచేత మెలఁగుచుండు

లే. మగువ నిచ్చెద నని చెప్పి మఱచి నేఁడు, పరుల కిచ్చెఁ నని వల్కు భక్త్య వగునె
సిరియు లేమియు వెన్నెల చీకటరయ, నీరసాధన కరుణించి వేడె నిమ్మ.

37

- వ. అదియునుంగాక. 38
- ఉ. అన్నలుఁ దమ్ములుం జెలు లనాదరణంబును జేయకుండిన
నిన్న నదంబు జెందు బొకవింకయె మీ రిపు డాదరింపకన్
నన్ను నవజ్జ చేసినను నాకు నశౌరవ మత్తయింటిలో
నన్నులిపాత్త నీకిపుడు సాగిలి మ్రొక్కెద నాదరింపవే. 39
- క. బలవైపుత్తుఁ డాత్తలూ, పలుమరు నీవియ్యమునకుఁ బ్రార్థనీయున్
గలకాల మిదియె కోరికి, సలవితముగఁ బ్రోవునుయ్య సక్కుణవర్యా. 40
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 41
- క. వనములఁ ద్రిప్పును చుండిన, జనకుల నెడబాసినట్టిసౌభద్రనకున్
వనవాఙ్మీ నొనఁగకుండిన, జనమత యపకీర్తి గాదె చయ్యన మీకున్. 42
- క. అన్నా బలరాముఁడ నీ, కన్నను గలి లేదు మాకుఁ గనుకను మగువన్
విన్నాణంబగుపార్థికిఁ, జె న్నలరఁగఁ బెండ్లిచేసి చెలఁగుము తండ్రి. 43
- క. నీరి గలవానికిఁ జేడెల, నరయుదు నెవరైన నిత్తు రది భున మగునే
నిరుపేద కిచ్చి చేసిన, నరపాగ్రణి కిహముఁ బరము సౌఖ్యము లబ్బున్. 44
- తే. పద్మలోచన శక్తిరేఖ భాసురాంగి, బాలుఁ డభిమన్యుసౌ మ్మని పలికి తీవు
మాధవాగ్రజ నిమ్మించి మ్రానిమిఁద, చేయివిడిపించుచందానఁ జేసి తన్ను. 45
- వ. అని బహుభంగుల బ్రార్థించునవోదరిం జూచి హలాయుధం దీట్లనియె. 46
- క. నవ్వుల కాడినమాటలు, జవ్వని నిశ్చయము నేయఁ జనునే నీకున్
బువ్వకు లేటిటుచిక్కియు, నవ్వా పెత్తనము నేయ నగునే నీకున్. 47
- తే. పాలు చక్కెర జాన్నతో నోలూడు, నతుల చేపాకుఁ దినిపించు చందమునను
గారవంబునఁ బెరిగినకములనుఖని, నీకుమారున కడుగుట నీలి యగునె. 48
- క. మాకును గోకయు లేకన్, చేడియ నీసుతుఁడు నీవుఁ జేరిలి రిటకున్
సూడు నొకింతుక లేకన్, కోడలు కావలయు నంచుఁ గోరెద నీవున్. 49
- క. కోడలు లేకుండిన నీ, పోడిమి నంబదలు కొల్లపోయెడి నేమో
నేఁడు వనించెద విను మా, చేడియ నీసుతున కొనఁగుచెడుగులు గలరే. 50
- నీ. ఉన్నవారెడవుల భిన్నులై యుండఁగాఁ గన్పియ నిమ్మంచుఁ గలువరించి
పలికిన ఫలమేమి భాగ్యహీనుల కిచ్చురే మగువలనిల నెవ్వరైన
ముం దేమొనర్చినబంధుత్వములుచాలు వెలఁది నీకొందు కీవెట్టి మాను
బరంగ దుర్బోధనబంధుత్వ మబ్బె మా కొరులేల నీవేల నరసికాఙ్మీ
- తే. యేల భర్తాత్మజుఁడు భీముఁ డేల వినుమా, పార్థుఁ డెందుకు కవ లేల భాసురాంగి
ద్రౌపదీయాదు లిఁక నేల కలఁచి చూడ, నెందఱుండిన గురురాజాక్రిందుగానె. 51

వ. అని సీరాయుధుండు సుభద్రతో వెండియు నిట్లనియె. 52

క. వడఁలీ నీనందనునకుఁ, బడఁతుక నప్పించఁజాలఁ బలుమరు నన్నున్
దడవినఁ గోపము మదికిం, బొడమెను నని పల్కు లోడబుట్టులొ మజియన్.

క. తురురాజు కెందఁటైనను, సరిగా రివసుభూన సంపదలందున్
పురుహూతుఁ డెంచి చూడఁగఁ, గరిపురమే స్వర్గపురము ఘనభోగములన్. 54

క. అలదుర్యోధనసుతునకు, లలనామణి నిత్తు రాజ్యరహితుల కొనఁగన్
జలజాక్షి పెక్కు గాఢల, ఫల మే మింక లేదిపొయ్యి వని యే మిచటన్. 55

వ. అని యిద్విధంబున. 56

ఉ. తాల్చి యొకింత లేక బహుతామసుఁడై బలుఁ డాడువాక్యముల్
గాలములై మదిం దగుల గాండివివల్ని మఱిమి తోఁచకన్
జాలినవంతకఁ గుంది వివతత్వము నొందినఁ జూచి గ్రక్కునన్
తాలిక నెత్తి వెండ్రుకలు పొపుచుఁ గొప్పిడి నేదడేర్చుగాన్. 57

వ. ఆనమయంబున దేవకివసుదేవు లాబలభద్రుం జూచి రామా కీసవహాదరి కొనంగిన
పరంబుఁ బాలించి సౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు సేయు మనినవచనంబు లనాద
రణంబు నేసి పెడచెల్లెలం బెట్టి యూరకుండె నంత నేడఁ దేరి సుభద్ర రోపం
బున హతాయుధుం జూచి యిట్లనియె. 58

చ. తరుణి నోసంగవే యనుచుఁ దద్దయు భక్తితో వేడుకొన్నచోఁ
గరుణ యొకింత లేక ననుఁ గారులు జీరుచు మాటిమాటికిన్
సిరిగలవారి నెన్నుచును సింధుగభీరుల నింద నేయుచున్
బొరిఁబొరిఁ బొంగు పొంగిలివి పొంగినపాపము నీకుఁ దప్పనే. 59

క. విరివిగఁ జెలి నిచ్చెద నని, మరు లించుకఁ గలుగఁ జేసి మాటలు దప్పే
నరునకు నరకమెగా కి, సిరి వెన్నెల వీరక టనుచుఁ జెప్పదు రార్యుల్. 60

లే. సింహవిక్రముఁ డగుపాండుసింహమునకుఁ, బల్కి నై నేను నడవులఁ బరిని తాసి
నీవె గతి యని బ్రతిమాలి నీగృహంబు, పంచఁ జేరినఁ గడ యింతవలుచ నైతి. 61

లే. కడుపుటాటికి నీకొంపఁ గాచియున్న, నీతిమాలినమాటలు నిపు యలకఁ
జెల్లెలను గాన బలరామ చెల్లెఁ గాక, పాండవులు విన్న నాయాన బ్రదుకనిరు. 62

వ. అని వెండియు నిట్లనియె. 63

సీ. కొడుకు లెన్నె యున్నఁ గోడ లెందుకు రాదు నీవుత్తి నీకున్న నిబంధనబోదు
గంతకుఁదగినట్టి బొంత లోకమునందుఁ గల్పించె మొదటనే కమలభవుఁడు
నుడుట వ్రాసినవ్రాలు పడవడి తప్పించ నీవెవరు నేనెవరు నీతిరహిత
పదయాత్మక డని నిన్ను మదిలోన నమ్మితి కఠినహృదయుఁ డెఱుఁ గాననైతి

- లే. గడిమి కాళించి యన్యతంబుఁ బలికి నీవుఁ, గౌరవులు నేకమై మమ్ముఁ గాన కనిసి
రామరాజ్యంబుగా మీరె రాజ్య మేలుఁ, డనుచు నేప్పుచు నరిగె నయ్యంబుజాక్షి.
- క. ఆనమయంబున సాత్త్విక, రోషముతో బలునిఁ జూచి రొప్పుచుఁ బలికెన్
వాసవినుతునకుఁ బుత్రిని, వాసిగ నీకయ్యకున్ వారికిఁ గొదవే. 65
- క. ధర్మజభీమాద్భునులను, దుర్మదమున నిందచేసి దుర్యోధను దు
ష్కర్తుని వినుతించుట నీ, కర్త మొ బలరామ లేక గర్వమొ కలఁబున్. 66
- క. సమయాబ్ధంబులు గడచిన, విమలాత్మకు లైన పాండవేయులు వరుసన్
సమరఘాటాఁ గౌరవులను, సమవర్తిపురంబుఁ జేర్చి సంపద గొనుటన్. 67
- క. తప్పదు సంకర్షణ నీ, కొప్పుదు దూష్యంబు నేను నుర్వీకుల వా
రెప్పుడు ధర్మపథంబును, దప్పక పాలింతు రభిలధరణీకలమున్. 68
- ప. కావున సత్యాత్ముల దూషింపుచు దుష్టాత్ముల భూషించు నీజిహ్వా పెక్కుపరియ
లై పోకుండుట విచిత్రం బని కలుగుకొనివరునివాక్యంబులు వినక నతనికిఁ బ్రత్యు
త్తరం బియక దుర్యోధనుం డనిపినత్వాసురులతో నిట్లనియె. 69
- చ. వినఁ జవిగానిపల్కు లవి వీనుల విందురె విప్రగార యీ
భినివరుఁ డార్జునమ్ముకుఁడు శ్రీధరుఁ డిద్దురు సారెసారెకున్
వనముల నున్న పాండవుల వర్ణన చేయుచు కౌరవేంద్రుఁ డా
మనవరతంబుఁ దిట్టుటకు నాదియు నంత్యము లేదు చూడఁగాన్. 70
- మ. అలదుర్యోధనుసాటిరాజు లిలలో నందంద వీక్షించినన్
గలరా రాజమ్మగేంద్రునందనునకుం గంజాక్షి నర్పించెదన్
దలబ్రాల్వేకకు బంధువర్గములతో దామందఱున్ మిత్రులన్
బలుచేగంబునఁ దోడితెం డనుచు నాబ్రాహ్మణ్యులం బంపినన్. 71
- ప. కడనంతరంబ నుభద్ర హలాయుధుండు పదివినపల్కులు ములుకులై మనంబు
వ్రణంబుఁగావింపం దడ్యేదనచే శయ్యాకలంబుఁ జేరి లింఱించుచున్న సమయంబున
సూర్యాస్తమయం బగుటయు మందిరంబునకుం జని చింతాకులచిత్తయై యున్న
జననిన్ సంకర్షణుండు పల్కినచందంబును లక్షజనుకు శశిరేఖ నొసంగినవిధంబు
నెఱుంగక మాతం జూచియిట్లనియె. 72
- క. ఘనమగుచింత వహించితి, వనముల మాతండ్రి గారివార్తలు చెవిన్
వినఁబడిన దాఁబవల దో, జనసీనినుపింపు మచ్చ చయ్యక నాకున్. 73
- ప. అవిన సౌభద్రనకు నుభద్రయిట్లనియె. 74
- క. అట్టి చే నెఱుంగను నీ, యల్పబుజో లేల వినుము హలసాధనుఁడున్
దమ్ముల కావమోర్చియఁ, దప్పిల్లులు వేసెఁ బలుకు దత్తము నేడున్, 75

వ. అది యెట్లనిన.

76

సీ. రారాజునుతునకై రాహిణేయాత్మ జ నడుగుటకై యిద జగజన్మ
లరుదెంచి వేడఁగా నందుకు బలరాముఁ డానందభరితుఁడై మీననేత్ర
నిచ్చెద నని మాట యిచ్చినఁ దగ దంచు నచ్యుతుం డాదిన నతనిపలుకు
వినఁ డాయె నంతలో వేడుకతో నేను ప్రార్థన నేయఁగా బలుఁడు నమ్మఁ
లే. గూటిచేదవు విను నీకుఁ గోడ లేల, నడవిజోగుల కరయంగఁ బడఁతు లేల
పొనఁగ దిటువంటినుద్దులు పొమ్మటంచుఁ, బలికి వెండియు నొకకొన్ని పలికె వినుమ.
లే. అవనిఁ బదివేలపాండవు లై నఁగాని, ఘనుఁడు దుర్యోధనునిసాటి గా రటంచుఁ
బలికి తురురాజు పంపినబ్రాహ్మణులను, నెట్టకేలకు పీడించి యిట్టులనియె. 78
వ. నేఁటి కెనిమిదివాసరంబులకు లగ్నంబు నిశ్చయం బని యుగ్గడించి మృసురులం
బంపె నని చెప్పి మఱియును. 79

క. వెయ్యేటికిఁ దనయఁడ నీ, యయ్యలు పనవాసు లగుట నది మది నిడకక
నియ్యము గలదని వచ్చిన, నెయ్యము చెడ నాడె నన్ను నీకాంబయఁడక. 80

మ. గ్రహచారంబును జాలనప్పు డెవరుం గార్పణ్యులై యందు రీ
మహనీయుం డగురాహిణేయుఁ డిటుల న్వర్యావహీనంబుగా
బహువాక్యంబుల నన్నుఁ బత్నిఁ దనయా భాగ్యంబు లేకున్నచో
విహితౌ క్రతువు లందుఁ బాపములకు ల్విన్నాపా లేవోగదా. 81

క. కలిమి గలవారిపక్షమె, పలుకుదు రెవ రైనఁ గాని భావించగా
నిలకఁ బేదలపక్షము, కలలోనం బలుక రనుచు ఘను లన విందుక. 82

క. కావునఁ గౌరవరాజును, వేదిధముల వినుతిజేసి వేదిజపతినిక
పావని మొదలగుపాండవు, లేపుర నిందించి నుదరి నీలే దనియెక. 83

వ. అనిన విని సౌభ ద్రుండు కోపాగ్నిపితమానసుం డగుచు కటకటంబు ఎదర నిటలం
బునఁ జెమటకణంబులు పొడవు నేత్రంబు లరుణంబులు గావించి పటపట పండ్లు
గీటుకొని రోమకూపంబుల ధూమంబు వ్యాకింప భ్రాియుగంబు ముడిబడఁజేసి
నుభద్రంబాచి యిట్లనియె. 84

లే. జనని హలినిన్నుఁ బల్కినచెనఁటివల్కు, లేల చదువఁగ వినఁగ నా కింపుగాదు
కర్ణములు రెండుతూటులు గట్టె వినము, తల్లి నాపంటినుతుఁడుండఁ దగునె పగవ. 85

క. అది గాక రణగరిష్టఁడు, పదిపేరులు గలిగినట్టిసల్లుమఁ డరయక
ముదమునఁ బలి యెయ్యండియుఁ, బడవడి చింతింప నీకుఁ బాడియె జల్లి. 86

చ. కుటిలకరత్రచండరిపుకోటులఁ ద్రుంచి వనాంతరంబులొక
బటుకరవిక్రమాఢ్యు లగుపాండవులేవురు నంతనంబుతో

దిటముగ నున్నవా రుడు దివ్యమునీం ద్రులు చెప్ప విందు నీ
కటకట లెందు కీబలుండు కన్నెనొనంగకయున్న మేలగుకొ.

87

మ. అని మఱియును.

88

చ. పడఁచి నొనంగలే దనుడుఁ బల్కినపల్కులు చెల్లుఁ గాక యా
చెడుగులఁ గౌరవాధముల సీరి నులింపుడుఁ బాండుపుత్రుల
గడువడి నిందనేయుటకుఁ గారణ మేమని పల్కి యల్పతో
నొడలన ఘర్తబిందువులు పుట్టఁగ నిట్టని పల్కె వెండియుకొ.

89

క. సదయ్యుడు హరి సాత్యకియుకొ, ముదమొదవఁగఁజూచుండ ముసలాయుధునికొ
పద నగుశరములచేతకొ, మద మడఁచెద నన్నఁజూచు మాతా యిపుడుకొ.

90

క. అని ధను వొకచేఁ గైకొని, ఘనశరముల నొక్కచేత గ్రహ్మనఁ గొనుచుకొ
దినకరలేజమ్మరణకొ, గను లెఱుఁగఁ జేసి లేచె కవ్వడినుకుడుకొ.

91

పంచమావరము. కిరీటిసానుఁ డట్లు లేచి కిన్నఱో వదించె హ
విరోధి యానుయోధనుండు వీరు నేకమే కదా
నిరోధు లైరి యాదపు ల్వివేకహీను లందఱొ
పరేకరాట్సురంబుఁ జేర్చి పాపుకొందుఁ గోపముకొ.

92

మ. అని వెండియు.

93

క. పార్థుఁ డొనంగినవిద్య కృతార్థక నొందింపకున్న ధరణీనలిలా
సార్థకమే విను తల్లి, ప్రార్థించెద నెల వొనంగు పనియే మిచటకొ.

94

క. తఱియైనవేళ క్రతులఁ, బరిమార్చకయున్న ధనువుబాణము లకటా
పారిఁబారి గాల్చునె నేఁ డీ, హరి సాత్యకిఁ దప్ప వితరులందఱిఁ గూల్తుకొ.

95

మ. అని యిద్విధంబున.

96

క. రుద్రునివలె వెడలిన పౌభద్రుని పీఠించి జనని భయమానన యై
భద్రగజవైరిపిత్రును, యుద్దేకము నేయ నేల నుడుగుము కండ్రి.

97

మ. అదియునుంగాక.

98

సీ. బలుఁడు త న్నాడినపల్కులు విని పోయి కలవి లేనివి కొన్ని కారులరది
పుత్రున కత్యంతక్రుత్వ మెగఁబోసి చయ్యన బలునిపై కయ్యమునకు
బంపె గయ్యాళని పలుకుదు రవనిలా నీయపవాదం బిదేల మనకుఁ
గానుపాలుఁడు నన్నుఁ గతిసోత్త కాడుట కాలవిశేషంబు గాక మినుము

తే. దిత్తభానితండ్రి యన్నపైఁ గత్తికట్టఁ, దగదు రమ్మనిపలికినఁ దల్లిబలుకు
హస్తీ కంకుశమును జూపినట్లు లగుట, మరలి యిట్టనిపలికె నమ్మనధనుఁడు.

99

క. ఇష్టసి నీహృదయమునకు, మెప్పుడవక నుండెనేని మీయ న్నాడే
తప్పడుమాకల కోర్పుచు, నివ్వరమున నుండవచ్చు యీనును లేకన్. 100

లే. జనని మాతండ్రి గా రున్నవనికి నేను, తోడు నని లేచి వెడలినపుడు జూచి
నిన్ను నెడఁబాసి తడమైన నిలువఁజాలఁ, దండ్రి ననుఁబాసిపో నీకు భర్తచుగనె,

క. అని మఱియు నిట్టులనియెన్, వనములలోఁ బరినిఁబాసి వగ వెనఁ దగులన్
నినుఁ జూచి వగవ కుండును, ననుఁ దోడ్పొనిపో కుమార నగనమధీరా. 102

ప. ఆనిన విని సౌభద్రుండు సుభద్రాగమనంబున కొడంబడి జనంబులు నిద్రింప నర్థరా
త్రంబునఁ దల్లిం దోడ్పొని భనుర్బాణపాణి యై వెడలి మహారణ్యంబుఁ జొచ్చి
గిరిగహ్వరంబు లాలాకింతుచు నరుగునమయంబున. 103

క. జననాథాగ్రణి వినుమా, ఘనవేణి సుభద్రరోషగతి యేమందున్
వపభూమి నరుగువేళన్, దనకల్లిని దండ్రినైనఁ దలఁచు మనిశాన్. 104

సీ. కలకలభ్రమ లిచ్చె భాగసమూహంబులు చక్రవాకంబులు సంతసించె
దమము దిక్కుల కేఁగెఁ దమము వికసించెఁ దొలికొండకభ్రంపైఁ దోఁచె రవియు
నభిమన్యుఁ డావేళ నతిరమణీయమా కమలాకరముఁ జేరి కాలవిధులు
సల్పినతరువాత సంతర్జణం దాడువాక్యము ల్బలుచును వగచి వగచి
లే. నిల్లి శరములు తోడుగా విపినభూమి, జననిఁ దోడ్పొనిపోవుచు జనకు లున్న
వనముదెలియక ఘోరకాననముఁజొచ్చి, పొదల దూరుచు భయదమానదులుకడచి.

ఉ. రెండుదినంబు లేవగిది రేయిపగళ్లును బోయినంతలోఁ
గొండొక నేపు నిల్చి మృగకుంజఁగర్జన లాలకించి కో
దండము నెక్కువెట్టి తనకల్లినిఁ దోడ్పొని ధీరవృత్తితో
వెండియు నేఁగె నాఘనునిపిరవరాక్రమ మేమి చెప్పదన్. 106

ప. ఇన్విధంబునం జని చని మూడవనాఁటిసాయంకాలమునకు ఘటోత్కచువనంబు
జేరం జనిరి. ఆవనంబునం దాదుంబరవటాశ్వత్థకంబూజంబీరనారికేళకదళిభిర్భూర
మాకందపున్నాగకదంబిచాంపేయ కురంటకపనసరసాలాదిభూజంబులును, కరభ
సింహశాస్త్రుల చమరీ భల్లూకనుదేభివృకభద్రకంబుక మార్జాలాదిమృగంబులును, గల
హంసమయూరకారికాకీరక్రాంతచక్రవాకపాతకాకోలాకభరద్వాజబిట్టి ఖాది
వక్షేనమూహంబులుం గల కాననంబుఁ బ్రవేశించి రానమయంబున సుభద్ర
సౌభద్రుంజూచి “తండ్రి మార్జాయానంబున దాహం బొదవె శిలాకంటకంబులు
దాఁకి చరణంబులు దెనులింప రా దయ్యెఁ గావున గొంతనేపు నిద్రించెద ననిన
జననిం జూచి సౌభద్రుండు చింతింతుచు సమీపంబున నున్నజలంబుల వాహంబు
బాసి నీకతాకలంబున నిద్రింపం జేసి తనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 107

- క. తురుకులవార్ధినుభాకరుఁ, డరిగజకంతేరవునకు నాత్మజుఁ డగుచున్
హరికి నేనెల్లఁడ నై, సిరికి నైలి నుండఁ జేయఁ జెల్లునె విధికిన్. 108
- క. నువలి హలాయుధపు త్రిని, ముద మొదవంగఁ బెండ్లియాడి మురిసెద ననుచున్
మది నే నొకటి దలంచినఁ, దుద దైవం బొకటి తలఁప దుర్దశగాడే. 109
- క. వినింటిపొనికేళికిఁ, బరిపరిమార్గముల నేను బ్రార్థించినదోఁ
ద్వరపడవల దని చెప్పిన, యరుకుచఁ బెండ్లాడుభాగ్య మున్నదొ లేదో. 110
- వ. కావున. 111
- క. నలి న న్నొకటిగఁ జేసె, హితు లేవ రున్నా రటందు నెంచుచు మరలన్
మతి నేఁ గోరినకొరిక, గతజలబంధనముగాక కాఁగలవనియె. 112
- సీ. అనుచు వెండియు నతఁ డాత్మలా నెట్లను బలరాముఁ డాడినభాషణములు
తల్లిచే విని చాల తామసంబున నేను జననిఁ దోడ్కొని ఘోరవనముఁ జొరఁగ
బహుళమార్గాయానభరమున రాలేక నిచ్చట శయనించె నింక శేవు
నెటువలె నడుచు నేనేమి నేయుదుఁ బాండుతనయులు విహరించువన మెఱుంగ
తే. నని తలంచుచు మరల పూర్ణంబుఁ బెంచి, తల్లి రక్షించుకొఱుజునై భనువుఁ బట్టి
గుణము దీర్చినఁ దద్ధని కొండగుహఁ, బదులుధ్వను లిచ్చెఁ బక్షులు చెదరఁబఱచె.
- క. ఆరవము విని ఘటోత్కఁడుఁ, డీరనమున వినియు లేది యీవనసీమం
జేరినవిలుకాఁ డెంతటి, హరుఁడొ చని వాని నేను జూచెద ననుచున్. 114
- వ. అని మఱియును. 115
- క. సురయక్షసిద్ధసాధ్యులు, చొరఁ జాలరు నావనంబుఁ జొచ్చినమోడన్
మరణము సిద్ధం బనుచున్, శరములు చాపంబుఁ దాల్చి చయ్యన వెడలెన్. 116
- వ. అనమయంబున. 117
- క. పదఘట్టనమున పరుగన్, పెదపెదఘోషంబు లన్ని బెట్టుగ భరవై
నదరుచుఁ బడుగుంటేకఁగఁ, దుదమొద లని తొఁపనీక దొడఁగెను దఱుచై. 118
- వ. ఇవిధంబునం జని. 119
- చ. చటులకరోగ్రరోషమునఁ జతుల నివ్వలు కుప్పలై పడన్
మటుమటు మండుపావకునిమాడ్కి ముఖద్యతు లుప్పలిల్లఁగా
దిట మగుదంశఘట్టనకు దిగ్గజయశాధము బెగ్గడిల్లఁ దా
నటునిటుఁ జూచుచుం జనఁగ నర్జునసూనుఁడు చూచి యాత్మలాగ్.
- 120
- ఈ. కాటుకకొండకై వడినిఁ గాంతులు గ్రక్కెడు వీనిదేహముం
మాటులు గట్టుకాఁ గఱుకుకొఱుల నేసెద నుచుఁగార్చుకం

బేటుకు బాటుగా గుణము నెక్కిడి యోచననేని బుద్ధికి
దీటుగు బాణము ల్లాడిగి ధీరక నుడఁగ నంతలాపణ.

121

సీ. హైదింబుఁ డత్యుగ్రయాగ్రహంబున వచ్చి యద్భుతమతుఁ జూచి యాడుఁ గరవి
యెవ్వఁడురా నీవు యివ్వనభూమికి నర్థరాత్రంబున నరుగుచెంచు
టరయఁ దైవంబు నా కాహారమునకు నైతిన్నగాఁ బంపిన ట్లున్న విభ్రమ
కొనురొప్పు పంటయి ల్గుండేలు సొచ్చిన చందమాయె నటంచు మందలించి
తే. సింహ మవలీల నిద్రింపఁ జేరి గోలఁ, గొట్టువిధమునఁ గోపంబు వృట్టె నాదు
బారిఁ జొచ్చితివిక నీవు బ్రతుకఁగలవె, మిడుకమిడుకంగ మ్రింగెనఁ గడుపుసింఛ.

క. కయ్యము నేయక మానవుఁ, డియ్యెడఁక న్వచ్చి మరల నేఁగంగలఁడే
వెయ్యల నాదుశరములు, చయ్యన భక్షించు నసిన సౌభద్రుండు.

123

తే. నటలు పెఱికినసింగంబుచందమునను, గనుబొమలురెండు సుదుటివైఁగంటువడఁగఁ
బుచ్చుమును దొక్క భుజగంబుఁబోలెనుండి, చురుకుయావుల హైదింబు జూడిపలికె.

సీ. రాక్షసాధమ నన్ను భక్షింతు నని చల్కుజల్లిహఁతలు మాని విల్లుఁబూని
కయ్య మొనర్చు నీదయ్యంబు మామైద నని చల్కి వెండియు నతనిఁ జూచి
భద్రగణం బెంత పంచాననం బెంత వరవర్షకం బెంత వజ్రమెంత
గొప్ప కొంచెము లెచ్చుకొననేల నినుమ్రొంగుకరములు గణలెంపఁ జాలఁ గలవు
తే. కాలయాచన మింక నేల క య్య మొనఁగు, చునిన హైదింబుఁ డుగ్రుఁడైయోడుఁ గరవి
చాప మెక్కిడి పొది నన్నుశరము లంది, దాఁకె నభిమన్యువై యాతుధానుఁడవుడు.

ప. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు వెండియు నిట్టనియె.

126

ఉ. అద్దమరేయి వారిరువు రన్నయుఁ దమ్ముఁ డటంచుఁ దోచకన్
దర్దయుఁ కోపము న్నొడమఁ దార్కొని విక్రమ మొక్కతీరుగాఁ
బెద్దయుఁ బొద్దు పోరునెడ భీమతమాటాఁడు పార్థపుత్రుతో
నద్దిర నీవరాక్రమము నదృశ మంచుఁ దలంచి చాపమున్.

127

క. దీటుకుఁ గడువేగంబుల, మూఁడును మఱి నాల్గు నైదు ముప్పదిరెండున్
వాఁడిశరంబుల నేసిన, వాఁ డొకబాణంబుఁ బఱిసి వడిఁ ద్రుంచుటయున్.

128

క. దాన నోక్తం బొదవఁగ, దావవుఁ డభిమన్యుమిఁద దశమార్గణము
త్రేసం దూరఁగ నేసిన, దానవువై నేనె నశఁడు దశవిభిక్షులన్.

129

ప. ఇ డ్దేసిన.

130

క. పడముడినూనుఁడు కన్నోచు, ముడివడఁగోపంబు మదిని ముప్పిరికొనఁగా
నెడనెడ సౌభద్రునివై, గడువడిఁ ధియూటున్దురు కాంధము లేనెన్.

131

- సీ. విజయతనూజుండు వింశతిదశకంబు దానవేశ్వరునివై దగులనేనె
భీమునిపుత్రుఁ డాభీభక్తునూనువై నాగాకుగంబులు నాల్గు చొనిపె
సౌభద్రుఁ డంతలో సప్తాంబకంబులు బకవైరితుతునివై బటపె నపుడు
సరభోజనుం డాటునారాచముల జేసె నని త్రుంచి సౌభద్రుఁ డతనిఘనుఁ
లే. దునిమి మెడియుఁబదియాలు తూపులేయఁ, గినిసిరాక్షసుఁడింకొక్కధనువుఁదాల్చి
పదియు జేఁబదివిశిఖముల్ పొద్దుతును, వక్షుగలంగ నేసిన వాఁడు గినిసి. 132
- లే. భుజగనారాచములు రెండు భుజయుగంబుఁ, దగుల జేసిన నభిమన్యుధనువు శిడిన
నారి వద్దలించి పదిరెండునారసయులఁ, బార్థతనయుని ఫాలంబుఁ బరగ జేసె. 133
- వ. ఇట్టేసిన 134
- క. కన్నులు కెంబొదవఁగ వెయి, గన్నులదొరపాత్రుఁ డడరి భువకార్తుకమున్
మిన్నగ నెక్కిడి గుణమునఁ, బన్నగళర మొకటిఁ గూర్చి పటుశోపముతోన్. 135
- వ. సుటోత్కచుం జూచి యిట్టయె. 136
- క. ఆమరారి యాశరంబున, సమరావని సిన్నుఁ గూల్చి కౌర్మంబమరన్
ఆమరులు ప్రస్తుతి నేయఁగ, సమవర్తిపురంబుఁ జేర్చి చనియెద ననుచున్. 137
- క. ఉరగాస్త్రం బేసినఁ గని, సురవైయు సరకుగనక కూరత్వముతోఁ
దిరముగఁ బొదిలో నుంచిన, గరుడాస్త్రముచేత దాని గ్రక్కునఁ దునిమెన్. 138
- లే. దునిమి సౌభద్రునిక్షించి దమజవిభుండు, మానవాధమ యింక నీవు మనఁగలేవు
యాతుధానాస్త్రమున నిన్ను యమపురంబుఁ, జేర్చుననింబటశరమిడి చెప్పెనుటేయు.
- క. బాలుండ నాతో బోరఁగఁ, బాలపు నీకేల సమరసాహసవిధమున్
గాలునినందముతో నరి, పోలినయాశరముతోన బొలిసెద వనుచున్. 140
- క. విసినఁ గని వేగంబున, భాసిత మగు నైష్టవాఖ్యబాణముతో న
య్యామరవిశిఖముఁ దుండ్లుగ, వాసవిసుతుఁ డేసె నమరవరుల నురింకన్. 141
- వ. ఆసమయంబున. 142
- క. ఇరువురిపోరుఁ గనుంగొనఁ, గరి కరి గిరి గిరియుఁ గంధి గంధియుఁ బోలెన్
సురపరుల కనిమిషత్వం, బరయఁగ సార్థక్య మయ్యె హస్తీపురికా. 143
- వ. ఇద్విధంబున సుభద్రకుమారుం డగు సౌభద్రుండును హిడింబితనూజుం డగుహై
డింబుండునుం బోరునెడ నిరువురకరిరంబులఁ దొరఁగురుధిరంబు మడుపులు గట్టి
ప్రవాహంబులుపాఁతె నవ్వడు దీవినున్న దేవసమూహంబులు కునుమవర్షంబులు
గురిపించి రాసమయంబున శతానందనూనుం డగునారదుండు సరిగమబదంబుల
నాల్గుంబు నేసె నపుడు వారిరువురికస్త్రాస్త్రద్యుతు లంధకారంబు నణచి దివం
బుగాఁ బోఁకించె నాసమయంబున, 144

ఉ. ఇద్రటికార్దుకధ్వనికి నింద్రకనూజనిరాజి దిగ్గునక
నిద్దుర లేచి చూచి తననెత్తుది నిట్లని యెంచె సౌర నా
ముద్దులవట్టివై ధనువు మోసిడి రాక్షసుఁ డుగ్రమూర్తియై
తద్దయుఁ బోరఁ జొచ్చెనిది తవ్వనుపాయము నేమి నేయునుకా.
145

సీ. మాధవాగ్రజాఁ దామమాటల కలిగి నే నిట వచ్చుటను గదా యింతవృత్తైః
దామనం బెవరికిఁ దగ దంచుఁ బెద్దలు చెప్పెడువాక్యమున్ సిద్ధమయ్యె
చాలిపుత్ర నాపట్టి కర్పింతు నన నేల నిభపురేండ్లు నిపట్టి కివ్వ నేల
పలుమారు నతని నేఁ బ్రార్థింపఁగా నేల నందుకుఁ బలుమాట లాడ నేల
తే. చేరి సౌభద్రుతో నేను జెప్ప నేల, వీడు ననుఁ బిల్చుకొని రాత్రి వెడల నేల
ఘోరవనమున నీబాధ నంద నేల, నెట్టు లున్నదొ తలఁపఁగా నీశ్వరాజ్ఞ. 146

వ. అని మఱియును. 147

క. కొఱిమాలినరక్కనుతో, దురమునఁ బోరాడఁ గలఁడె దురితాటవిలో
నరయఁగ నెవ్వరు లేరి, సురవైరిని సంహరించి నుతు రక్షింపకా. 148

క. పాపాత్మునిశరముల నా, పాపఁడు మృతి నొందకుండ భయదాటవులకా
గాపాడువార లేవరు, కాపాలియతక్క దిక్కు గలచే మాకుకా. 149

వ. ఇట్లు సుభద్ర చింతించుచున్నసమయమున హిడింబియుం జనుడెంచి వారిరువురు
గయ్యంబు నేయం జూచి తనమనంబుర నిట్లను శస్త్రాస్త్రవిద్యాధురీణుం డగు
రాకుమారునితో నాకుమారునకుఁ గయ్యంబు నేయుపామర్థ్యంబు గలజే యని
వితర్కించుచుండె నప్పుడు. 150

సీ. హైడింబుఁ డనలాస్త్ర మడరింప సౌభద్రుఁ డైంద్రబాణుమున నదియుఁ ద్రుంచె
గుంతిమధ్యమపుత్రుఁడొడుకు యామ్యాస్త్రంబుఁ బరసిన వీక్షించి పార్థకుఁడు
వర్ణవశరమున భస్మంబు గావించి తొమ్మిదివిశిఖమున్ తొమ్మఁ దూర
నాటినఁ గోపించి నరభోజనుం బాణు విశిఖంబు లేసిన విజయసుకుండుఁ

తే. గనలి వింశతిశరముల దనుజా నేనె, మరల రాక్షసుఁ డొకనూలుమార్గణములు
తనువుఁజొర నేయఁ బార్థునితనయుఁ బాణు, మూలుశరములదనుజామైందూర నేనె.

క. భండనమున వా రిరువురు, నొండొరుల జయింపలేక నొకరిలిగ నే
దందారియుంగముపోలిక, దండధరద్వయముమాడ్కి దర్శింపజ్జలు లై. 152

వ. పలలంబునకై పెనంగుసాకునంబుల తెఱంగున బెబ్బులలపగిలె బోరిపోరి హైడిం
బుం డట్టభేదాస్త్రంబుఁ దొడిగిం జూచి సౌభద్రుఁడు నదియె సుధించె నానమ
యంబునఁ గుకాచలంబులు చలించె రవిచంద్రులు మార్గంబులు దప్పి రమరులు

భయాకులితచిత్తులై రపుడుఁ ద్రికాలవేది యగువేదవ్యాసుం డదగుదెంచి వారిని
పురమధ్యంబున నిలిచి యిట్లనియె. 153

- సీ. ఓభీమనందన యోధులునాత్మజ యిట్టిసాహసకృత్య మేల మీకుఁ
దెలియక కయ్యంబు నలిపితి రిరువురు నన్నదమ్ము లటంచు నకఁడు దెలిసి
వారిమూతలఁ గాంచి మీ రిరువురుఁ డోడి కోడండ్లు గొడుగులఁ జూడ నేల
నని చెప్పి మాసింద్రుఁ డానుభద్రాదుల నీక్షించి వెండియు నిట్లునియె.
- తే. మీకు నొక మోద నాపద లేక పరమ, సుఖము చేహుఁ బతులకు శుభముగలుగుఁ
గమలనాభుండు ప్రాపు గాఁగలఁ డటంచుఁ, దెలిసి మాసింద్రుఁ డుత్తరదిశకునరిగె.
- క. మునివరుఁ డేగినపిమ్మట, దనుటాఁడు నభిమత్యుఁ జూచి తమ్ముడ ని న్నే
ననరానిమాట లాడిలిఁ, గనలకు మని కౌఁగలించి కన్నీ రిడుచున్. 155
- క. తనువున రక్తం బెడలఁగ, సునిశితబాణంబు లేసి స్తుక్కించితె నే
ననుజా యీవిధ మంతయు, మనజనకులు విన్న నన్ను మన్నించెదరే. 156
- క. సిరిఁ బాసి వివినభూముల, కరుదెంచినమీవిధంబు నడుగక వత్సా
కరుణను రత్తుని పిలువక, దుర మొరింపంగ నెంతదురితాత్మఁడనో. 157
- క. తమ్ముడ నాశరములు నీ, త్రొమ్మన నాటించినపుడు రుధిరాంగముతో
సొన్నసిలి నేలవ్రాలిన, నిమ్మకా నాజన్మ మరయ నెందుకు దండ్రీ! 158
- వ. అని యివ్విధంబున భుటోత్కచుం డభిమన్యుఁగాఁగలించుకొని చింతించునమయం
బున హిడిఁతి సుభద్రం జూచి చెల్లెలా నీ నేలచింతించెద వని యూరార్పి వెండియు
నిట్లను భగవంతుఁ డొనరించుకార్యంబునకుఁ బ్రతిసేయం గలరే? పరాశరమాను
డెరింగింపకుండెనేని మీరిరువురు గయ్యంబున నమయందు రత్నహేమనికాదుల్యం
బున జీవించితి రదియునుగాక నాసురుఁ డొనరించినదుష్కార్యంబు తమించు మని
పల్కుపల్కు లాలించి భుటోత్కచుండు సుభద్ర పాదంబులపై వ్రాలి యిట్లనియె.
- క. జననీ! చిరకాలమునకుఁ, జనుదెంచినమిమ్ముఁ, జూచి సంతోషముతో
ననుజాని లాలనసేయక, తనువున విశిఖంబు లేయఁ దప్పని మఱియున్. 160
- క. ఎఱుంగక చేసిన కార్యము, మఱిమఱి మది సూచవలదు మాతా నన్నుం
గరుణించి బ్రోవవే యని, కరములు ముకుళించి మ్రొక్క గాండివిసతికిన్. 161
- వ. ఇట్లు మ్రొక్కినభుటోత్కచుం జూచి సుభద్ర యిట్లనియె. 162
- క. అహ్వా! నీ మీగున, భిన్నుడవై దీనవృత్తిఁ గీడ్చడనేలా
ము న్నెఱుంగని మోసంబున, నిన్నియు నమకూడె మనకు సీవనభూమిన్. 163
- క. బలియుండ నీ చిట నుండుట, తెలియదు మా కించుకైనఁ దేజవతెడి మే
ఘలనట చిట కేళింతుట, నలఘుమఱి నీనెఱుంగ వది యిట్లుండెన్. 164

ఉ. అన్నయఁ దమ్ముఁ డీవగిది నాహవరంగమునందుఁ బోరుటల్
నన్నుతపాత్రుఁ డై పరఁగు స్వామివృత్తం బని చెప్పవచ్చు లే
కున్న దయావిశాలురకు నుగ్రపుకృత్యము లేల గల్లు నో
చిన్నికుమార యింకొకటి నెప్పెడఁ జేసిన యాదరింపజే. 165

క. నీ వీలాగున వగచుట, పావనినుత నిన్నుఁ జూచి పార్థాత్మజుడు
న్నీవలె వగచుచు నున్నాఁ, డీవిధమునఁ జింతనేయ నెందుకు వత్సా! 166

చ. యలివరుఁ డన్నదమ్ములని యెంతయు వేడ్కతో వచ్చి చెప్పఁగా
బ్రతికితి రింత చాలు గ్రహబాధవిశేషము లింత జేసెఁ గా
కితరము తేదు భీమనుత యింకఁ బదంపడి చింత నేయఁగా
గతజలనేతుబంధనము గాదె మదిం దలపోసి మాడఁగన్. 167

క. ఇవిధమునఁ బల్కిన యా, కవ్వడినలిచాక్యములకుఁ గడుమోదముతో
నవ్వుచు భీమతమాజుఁడు, పుష్పిలుతుని బోలు పార్థపుత్రుని వేడ్కన్. 168

లే. కాఁగిటను జేర్చి సంతోషకలితుఁ డగుచు, విశద మైనట్టి శశిశిఖావేదియందుఁ
దల్లులను దాను గూర్చుండి యుల్లు మలర, నూరుపులయందుఁదమ్ముని నుంచుకొనియె.

సీ. ఇవిధంబున నుండి కవ్వడిపల్లితోఁ బలికె హైదింబుండు పరమభక్తిఁ
గరములు ముకుళించి ఘనులు మజ్జనకులు వనవాను లై నట్టివార్త దెలిసి
హరి మిమ్ము ద్వారకాపురికిఁ దోడ్కొనిపోవఁ బోయితి రివ్వ డీపుత్రుతోడ
సర్ధరాత్రంబున నరుదెంచుటకు నేమి హేతువు దెల్పవే మాత యనిన

లే. దనుజు నీక్షించి పార్థునిదార పలికె, వినుము చెప్పెద దయజేంద్ర విశదముగను
పాండవులయొద్ద పే మున్నఁ బదనాథుఁ, డచటి కేతెంచి ధర్మజు నతఁడు గాంచి.

వ. కుశలనమాచారంబు లడిగి మమ్మిద్వరం దోడ్కొనిపోయి ద్వారకానగరంబునకుం జని
సుఖంబున్ననమయంబున. 171

సీ. నీలాంబురునిపుత్రి సెలరేక యనుకన్య నభీమన్యునకు నిక్తు ననుడుఁ బలుక
నాఁడాదిగా మేము నమ్మి ద్వారక నుండి మంతలాఁ గురువిభుం డవనిసురులఁ
బంప వారలు వేడ్కఁ బరితెంచి హలిఁ గాంచి రారాజాపుత్రుఁ డెలక్షణునకుఁ
దనపుత్రి నడిగినఁ దద్బ్రాహ్మణులఁ జూచి పలరాముఁ డానందభరితుఁ డగుచు

లే. పలికె నేటికి నెనిమిదివాసరములఁ, దశమిలగ్నంబు గల దింకఁ దదపు వలదు
తర్లిరం దని వల్కుచుఁ దక్షణంబ, పరిణయంబును బ్రకటింపఁ బనిచె భటుల. 172

వ. ఇవిధంబునఁ బనిచిన వా రేఁగి శశిరేఖాపరిణయోత్సవంబుఁ బురంబునఁ జాటించి
రానమయంబున. 173

క. జలకాక్షుఁ డరిగి హలితో, వల దని వాదించ నతనిపాక్యము విసకన్

- బలరాముఁ డనియొం గృహిఁ, తలఁపఁగ నీతెరగు పాండుతనయులయందున్. 174
- లే. పక్షపాతంబుతో నిట్లు పలుకనేల, ననిన గోవిందుఁ డలిగి తా నరిగె నపుడు
మునులవరణాబ్జముల కేను మ్రొక్కి వేడఁ, గన్తులరుణంబుగావించి నన్నుఁగాంచి.
- క. ఆదవులఁ గాయలు నమలెడు, బడుగులతోఁ జేతురమ్మ బంధుత్వములున్
జడమలిపై పుక్తునకున్, పడఁతుక నిమ్మనుచుఁ బలుకఁ బొడియె నీకున్. 176
- క. పోడిమి చెడి రా మీకున్, గూ డొసఁగుట చాలు ననక కోడ లటంచున్
వేడెదవు సిగ్గులేకన్, వేడియ నీ కిట్టికోర్కె చెల్లినె తలఁచన్. 177
- లే. భార్గరాఘ్నఁడు మిక్కిలి హైర్యకాలి, కీర్తికాముఁడు విభవనాకేశతుల్యుఁ
డతనిసుతునకుఁ బుత్రి నర్పింతునుచుఁ, బల్కుపల్కులు చెవులకు ముల్కులగుడు.
- క. నాదినఁ గనలుచు నే న, బొప్పుటను నెడఁబాసి వచ్చి సుతునకుఁ జెప్పన్.
గాటపుఁజీకటియన కీ, పాటున ననుఁ దోడుకొనుచు భయదాటవికిన్. 179
- క. పచ్చినవే శెటువంటిదొ, యిచ్చటఁ గయ్యంబు గల్గె మీయిరువురకుం
జెచ్చెర మనినరుఁ డడ్డఱు, చొచ్చుట దనుకేంద్ర పరమకోభన మయ్యెన్. 180
- ఉ. నీ నిట నుండు లే మెఱుంగమెలి మెఱింగిన నట్లు లానె యొ
పావనిపుత్ర నానుతుఁడు పాండుకమాజాలఁ బాసి చింతలన్
భావమునుండు నక్కరుణ మాని హలాయుధుఁ డింతచేసినాఁ
డీవనరాశిమధ్యమున నెచ్చట నుండుటో పాండునందనున్. 181
- క. వా రున్నకాడ లరయుచు, ధీరమలి న్నడువ నాల్గుదినములు ననె ను
మ్రేరితి నైన వారలఁ, జేరిచి రక్షంపు దనుజశ్రేణిర యనినన్. 182
- వ. అని యిట్లు సుభద్ర చెప్పినమాటలు చెవింబడిన ఘటోత్కచునకు. 183
- సీ. బలుఁడు దుర్యోధనువక్షమై యాకని గొప్పచేసె నటంచుఁ జెప్ప నపుడు
మదిలోన నివ్వలు కుదురుగా నిడినట్లు బండె వెండియుఁ బుత్రి నొసఁగ ననిన
నంగాంగమునఁ తొగ బ్బింగికి వ్యాపించె బెట్టుగా జనకులఁ దిట్టె ననిన
వెంటనె నోటిలో మంటలు ప్ర బలించె వీరరోషవేశవివళుఁ డగుడు
- లే. బ్రళయకాలార్ధబింబంబుపగిది నొప్పి, చురుకుమాపుల రోషము ల్బంజురింపఁ
గనుల నివ్వలారాలంగఁ గటము లదరఁ, బండ్లు పటపటఁదీడుచుఁ బలికె నతఁడు.
- ఉ. చింతలపుట్టె యాదవులమీట హలాయుధుఁ డెనుగల్గె నొ
క్కింకభయంబు లే కిటుల కిల్చిపశ్చత్త మొనర్చి వెండియుం
గుంతికమాజా లేవురను గొంకక నిందలు నల్పు టారయన్
దంతిపురాధినాయకునిఁ దప్పలము న్నది నమ్మినాఁడోకో. 185
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 186

- క. హలపాణి వల్కు వల్కుల, ఫల మకనిః గుడిపి పార్థవట్టికి మఱిలన్
జలబాహి నొసగుతెఱుఁ గే, నలిపెనఁ జింతించవలదు జనని నీకున్. 187
- క. బలునకు మనకు శ్లేషముఁ, గలిగించిన ధార్తరాష్ట్రఁ గయ్యములొనన్
బొలియించి యతనికమ్మునిఁ, బెలుచన్ ధరఁ నూలవైచి పీచమడంతున్. 188
- వ. అని వలకి మఱియొను. 189
- సీ. సింధురాజును బట్టి బంధించి కాసిను ముక్కుకర్ణరంబులు మోటు చేసి
కకునికండలు చెక్కి వికలంబు గావించి భూకృష్ణుని నాచిఁ బొడవడంచి
దుర్బాధులనెల్లఁ దునుమాడి ధృతరాష్ట్ర సేంచక వాద్దిలొ ముండిముంది
వెండియుఁ గురువక్షసీరుల వరుసఁగా మ్రింగెద వారికై మే లొనర్ప
తే. వల్లసి యాదవు లందఱు వచ్చిరేని, వారివారిని బంధించి వాద్దివైచి
నపుడు హలి నిన్నుఁబల్కిన యట్టిపలుకు, తప్పిదం బని మదిలోనఁ దలఁచుఁగాక. 191
- క. మాజనకు లడవిలోవల, భోజనరహితాత్ము లగుచుఁ బొక్కుచు నుండన్
రా జగుదుర్మోధను నే, నాజిని విరిమార్చుటన్న నది సాహసమే. 192
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 192
- తే. కొండలను బట్టి పెకలించి కుతలమెల్లఁ, గ్రిందుమీఁ దగువట్టుగాఁ బొందువఱది
జలధులన్నియుఁబొచ్చుగాఁగలఁచిపొందు, నుకులతోపంబుమాన్వేదఁ జూచు నన్ను. 194
- క. శశిరేఖః దెచ్చి యచటన్, దశమాలగ్నంబుఁ జేసి కద్దంకకులన్
శశికులు లగుకొంటేయులు, వసేయింపెడితావుఁ జేర్చు పగవకు వచ్చు. 194
- క. జననీ సీదుశిఖమునకు, ఘన మగునువళాంతి గాఁగఁ గయ్యములొనం
దునిమెద యదుకులవీరుల, నన విని భీభత్సువత్ని యనుచేంద్ర నిలొన్. 195
- వ. వెండియు ని ట్లనియె. 196
- క. అలదుర్మోధనసుతునకు, లలనామణి నిక్తు ననుచు రాముఁడు పలికెన్
నిలిచిన యాదవుంగవులకుఁ, దలఁచుఁగ నెవ్వంబు లేదు దానవనాథా. 197
- క. యాదవు లందఱు వరునన్, గాదిలి బాంధవులు గాక కడవారలె దా
మోదరునకు మనకున్ మఱి, భేదము లే దెంచి చూడ భీమకనూజా. 198
- వ. అదియునుం గాక. 199
- క. ధృతరాష్ట్రునుకులఁ జంచను, బ్రతినలు మీతండ్రి గారు వల్కుట వినియున్
కుది సెంచ కీవు ద్రుంచినఁ, గుతుకము చెడి పొందునుకులు గుందుదు రన్నా. 199
- తే. కాన వారలమది నున్నగర్వ మణఁచి, భంగ పాటును బొందింపు నెకగరమునఁ
బొడ వడంచుట దక్క నీమిద్ధి కెటులఁ, దోఁచు నంతయుఁ జేసి రా దోషరహిత. 199
- క. నూఁడుదిగంబులు గల దా, చేడియలగ్నం బటంతుఁ జెప్పుచు మఱియుం

బోడిమితో నీకమ్మని, వేడుక లలరంగఁ జేయు వేగము గాఁగన్. . 202

క. అని పల్కు పార్థరాణిం, గనుఁగొని దనుజేంద్రుఁ డనియెఁ గ్రక్కునఁ దల్లీ
మనమున నీ కటుఁ దోచినఁ, దునుమాడక గర్వ మణఁతు దుష్టాత్మకులన్. 203

లే. ధార్తరాష్ట్రులఁ గనుఁగొన్నఁ దగినయాడ్కిఁ, బొగరుమాన్వ కయున్న నాభూరిరోష
పటిమ పోవలదు విను పెక్కుపల్కు లేల, పొలఁది పెండిలి వేళ్ళ కేఁబోదు ననుచు.

క. కల్లులఁ దమ్మునిఁ దోడ్కొని, మెల్లఁగఁ దనగుహకు నేఁగి మేలొగిగముల్
ఉల్లము రంజిల నొనఁగుచు, నల్లలికము లైననుధురసంభాషణలన్. 205

ప. సుభద్రాభిమన్యులకు సంతోషంబు జేయుదు శశిరేఖావినామామహాత్మ్యవకాలంబు
నిరీక్షించుచుండె ననుచు. 206

క. మునిపరుఁ డెఱింగించిన విని, జనమేజయధరణివిభుఁడు సంతోషితుఁ డై
అసహూత్వ వారిచందము, వినుటకు నామదికిఁ జాల వేడుకపొడమెన్. . 207

కలహంసోత్సాహవృత్తము.

నరసింహున్ దనుజశివున్ నకలలోకనాయకా
శరధికల్ప నగముదాల్ప శమదమావినద్గుణా
వాదినరాంగ భవవిభంగ అమరచూనిపందితా
కరుణశీల కనకచేల కమలప్రాణనాయకా.

208

గద్య. ఇది శ్రీమత్సుర్యనారాయణకరుణాకటాక్షపీక్షణాలంకార ముగ్ధిరామృతవాక్య
జనితకవిత్వరత్నాకరవంశ వయఃపారావార రాకాసుధాక రాంజ నయాఖ్యతనూజ
అద్భుతసామర్థ్యప్రణీతం బైనశశిరేఖాపరిణయం బనునహాప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

లలనాహృత్సుప్కుర
లాలస్ఫుటచందరీక లోకస్తుత్యా
పాలితసురమునిగోత్రా
సీలాంబుడరుచిరగాత్ర సీరజనేత్రా.

1

ప. అవధరింపుము సూతుండు శౌన కాడిమహామనులకుం జెప్పెనట్లు వైశంపాయనుండు
జనమేజయున కిట్లనియె.

2

చ. రమణి నౌనంగలే డనుచు రాముండు బల్కు సుభద్ర దీనక
న్ములుచుఁ బుత్రుఁ డోడుకొని ఘోరవనాంకరసీమ శేగుట
న్లమిగొని ద్వారకాంగనలు కొందలమంది వచించి రయ్యయౌ
అనువనమ బృటంచనక నద్దమరేయిని బోవు పెట్టాశా.

3

శ. అని కృష్ణునికాంకలకు, న్వినిపించిన లేచి వారు విస్తయమతులై
కనలుచు రామునివత్నిం, గని యిట్లనివల్కి రాత్తగలి తెలియటకై.

4

సీ. పెనిమిటి నెనకొల్పి పేదరాలి సుభద్రఁ బరివేల్లఁగొట్టితే సరసిజాక్షి
ఆటప్రాయమునాడె యభిమన్యునకుఁ బుత్రు నిచ్చెద నని మాతౌ సుచ్చరించి
యది మాని కురురాజుననుఁగుఁబుత్తుని కిచ్చుచింత దాఁ బోడమెనే దంఠిగమన
కల్పివై నాకాంక్ష గల్గెనా సీకును పంక మీడేరెనే భాసురాంగి
లే. ఆనుడుఁ గృష్ణునిభార్యలు మొనసి పలుకఁజింతవేఁ గుంది బలరాముకాంక వారిఁ
గాంచి నిర్దోషి నగునన్నుఁ గానలేక, నిట్లు లాడంగ మీకు నో రెట్టులాడె.

5

ప. అని మఱియు నిట్లనియె.

6

సీ. జలకాక్షి శశిరేఖ సంభవం బాదిగా నభిమన్యుఁ డెల్లుఁ డౌననుడుఁ దలఁకుఁ
గుఁతురు గాండీవిశోడ లాయెనటంచు మోద మందుడుఁ గాని భేన మెఱుంగ
నక్కటా! నాశోర్క కనుకూలముగ వచ్చుపెఱుంగరే మీబావతెఱుగు మీరు
ఎఱిగి యెఱింగి యిట్లెల దూరెద రమ్మ యని భావ్యజలపూరితాక్షి యగుచు

- లే. వివశకసు శైందురేపతివిధముఁ గాంచి, వారిజాక్షునిమగువలు వనటఁబొంది
గుములు గట్టుకయుండిరాననుయమునను, జలజలోచన లరు దెంచి బలునిఁ గాంచి. 7
- లే. వినుము వినిదఁ నలుకచే విసివి రాత్రి, మనసు భద్రంబు గావించి మనసుభద్ర
పుత్రు నభిమన్యుఁ దోడ్పొని భూరిభయద, వివినభూమికిఁ జనె నని విన్నవించ. 8
- వి. వినియు సీతాంబరుండు విననితెఱంగున నవ్యాకృంబులు పెడచెవులం బెట్టి చెల్లెలి
వైఁ కరుణ లేకయుండి నని చెప్పి వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్టయె. 9
- ఉ. శ్రోధము గల్గి చెల్లెలను గొబ్బున బుత్తుని వెంటఁబెట్టుక
స్వాధటి వొందుచు న్వగవుఁ బాసి ఘటోత్కచుఁ జేరియుండుట
వ్యాధవుఁ డాత్మలాఁ దెలిసి మర్తము రామున కీక దవ్వకు
ర్యోధపుత్రు క్షణంచుటకు యోచన నేయుచునుండె మాని యె. 10
- వ. ఆనమయంబున. 11
- సీ. చెలికత్తె లావళ బలుపుత్రికడ కేగి వినవమ్మ నీకండ్రి వెట్టితనము
అలనుయోధుపక్ష మై సుభద్రను గొన్ని యవమానవాక్యంబు లకఁడు వలుక
సర్ధార్రంబున నభిమన్యుఁ దోడ్పొని వనభూములకు నేఁగె వారిజాక్షి
నిను లక్షణునకేచ్చునియమంబుఁ గావించె నని చెప్పినంతలో నాత్మఁ గుంది
- లే. పరవశకృంబు నొందుచు భానురాంగి, వైటకొంగును దనదుకన్నీటఁ దడిసి
మాటిమాటికి జనకునిమకముఁ దలఁచి, గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దా నిట్టు లనియె. 12
- చ. జనకుండు బంధవర్తములనమ్మతి సుక్రముఁ దైనవానికిం
దనుజ నొనంగుటల్ పరమధర్మభగం బని వల్కువాక్యముల్
వినియు సుయోధనాత్మఁడని వేమరు రాముండు గోరు టారయన్
బనివడి యేనొనర్చునున పాపఫలం బని యెంచఁగాఁ దగున్. 13
- వ. అని వెండియ. 14
- క. ఎక్కడిదుర్యోధనుఁడో, యెక్కడిలక్షణుఁడో వాని కే నెక్కడనో
అక్కర గల్గినవరునకు, నక్కట! ననుఁ బెండ్లివేయ నగు నే కనకున్. 15
- వ. అదియునుం గాక. 16
- క. కంకుజయంతులరూపును, బంతంబునఁ గెల్వఁజాలుపార్థిని బలిగాఁ
జింపింతుఁగాని యతరులఁ, జింపించుట యుచిత మగునె చిత్తములోనిన్. 17
- క. ఆయభిమన్యున కీయక, యాయవలక్షణున కొనఁగి యచ్చామతియై
స్వాధిముఁ దప్పి వడిందిన, నాయనమం బకఁడు నాకుఁ దండ్రనఁదగునా. 18

- క. సుందరమూర్తి సుభద్రా, నందనుతోఁ గలసి మెలసి నవ్వెడుభాగ్యంబు
బందంద కలచి చూడఁగ, నందనిఫల మాయె నంచు సాత్తలొ నెంచున్. 19
- క. మేనత్తగొడుగుజొత్తై, మే నెత్తిలి నకనికరుల మెప్పువపంగా
మే నత్తు నేయకుండెన, మేనెత్తియు నిష్ఫలంబు మేదినిమిఁదన్. 20
- ప. అని వగచి. 21
- సీ. మధువపాత్రుని దొల్ల మగనిగా మది నెంచి వరుని వివాహమై బ్రదికి యెమి
ఫల మని నవరత్నభవనంబులొఁ జొచ్చి నీటితోఁ దాటితో నేటితోను
దనువుఁ బాసెద నంచుఁ దాలాంకువరపుత్రి యల్పించునంతలో యతివరుండు
దిగ్గన నటకురాఁ దెఱంగొప్ప వీక్షించి సారదుల దని యెంచి భూరిభక్తి
తే. మ్రొక్కి నిలిచిన శిశిరేఖమోముఁ జూచి, బాల యిటుమఱిసాహసం జేలనన్దు
పార్థకనయుని నిన్ను దంపతులుగాఁగ, తామరసమాలి నిర్మించెఁ దలిరుఁజోడి. 22
- క. కొడుకొప్ప నీడుకొరికె, నమమాడెడు దీని కింతసాహస మేలఁ
కమలాక్షి వినుము తెల్పెద, సురుహూర్తముచేళ కతనిఁ జూచెద వీవున్. 23
- ప. అని యిట్లు సారదుల దెఱింగించి చనినయనంతరంబ శిశిరేఖ సంతోషసాగరంబు
నం జేలంచు నభీజనంబులతో నాడుచుండె నానమ మంబున. 24
- తే. కన్యకార్థంబు బలరాముకడకుఁ జనిన, వసుధగీర్వాణు లేతెంచి వారణేంద్ర
పురము సొత్తెంచి కొలువున్నకురునరేంద్రుఁ, గాంచి యిట్లుని రత్నంకకాకుళమున. 25
- క. మీ రనుచ నరిగి మే మా, ద్వారకవగరంబుఁ జొచ్చి తాలాంకునకుఁ
మారాకఁ దెలుచ నాతఁడు, సారకు మీక్షేచ మడిగె సంతోషముతోన్. 26
- ప. ఇట్లు క్షేమనమాచారంబులు విచారించి మదాగమనంబునకుఁ గారణం బడిగె నాన
మయంబున మంగళద్రవ్యంబు లొసంగి భవత్సునురకు శిశిరేఖ నొసంగు మని
వేడిన నకం దొడంబడి దశమిముహూర్తంబు నిశ్చయంబు చేసిన విని కృష్ణండు
సుభద్రం దోడ్కొని వచ్చి సౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు నేయు మని వేడిన
నతండు ప్రతికూలంబుగాఁ బలికిన విని దామోదరుం డలిగిపోవుటయు సుభద్ర
బలభద్రుం బ్రార్థించినఁ గోపించి కర్ణకూలంబు లైనవాక్యంబులు వల్కిన విని
సుభద్ర యచ్చొట్టువాసి పోవుటయు శనివరుం డన్నవైఁ గోపించి నిష్కారంబు
లాడిన విని సంకర్షణం దనుజానివాక్యంబులు వివల్కలై మమిరువురం జూచి దశ
మిగ్నంబునకు ధార్తరాష్ట్రం దోడ్కొనిర మ్మవినవిధం బంతయు పని న్నరంబుగా
నెఱింగించి వెండియు నిట్లనిరి. 27
- క. సీరాయుధుతో వియ్యము, గారవమునఁ జేయఁకొల్క గలిగిన లేపే
భూరికరవై భవంబున, ద్వారకవయనంబు నేయు ధరణీవాళా! 28
- క. అని యిట్లు నేలవేల్పులు, వినిపించినఁ గురునిభండు వికవికనగుఁడు

- న్నునుజుఁ డగుదుస్స నేనుం, గనుఁగొని ముదమంది వలికె ఘనవాక్యటిమన్. 29
- క. హలపాణిలోడ బాంధవ, మెలమిన్ నమకూడె నింక మేదినిమిఁదన్
బలు రగుశత్రులఁ జంపను, జాలకన గద దీనికంటె శుభముం గలజే. 30
- మ. అని నుటియు నిట్టనియె. 31
- నీ. బలుఁడు మనయకఁడయి పాండునందనులను నిందించి పార్థునినందనునకు
నట్టరేఖ నొసంగ నని పల్కె గోవిందుఁ డన్ననొం డనలేక నరుగువిధము
నరయంగ మ్రెక్కి నరుదెంచుఁ గావునఁ దడవు నేయక వేగఁ దర్లవలయు
మనముఁవా రేకమై వనవాను లగుపాండురాజపుత్రులఁ జంపి రాజ్యమెల్ల
తే. కాశ్యకంబుగ నేలెడునమయ మబ్బె, భటుచితగెల్ల రప్పించి పట్టణమున
నకలగృహములు వీధులు సౌధములును, బరమశృంగార మొనరింపఁ బంపు మనుజు.
- చ. తొలుతను బంధువర్గములఁ దోడ్కొని రఘునిచెప్పి పిచ్చటన్
జలజభవాననోద్భవుల కాశ్రువిధిజ్ఞుల వైశ్యకూద్రులన్
వలుపురఁ బుష్పవిక్రయాలఁ బాటల నీటులఁ గుల్కపేళ్ళలం
బిలువఁగఁబంపు వేగమునఁ బెండ్లికి రాఁడగువారి నందఱిన్. 33
- తే. కావలసివట్టిద్రవ్యము ల్కరికురంగ, శకటవృషభోష్ఠిముల కెత్తి వరఁగి వీటఁ
గలుగు ప్రజలకుపయనము లైసి యన్ని, పనులునెఱచేర్చు మిఁక నెవ్వకల్కలె.
- క. అని నెలవిచ్చిన దుర్యోధనునాళ్ల శిరంబునందుఁ బాలిది దుశ్శా
ననుఁ బాలాగునఁ జేసిన, పనులకు ముదమందె రాజు పార్థివనాథా. 35
- మ. అనిన విని జనమేజయందు వైశంపాయనున కిట్టనియె. 36
- క. రాముఁడు తమఁజ్ఞుజునకుఁ, గోమలి నర్పించు పేటిఁగి గోవిందుఁడు తా
నేమియుఁ బలుకక చనె నని, భూమినురాగ్రజులు తెల్ప భూపతి మదికిన్. 37
- క. తెలియక లగ్నముకొఱకై, పాలుపుగ యత్నించురాజపుంగవుఁ గని యె
కులువా నీ కిది తగ దని, పలుకదుగా ద్రోణభీష్మబాహికు లైనన్. 38
- మ. అని యిట్లడిగినపారిక్షితునకు వైశంపాయనుం డిట్టనియె. 39
- చ. కరువతిఁ గాంచి భీష్ముఁడును గుంభజముఖులు కార్యభంగమా
తెఱఁగు నెఱింగి యిట్లునుచుఁ దెల్పిరి భూవర నీ వొనర్చు నీ
వరిణయయుక్తవం బిపుడు బాగుగ నుండ దదెట్లులన్న నా
కరివరయాన రామునకుఁ గల్గినయవ్వడె పార్థువట్టికిన్. 40
- క. చారయటంచుఁ బల్కి రది తప్పదు కృష్ణుఁడు నవ్వసాచిపైఁ
నూరీయి గల్గి యెల్లపుడుఁ గోర్కు లానుగుచు నుండు నివ్వ డా

సీరియు సీహితం దగుచుఁ జేడె నొసంగెద నంచుఁ బల్కిన
స్వారము ముట్టినేర దది పంకజనాభుఁడు నన్తులించుమి.

41

వ. అదియునుగాక.

42

క. భూధరముల్ చలియించిన, నాధారము దప్పి భానుఁ డవనిం బడిన
స్వాధోధు లింకిపోయిన, మాధవుఁ డాపార్థ విడిచి మనవశ మగునే.

43

ఉ. ఎక్కువమాట లేమిటికి నిందుకులొద్దవ నీదుపట్టికొ
దక్కదు యిందులేఖ వారి ధర్మవిధిజ్ఞుఁడు ఒప్పుకున్న నీ
విక్రడిబంధవర్తములనెల్లను దోడ్కొని వెండ్లి కేంగినకొ
వక్కున నవ్వరే జనులు బాంధవులందఱు నింద నేయరే.

44

క. బలరాము నమ్మిపోయిన, బలచనయగు టింతె దీనిభావములొనకొ
దలఁచకు మన లక్షణునకు, గలుగుదు రెచ్చోటనైన గమలదళాక్షుల్.

45

క. ఇప్పుడిది ద్రోణభీష్టులు, చెప్పిన విని కరువిభుండు సింహాసనముకొ
గుచ్చునఁ దట్టుచుఁ గోపం, బుప్పలిం బలికె పకలయోధులు చినఁగాకొ.

46

సీ. ఎఱుంగుదు నేను మీయిరువురలెఱుంగెల్లఁ బరగఁ బొందవపక్షపాతు లగుట
దిగ్విజయంబుగా దీవించు టానంక దూషించు టీవంక దుష్టు లనుచు
భావించి చూడఁగా జీవించు టీవంక యావంక విశ్వాస మతిశయిల్లు
దివ్యతరం బైనదేహంబు లీవంక యావంకఁజిత్తంబు లలరుచుండు

లే. నెట్టికార్యంబుఁ దలఁచిన నెదురవచ్చి, చెడును జెడు నంచు విఘ్నముల్ నేకురెల్లడు
వెడలిపొ చ్చున్నఁ బొందవు లడవి కేగి, రిట్లు వట్టంగఁబడరు వా రెంచిమాడ.

47

ఉ. ఎక్కువ యైనకార్యమున కేము ప్రయత్నము చేసినప్పడుకొ
గ్రక్కున వచ్చి పల్కుదురు కా దని మామెనువెంట పత్తు రిం
కెక్కడఁ జొత్తు మేదితెఱు వీముదిపోరును మాన్పు శక్యమా
ఘోకృను దూరిన స్విడరు శూర్వము నే నొనరించుచావమా.

84

క. మాటలు నేర్పినకతమున, మేటిధనుర్ధరుల కైన మిట్టి లిభయమా
మాటలు నెవ్వరు దబ్బున, కోటలు వాఁటుదురు వనిఁగి గొఱ దా రగుచుకొ.

49

వ. అని నుఱియను.

50

క. యాదవు లే మొకటగుటకొ, భేదము గావించుఁ దలఁచి భీతి జనింపకొ
వాదింతురు మిఘేమన, రా దని నేనురకున్నే లక్ష్యము లేకొ.

51

వ. అని వెండియు నిట్లనియె.

52

క. నేమాధికు లని మిచ్చుకొ, బ్రేమారితయంబు నేయ బేలత్వముతో
మీ మిహ్మదయమఁగఁయెగ, గోమ శిష్యామ్రంబు నెనుచు గడుపలి మఱియొకొ.

- ఉ. అర్జును డైననేమి హరుఁ డైన మురాంతకుఁ డైననేమి య
తూర్ణిరీతకస్త్ర నంబవల నొప్పినసౌఖ్యసైంధవాదులున్
నిర్జరనాథనన్నిభుండు నీరజబాంధవపుత్రుఁ డుండ నీ
కర్ణము లేల చెప్పెదరు గాంగకమాభవ కుంభసంభవా! 54
- క. పని సాగనిండుమా కిదె, కనకస్నానంబు మీరు గావించుక్రియన్
మనమున నెంచెద భుక్తికి, గొరుఁ డిచ్చెదఁ గొఱతవడిన గొబ్బున మీకున్. 55
- ప. అని పల్కి నుర్రొధకుండు వెండియు నిట్లనియె. 56
- క. ఊసికూ త లింకఁ గూసినఁ, బశుపతిపాదంబు లాన ప్రాణంబులతోఁ
గుళలముగ బ్రతుక లే రిక, వసియింపక లేచిపొండు వదరకుఁ డివటన్. 57
- నీ బలరాముఁ డొకఁడు మారర మైన కార్యముల్ సఫలంబు లగుగాక విఫలమగునె
వెండ్లిఁ జూడఁగ మీకుఁ బ్రితి గల్గిన రండు కల్పవంశిన నిండ్లకడకుఁ జొందు
మీరురాకుండిన మిక్కిలితేమంబు విఘ్న మించుక లేక లగ్న మగును
మావెంట మీరు రా మర్కటకతకంబు గుంపుబాయక జతఁ గూడినట్లు
లే. లనుచు బహునిష్ఠురోత్తల నాడుచున్న, యభివృఁ డైనట్టిమరుపతియాననంబుఁ
గాంచి సిగ్గును గోచంబుఁ గడలుకొనఁగఁ, బలికి రవ్వుడు భీష్మండు బాణగురుఁడు.
- క. కాలండు ప్రేరేపఁగ నీ, వీరాగునఁ బెద్దపిన్న తెలుఁగక బల్కె
వేలా దుర్యోధన నీ, కాలము పడుకూడినట్లు గనఁబడె మాకున్. 59
- ఉ. భానుకమాఱఁడు నృపని పల్కినపల్కులు పథ్య మంచు నీ
వీరులు జేర్చి యెల్లపుడు వీరిడికార్యము లాచరించుచో
మానవనాథ నీ కిదియు మంచిది గా దని బుద్ధి చెప్పినన్
మాననమందు నివ్వ లిడుమాడ్కిఁ గనఁబడె నీకు దుర్తతి. 60
- క. నాగారిగమనుఁ డొప్పుమి, సాగదు లగ్నం బటంచుఁ జయ్యనఁ దెలుపన్
రోగికి బభ్యాన్నం బిడు, లాగున నీమడికిఁ దోవెరా పాపాత్మా. 61
- ఉ. పెక్కులు పల్క నేమిటికిఁ బెండ్లిని జూడఁగ మేము రాము నీ
కక్కఱగల్లుబంధువుల నందఱఁ దోడ్కొనిపొమ్ము కార్యమున్
జక్కఁగఁ జేసుకొ మ్మనుచు పథ్యులు చుట్టలు చూచుచుండ వా
రక్కడ నుండక నెడల రా గ్రహరోషకషాయితాక్షులై. 62
- ప. అట్టిపయంబున. 63
- క. గురుఁడును శంకనుపుత్రుం, డిరువురు దక్కంగ భూసురేంద్రులు నృపులున్
పురపాన రందంబు లక్షణు, పరిణయనీత్రుత్తు లగును బహువేదులతోన్. 64
- ఉ. అత్తలంతముజేంబునం తొదలుచుండి రానమయంబున. 65

సీ. పాండ్యపాండ్రవిదగ్ధబంగళనృపతులు గజతురగాంధోళికముల నెక్కి
వచ్చిరి వేగమె వంగకళింగాంగరాజు లేతెంచి రాలగ్నమునకు
మాళవ మలయాళ మగధ నేపాళాధిపతులు దంపతులతో భద్రదంతి
యూథంబు లెక్కి రాయోధులతోఁ గూడఁ బరతెంచె గాస్తీరధరణివిభుఁడు

లే. మఱియు గాంధారకోసలమనుజువతులు, ద్రవిడకొంకణపైంకణసరణివిభులు
వత్సమత్స్యకరూకాంధ్రపసుమతీశు, లవని గంపింప వచ్చి రాహుస్తిపురికి. 66

వ. ఆనమయంబున.

67

లే. సర్పకేతనుఁ దత్కంతసంతకసునఁ, బచ్చ కలమాన్న మొట్టట్టు పాయసము
లాజ్యధారాస్రవాహ మై భోజ్య ముచు, ధరణిసురులకుఁ జేసి సంతకృణంబు. 68

వ. ఇట్లు సంతకృణంబు గావించి భోజనానంతరంబునఁ బాంబూల గంధమాల్య
వస్త్రభూషణంబులఁ దృప్తులంజేసి ప్రయాణోత్సవంబు సాటించి రావమయంబున
భానునందన బృహదృలవృషనేనపింశత్యస్ని కోవ నుకర్తకటనిజయద్రోణభూరి
శ్రవశృపాచార్యుఁడై సోమదత్తాది రథిశవరులు పుత్రమిత్రకళత్రంబులతో
రథాక్వాదివాహనంబు లారోహించి రావమయంబున ధార్తరాష్ట్రం దొక్కరథం
బుపైఁ గూర్చుండె నప్పుడంతకిపురకాంత లందలంబుల వసియించి యేలేర లత్నజం
దొక్కమహాగణంబుపైఁ గూర్చుండె నిష్క్రంభంబున దుర్యోధనుండు బంధువర్గంబులం
గల్గిసి బ్రాహ్మణవైశ్యకూద్రవైతాళికవాచాంగనాదినివహంబుతోఁ బృథివి కంపింపఁ
బురంబు నెడలె నవ్వుడు. 69

సీ. శ్రీరస్తు లే యంచు ష్టిమరక్తేష్టులు చెలంగి వల్లారు నాశీర్వదంప
పుతరాష్ట్రగర్భవిస్తృతవాధి చంద్రమ యని పందిమాగధు ల్విమతి నేయ
వాస్తిపురాధీశ యమరేంద్రసంకాశ యనుచు వైతాళికుల్ ఘనతఁ జొగడ
ఫణిహరు లాకలక్ష బంగారుబెత్తముబట్టి ముందఱు బరాబరులు నేయ

లే. తుడుము తమైట ధక్కి తుత్తుంభికలును, ఝర్లు రీభేరిమర్దలయుల్లిలు
మొదలయినవాద్యనాదముల్ మ్రోయుచుండ, ద్వారపతిఁ జేరి నవమికా ధరణివిభుఁడు.

వ. ఇష్విధంబున.

71

చ. కరురాజేంద్రుడు వచ్చురాక బలుఁ డాగోవిందుతోఁ దెల్పక
స్వరమామోదముఁ బొంది బ్రాహ్మణులతో బాహుదృవశ్రేణితో
సరసాగ్రే ను లై నబాంధవులతో సామంకయూథంబుతోఁ
దరుణిబృందముతో రథాశ్వములతో దంతావశ్రేణితోఁ.

72

వ. ఎదురుకొని ధార్తరాష్ట్రం గాంచి కుశలనమాచారంబు లడిగి తదనంతరంబు భూరి
భేరిరవంబులు చెలంగ పందిమాగధులు కైవారంబులు నేయ వారాంగవలు నాట్టుం

బులు గావించ పరశుపట్టినభింజివాలాదియాయుధములు ధరించి వీరభటులు నడువ
సంకర్షణుండు దుర్యోధనుం దోడ్కొనివచ్చునమయంబున. 73

క. ద్వారకనగరంబునఁగల, నారీమణు లాత్మ నలరి నవరత్నములఁ
దీని సాధాంకరములఁ, జేరి తదాఘాతనంబు చేయుదుఁ దమలాఁ. 74

మ. చెలియో కన్దాసు హస్తీకవ్యసిదముం తెన్నొందునా లేరుపై
గలవాఁ డంబుజమిత్రుడ త్రవరత్కారంబుచేఁ గుంతికే
దొలుచూ లీతఁడు నూకపుత్రుఁ డనఁగా దుర్యోధనుం జేరి యా
బలభిత్సాసుని నాడె గెల్తు ననుచు న్భాసిల్లుఁ గర్ణాఖ్యలొఁ. 75

క. అతిరవ్యం బగురథమున, సరియుతుఁడై వచ్చువాఁడు సభలొఁ గృష్ణ
వ్రతఁ గ్రొవ్వి వీర లాలిదినఁ, బలికుండు దుక్కాననుండు వద్దదళాఁ. 76

మ. తురగారాధులు చుట్టునుం గొలువ భిక్షోకప్రభాతుల్య మా
నరదం బండు వసింది వచ్చుకలిసం డబ్బాక్షి వీఁడేకదా
కరుణాసాగరు లై నపాండుసుతులం గావట్టునె త్రంబుతో
సిరికిం బాసినదవ్చచిత్తు శకునిఁ శీఘ్రంబె వీక్షింపుమా. 77

తే. సింహళాంగూలభూమికసిదము కలుగు
రథమునం దభ్రమణిమాడ్కి రహి వహించి
చూడుకలకు వేడ్క మిటుమిట్లు చొనుపు నతఁడు
ద్రోణుతుఁ డకృతామ లోయజాఁ. 78

ఉ. బంగరుగోవువధ్వజము భాసిలండ్లివ్యరథంబుమీఁద సా
రంగధరుండు నాఁ బరగి రాజిత మాఘనబాణశస్త్రపా
రంగతుఁ డై మహిం గలుగురాజాలకెల్లను శిక్ష నెత్తువాఁ
డంగన చూచితే కృపుఁ డహస్కరతేజాఁ డరాతిరాత్రికాఁ. 79

మ. ఉరగేంద్రధ్వజ మొప్పియున్నరథమం దుట్టసియై సారెటక
దరహాసద్యుతు లుప్పలిల్ల మమతం దాలాంకు వీక్షించుచుం
బరమానందము నొంది బాంధవులతో భద్రేభయాధంబుతోఁ
దురగశ్రేణితో వచ్చుదువ్వుఁ డతఁడే దుర్యోధనుం డంగనా. 80

మ. నవరత్నప్రసితం బైనరథంబున నర్కవగిదిం దోఁచు నకని. 81

క. మేరునగధైర్యధువ్యుని, సారసరిశ్రవంశవాద్ధిచంద్రోదయనిఁ
వారిజముఖ వీక్షించితె, భూరిభుజాటోపబలుని భూరిశ్రవునిఁ. 82

చ. కనకమణిమయాభరణకాంతులు దిక్కులు నిండ సారెట
న్నిచుచి వడ్లగిడుచుచుదమేకుంగుమీఁద వసింతునాతఁడే

మనశశరేఖకు వృగఁడు మన్తధనుందరతుల్య లక్షణాన్
గనుఁగొను మంబుజాక్షి యనఁగా విని యొక్కలతాంగి యిట్లును. 83

సీ. కలకంఠి యభిమన్యుఁగునరాక్రమకక్షిమహిమ నెన్నఁగ నొక్కమాన మగును
భూరిసంగరరంగధీరోద్భవమ్మర్పి రోష మెన్నఁగ నొక్కముతుఁపుపట్టు
కశ్రువిద్యాభ్యాసచాతుర్య మనుదాని జాడ నెన్నఁగ నొక్కయేడుపట్టు
అంగాంగసౌష్ఠవశృంగార మనియెడు గరిమ నెన్నఁగ నొక్కకల్ప మగును
తే. అట్టిసౌభద్రునకు లక్షణాహ్వయునకు, జలధితోఁ గాల్వ పులితోన జంబుకంబు
దంతితో దోమ భానుతో దర్పణంబు, పాటలాధరి గణుతింప సాటియగునె. 84

ప. అని యిట్లు పురంధ్రీజనంబు లనేకవిధంబులఁ బలుకుచున్ననమయంబున నీశాంబు
రుండు దుర్యోధనుఁ దోడ్పొంది వచ్చి కాంచనమణిమయం బగుమందీరంబున విడి
యించి భక్త్యపాయసపదార్థంబులఁ దృప్తులం గావించి తాంబూలంబు తిప్పించు
నపుయంబున. 85

క. కలహాశనవాక్యంబులు, జలజానన యందురేఖ సఖిబృందముతోఁ
దెలువక వస్త్రాభరణంబులు దాల్చక పాన్పుమీఁదఁ బొరలుచు నుండెన్. 86

ప. ఆనమయంబున. 87

తే. చడఁతు లరుదెంచి శశిరేఖవజ్జఁ జేరి, మజ్జనము నేయ లెప్పుని బుజ్జింప
మానివచనంబు లూఁతగా మగువ లేచి, విమలమణిపీఠిపై నుండునమయమునను. 88

క. లలనలు సంపదగినునెన్, తలయంటుచుఁ బాటపాడి దరహాసముతో
కలశము లిడి వన్నీటన్, జలకము గావించి సఖులు సంతోషముతోన్. 89

సీ. తడియొత్తె నొకచెలి తరుచైనజలతారుఫ్రాలచీర యొకర్త పొందువరచె
వనిత యొకతె మంచి వజ్రాలకాంతుల రహిమించు చంద్రపూరివితఁ దొడిగె
జడవేసె నొకబోటి కటిచొక్కమవరంజి కుప్పెరేకడి యొక్కజొన్న పెట్టె
వద్ద రాగప్రభాభాసితం బై మించు పావటబొట్టొకవడఁచి గట్టె
తే. మణులదాసినకమ్మలు మాక్రికముల, నొప్పబొగడలు బావలి లొకతె పెట్టె
సరిగెముక్కురయును బన్నవరము తీఁగె, మొదలుగాఁగలసొమ్మొకముదిత దాట్టె.

క. విరివరు లొకనలి దురిమెన్, వరిమళగంధంబు నొక్కవడఁచియె పూనెన్
తరుణియొక తైలమదమున, తెరవగుఘాలంబుమీఁదఁ చిలకము దీర్చెన్. 91

క. పాటలగంధిడి గమ్ముల, గాటుక వెనఁ దీర్చె నొకతె గంధస్థలంబన్
నీటుగ మకరికరేఖలు, బోఁటి యొకతె వ్రాసె నడటిపాలఁకులు మెచ్చన్. 92

ప. ఇట్లు సఖిజనంబు లయ్యుత్తాగ్రజాపుత్రిక కలంకారంబు గావించుతటి లగ్నకాలం
బరుదెంచె నని బాంధవు లత్సంతసంతసంబునం దేలుచుఁ బరిమళద్రవ్యంబులు

కాంచనరచితపాత్రలం దిడుకొని పరతెంచువారిం గని శళిరేఖ తనమనంబున నిట్టని
విక్రమించె. 93

క. అనిమిషమునివాక్యంబులు, విని నమ్మితి నెదురుకొలువే భిద వచ్చెన్
జనపతులందఱు గుములై, చనుదెంచిరి విఘ్న మింక జరుగునె తలఁచన్. 94

క. మనసిజ్యూర్తి సుభద్రా, తనయుని వీక్షించు వనుచుఁ దక్కులు పలుకన్
మునికేమివిషముఁ బోసితి, నని వెండియు నాత్మయందు ననుకొనసాగెన్. 95

తే. విసినభూములఁ ద్రిపురుషియనూను, డిచటి కేతెంచుటకు హేతు వెద్దికలదు
మేనితో బొత్తు విడువనిదాన నగుట, నొరుల నననేల నేనేయుదురికమునకు. 96

క. ఈలత్తజునకు సతిసై, యేలాగునఁ గాపురింబు నే నొనరించు
స్వీలాంబరుఁ డవివేపం, డీలాగునఁ జేసి ముందు నేలా గగనో. 97

క. గళమున వరకాంచనయం, గళసూత్రము లక్ష జుండు గట్టక మునుపే
నలకూబరతుల్యుం డగు, బలభిక్తుతునుతునిఁ జూపు పరములు గలరే. 98

క. అని యీలాగున వగచుచు, ఘన మగుతాపంబుచేతఁ గళవళపడుచుం
జని నవరత్నప్రగతపు, చనిగలమందంబుమీఁదఁ బవళించెఁ దగన్. 99

ప. అంత నక్కడ భుటోత్కచుండు. 100

సీ. వనజాక్షి శళిరేఖ వైవాహికదినంబు ననుదెంచె నని లేచి సంభ్రమమునఁ
విఠల్లితోఁ జెప్పి తనవల్లి తెఱిగించి యభిమన్యునకుఁ దెల్పి యంకరిత్
విధికి నెగసి ము న్విసతాకమాజుండు నమృతనంకారణార్థ మమరపురికిఁ
జనుదెంచువిధమునఁ జని ద్వారవతిచుట్టు విడిచినగజహాయవికతు లరసి
తే. మణిమయం బగురథముల మనుజవతుల, మెటఁ జనుదెంచునేనల వీరభటుల
పనుభగీర్వాణకొలులచైత్యకూద్ర, జనులవీక్షించి నప్పుచు దనుజవిభుండు. 101

ప. సాయంకాలంబునకుఁ బురసమీపంబునకుం జని యదృశ్యత్వంబున నంకభ్రురంబుఁ
జొచ్చి బలభద్రునగరు ప్రవేశించి పరిణయవస్తువు లాకరిక రండిచ్చునందడిగాను
వారిజాక్షుల వీక్షించుచుం జని మఱిగొంద డైరువలు వున్నరుకలకంబులం దిడుకొని
నానారత్నప్రగతంబు లైనభూషణంబులు దాల్చి పుష్పచారంబులు దుఱిమి పట్టుపై
తిఱిచెంగావిచేలంబులంగట్టి దీసి కాకళికలచెంక నిలువంబడి యొకరిసింగారంబొకరు
వర్ణించువారలం గడచిపోవ మఱిగొంద 'అంగనలు పెండ్లికొడుకువారరుదెంచిరి
పొందుపొందని మూఁపులువట్టి ద్రోచువారలఁజూచుచు భుటోత్కచుండు లోప
లికిం బోవ నొకమందిరింబున దివ్యమణిమయం బగుమంచంబువైఁ బవళించియున్న
శళిరేఖం బొది సుభద్ర చెప్పినవ్రకారంబున రూపలక్షణంబు లగుపడుట నెఱింగి
శళిరేఖా నిశ్చయించి తనమామచే నిద్రింపంజేసి తనతమ్మునికిఁ దగినకన్యయని

సంతోషించి మఱిదలి స్తుట్టుట దోషం బని యెంచి మంచంబు శరంబునం దిడు
కొని మారూఢులంబున నోరుల కగువడకుండ సురసమూహంబు లారా యని విను
లింప గగనమార్గంబునం బఱిగెంచి తపనంబున శశిలేఖం దించి సుభద్రాకుమారు
నితో హిడింబాసంధనుం డిట్టనియె. 102

క. వినునిచెప్పదు నే నీ, రామామణికొఱకుఁ జనిన రారా జటకుఁ
సామజరథహయసైన్య, స్తోమముతోఁ బుత్రమిత్రసోవరయుతుఁ డై. 103

క. చనుదెంచి నాఁడు మఱిలం, జని రాజును సూతనుతుని సైంధవదుశ్శా
సనులమదం బణిఁగించెద, ననుజా నీ విచట సుదుమని చల్కుటయున్. 104

క. విని సౌభద్రుఁడు వడముడి, తనయుని పీఠించి పలికెఁ దగునా నీకుఁ
నను డిందిబోవ దుర్యో, ధనునామము విన్న నెట్లు చాళుడు నన్నా. 105

క. నిర్జరపతిసంధనుఁ డగు, నద్దునునకు నుద్భవించి యని మొనలొనఁ
దుర్జను లగుకొరవులను, నిర్జింపకయున్న బ్రతుకు నిష్పల మరయన్. 106

క. ఇలలోఁ దండ్రీకిఁ దనయుఁడు, గలిగినఁ దనకండ్రీకంటె ఘనవిక్రముఁ డై
నిలసిల్లినఁ గొడు కనఁదగు, బలహీనునిఁ గొడు కటండుఁ బలంకం దగునే. 107

క. పోటబ్బిననమయంబున, బోఁటివలె న్నఱఁగియున్న భుజబలకొర్యం
చేటికి శస్త్రాస్త్రము లిం, కేటికి నీకార్దుకంబు నింకేమిటిన్. 108

క. జనకులముఱంబుఁ దీర్చుఁగ, మన కిది నమయంబు గనుక మఱి యిచ్చోటకు
చనియేమి నాకు నీతోఁ, జనుదెంచెద నంచుఁ బల్కుసౌభద్రునితోన్. 109

చ. వడముడిపుత్రుఁ డిట్టనియె వానరవల్లభురక్ష లేనియి
య్యదవని ముగ్ధుల న్నిడిచి యాజికిఁ బోయిన నిందురేఖయున్
దడబడుచుండు వెండియును దల్లిమనంబురఁ దల్లడించుచున్
గుడిగొనుచింత రేఖగలు గుండచు నుండఁ నీవు వచ్చినన్. 110

సీ. ఎఱుగుదు నాకంటె నెక్కువో విలువిద్యఁ బారంగకుండ పీపు పార్థపుత్ర!
భృతరాష్ట్రపుత్రులకుల్లణించుటకుఁగా నిరువురు చన నేల నేనచారు
నదిగాక మేనల్లుఁ డై మేనమామవై ధనువు బానుట నీకు ధర్మ మగునె
నిలపు మిచ్చట నీవు నే నేగి షణ్ణములో గంతులువేయించుఁ గౌరవులను 111

లే. యదుకుమారుల గొందఱి మదమణుతు, ననుచు మీనము లొకచేత వట్టి తీడి
భీకరాకారమున లేచి కేక చేసి, కామగమనంబుతో నేఁగ భీమనుతుఁడు. 112

వ. అట్టి నమయంబున. 112

లే. ఆఘటోత్కచమాయచే హంయఁ జెంది, నిద్రబోయెడుకళిరేఖసేత్రయుగముఁ
జఱిచి మిన్నందుభూజము లేరి చూచి, కలవరింపుచు దిగ్గన నునికి లేచి. 113

లే. కట్టెదుట నున్న సౌభద్రుఁ గాంచి మఱియు, పల్లనునిరాణి పీఠించి పాదమాలకు

- మొక్కి సిగ్గున శశిరేఖ మోము వంచి, గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దా నిట్టులనియె.
 క. ఎక్కడ ద్వారకనగరం, బెక్కడ యీమిసినభూమి యేకూర్కిడుటల్
 యెక్కడ మేల్కూరు పెక్కడ, నిక్కము యిది చిత్రమంచు నెప్పుది నెంచున్.
 వ. ఇట్లు తలంచి మఱియును. 116
- సీ. ఎవ్వరు ననుఁ దెచ్చి రివ్వనభూమికి నెంతపుణ్యాత్ములొ యెంచియాడ
 మునిచారదునిమాట ముంగొంగుమూటగాఁ దలఁచి యూతని కేను దండమిడుదు
 నతఁడు చెప్పినమాడ్కి నభిమత్యుఁ గనుఁగొంటి నానోము ఫలియించె నలినగర్భ
 వ్రాత ధారుణియందు వృథంబు గా దనుపలుకులు దప్పనే తలచి చూడ
 తే. నద్దమునఁ దోఁచులిచ్చి చెయ్యబ్బినట్లు, వివినభూమల కేగినవిజయనూను
 నురుచిరలైననరూపంబుఁ జూడఁగల్గె, బుడమి నేఁజేయునుకృతంబుఁబొగడవలదె.
 వ. అని యిట్లు తలంచుచు మునిమసినగవుతో లజ్జానన యై యూరకున్న కోడలిం జూచి
 నుభద్ర యిట్లనియె. 118
- క. ఇటుఁ బాసి వచ్చినా నని, తలఁచకు నీబావ భీమతనయుండు డుండే
 నిలయము మనయిల్లునతో, బలభద్రతమాజ వలదు పలుసంశయముల్. 119
- వ. అని నుభద్ర వెండియు నిట్లనియె. 120
- క. ఇంచుక శంకింపక రా, త్రించుకు డట కేగుదెంచి ధీరాత్మకుఁ డై
 మాదముతో నిటు దెచ్చెను, వంచాననమధ్య నిన్ను ఫాల్గునికొఱకై. 121
- వ. అని చెప్పి మఱియును. 122
- క. హరిమి గలతలిదండ్రుల, లేరని చింతింపవలదు లేమా యెల్లుం
 డూరికిఁ బోదము నీకుకొ, గోరికగలవిధముఁ దెల్పి కొంకక నాతోన్. 123
- క. అని యివ్విధమునఁ బల్కిన, ఘనవేణి నుభద్ర మోముఁ గని ముద మలరక
 వనకారిరేఖ యెంతో, వివయంబున నిట్లు లనియె ప్రీడానన యై. 124
- క. బొత్తిగ బాల్యంబున నా, చిత్రము నీనుతునియందుఁ జేర్చినదానకొ
 తిత్రము లే దెవ్వరితై, నత్రా యిది నిశ్చయంబు హరితో డనినన్. 125
- తే. వినియు ముదమంది యావేళ విజయంబుల్ని, కోడలిగుణంబు లగ్గించి కొడుకుఁ గాంచి
 రాత్రి రాజాట రోపిణి రలికి మదనుఁ, డొప్పి నటువలె వీరికి నొప్పె ననుచు. 126
- వ. నుభద్ర తనకొడుకు కోడలికి గలశృంగారంబు మనంబున నెన్నుచుండె నని వై శం
 పాయనండు జనమేజయునితో మఱియు నిట్లనియె. 127
- తే. ఇందురేఖకు నభిమత్యునందుఁ గలుగు, మోహ మేమని చెప్పు దాముద్దుగుచ్చు
 జనవిజనకులఁ దమ్ముల నఖులనైనఁ, దలఁప దించుక మదిలోన ధరణినాథ. 128
- వ. అట్టిమయంబున ఘటోత్కచుం డక్కడ. 129

ఉ. ద్వారక కేగి చిత్తమునఁ దా నొకయోచనఁ బన్ని వేగమే
 నీరి గృహంబులోపఱికి శీఘ్రమై పోయి ముదంబునొందుచున్
 నీరజనేత్రి ముందుశయనించిన చిత్తరుచవికలాపలన్ (?)
 జేరి శకంకురేఖవలె చేడియ యయ్యె నరేంద్రచంద్రమా. 180

వ. అని వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 181

ఉ. మోమును గన్నులు నొసలు ముక్కును తెక్కులు చౌలు దంతము
 లొక్కుమల మైనవెంట్రుకలు గొప్పకుచంబులు కాను పాదముల్
 సామజయాన మవ్వగలు చక్కనిచల్కులు కుల్కు లన్నిటన్
 రామునిపుత్రి గా మెలఁగె రాక్షసమాయల నేమి నెచ్చుదున్. 182

వ. ఇట్లు శశిరేఖయూకారంబు ధరించి ఘటోత్కచుండు. 183

ఉ. నిక్కము పెండ్లికూతు రని నిర్మలరత్నపుగద్దె జేరి తా
 దిక్కులు చూడఁ కానువలె దివ్యకరం బగునాణిముత్యైక్కున్
 ముక్కరమీఁద జూమ్ములిడి ముగ్ధతెఱంగున మోమునెత్తకన్
 యెక్కడలేనిసిగ్గు తలకెక్కినమాడ్కి శిరంబువంచుచున్. 184

వ. ఇట్లున్న సమయంబున. 185

సీ. బలభద్రుఁ డరుదెంచి బంధుజనాభిలౌఁ జనుదెంచె వైవాహికమయ మనుచు
 వినుకొంప నెఱిగి యామునుజేంతునకుఁ బల్కె గురురాజు తమ్ముల దొరలఁ జూచి
 యెదురుకొల్పే శ్వేతయ్యె నెందుకు తడవొక నని చెప్పి యాదవాంగనలఁ విలిచి
 మనలత్న జునిఁ బెండ్లితనయునిఁ గావింపుఁ డని పల్కుఁగా విని యజ్ఞముఖులు
 లే. శిరము మల్లన మొనరించి కురులు చలువ, చేలమున నొత్తి తడియార్చి చిక్కుఁబాసి
 వెంటనే సొంకువము నంటి గంటువేసి, పనులదీసిన బంగారుపాగఁజూట్టి. 186

లే. బంగరుపుత్రఁగెవనిగల్గు నంగరేకఁ, దొడిగి కెంబట్టజేసి మించుదుప్పటంబు
 పల్లెవా టందముగ వేసి మల్లెపూల, నరము లొకకొన్ని శిరమునఁ దుటిమి వుటియె.

సీ. గోధిపై కస్తూరి గొప్పలెకమిడి యాణిముత్యైంబులహార మేసి
 వద్రాగంబుల భాసిల్లకడియము ల్గరముల ధరియించి కనకరత్న
 ములచేత విలసిల్ల మొలత్రాడు కడిఁ జూట్టి వెలగల్గు నంగరాల్ ప్రేళ్లఁ దొడిగి
 యంద్రనీలద్యుతు లింబొందుపోగులజక లంద మమరఁగా శ్రుకులఁ జేచ్చె

లే. తరుణులందఱు బంగారుతట్టలందుఁ, బారుకలకంబు లిడి మహానంతనమున
 నెదురుకొల్పేళ్లఁ జనుదెంచె నేఁగుండంచు, లత్తజునివెంట పెడలిరా రాజముఖులు.

వ. అట్టియెడ నుయోధుండు తనకుమారుం దయినలత్తజునిసామజేంద్రంబుపైవెసింప
 నియోగించి గంధతైలంబునఁ బ్రకాశించు కరిదీపికాసమాస్తంబులు వెలంగఁ జరి

చారికజనంబులు చూక్షికతోరణంబుల నొప్పగొడుగు లనేకంబులు పట్టి నడువ
 నేలవేల్పులు క్రమోద్ధితంబుగా స్వస్థివాచనంబులు చదువ వండిమగధవృందంబు
 లప్పటప్పటికిఁ గైవారంబు లొనరింప జేత్రహస్తలు మహారజితరత్నమయంబులైన
 బ్రేతంబులు పట్టి బరాబరులు గావించి వేళ్ళొంగనలు మృదంగతాళాదివాద్యంబులు
 మ్రోయ నూదీముఖకటకాముఖతామ్రచూడవతాకాత్రిముఖాది హస్తభావం
 బుల నాట్యంబులు నలువ నానాదేశంబులనుండి వచ్చినధారుణీవతులు పుత్రకళ
 త్రంబులతో నడువఁ గర్ణాదిరథికవరులు బాణబాణాసనులై పెండ్లిపూరునిదంతి
 కిరుపార్శ్వంబుల రాదుశ్యావనాదిసోదరులతో దంపతీసమేకంబుగా మహేంద్రం
 డునుండుఁ బెరుచుచురాచానకు నీలాంబరండు సారణకృతవర్షోద్ధవాదియదు
 కుమారులతో వారివారికళత్రంబులతో నెదుర్కొనియె నానమయంబున నుభయ
 పార్శ్వంబులవా రొండొరులక్షేచులాభంబు లడుగుచు గంధకలవంబులఁ బూయుచు
 వారివారికిం దగినయుచచారంబులు గావించుకటి సంతర్పణపత్ని యగురేవతీ
 దేవి తనపుత్రిని లక్షణున కొనంగుట మనంబున కనమాధానంబుగా నుండుటం
 జేసి పరియాజ్ఞానుసారంబున దుర్యోధనువత్నికి గంధపుష్పతాంబూలంబు లొసంగి
 పదిలఁ బడునొకొండుమాడ్కిఁ గుళలంబు లడుగునయంబునఁ బారజనంబు
 లొండొరుల మొగంబు నీక్షించుచు నిట్లనిరి.

139

క. దానవభంజనవాక్యము, మానసమున నిడక బలుఁడు మతిహీనుండై
 మానిని సోదరితోడకా, మేనల్లుని నడచి కనిచి మిక్కిలిపిరికిన్.

140

క. ఆసింది దురాత్ములతోఁ, జేసెను బాంధవము ముందుచే బెఱుంగక తాఁ
 జేసినయవివేకమునకు, గాసిల్లును నికఁడు ముందు గాండివిచేతన్.

141

క. బఁకొర్మకస్త్రకుళలక, కలిమిక్ బ్రభూతి నొందుకొంతేయులకున్
 పెలి నొనఁగక తాలాంకుఁడు, తులువలకున్ బుత్రి నొనఁగి దురితాత్మకుండై.

క. అని యివ్విధమునఁ బోరులు, ననుకొనఁగా వారువారు నలిజేడుకతోఁ
 జని పచ్చనితోరణములు, గనుపట్టెడు మందిరంబుఁ గని యయ్యోటన్.

143

క. పులుండిత్రస్తరంబుల, విలసిల్లెడుభిక్తులమరి విద్రువలతలన్
 పెలువొండెడుదూలంబులు, తళతళ మనుస్వర్ణరత్నస్తంభంబులతోన్.

144

తే. కులరహిత మైనముతైపుతోరణములఁ, జాల రాజిండుపరిణయకాలఁ జొచ్చి
 కళలు దేరెడుచిత్రకంబకులమీఁదఁ, జేరి వసియించి రానందభిక్తులగుదు.

145

ప. అట్టిసమయంబున.

146

సీ. తొలుక వ్రాడింబుడు తొయ్యలిఁ గొనిపోయి తనవనంబున డించి తత్క్షణంబు
 చనుదెంచి కళరేఖాయాకారమును బాల్చి మందిరంబున నుండుమార్గ మెఱిగి

- పంకజనాభుఁ డాపవమానపాత్రుని సాహసంబున కాత్మసంతసించి
మునలితోఁ దెబ్బక ముసిముసిగవుతో నరుచెంచి మధ్యకక్ష్యంతరమున
లే. శినివరుఁడుఁ గొందఱాత్తులఁ జేరి కొలువఁ
గొలుపులో నున్నవారిఁ జూచి కరువిభుండు
హంసనందనదుశ్శాసనాదు లైన
హితులఁ దమ్ములఁ గనుఁగొని యిట్టులనియె. 147
- క. బలదేవుఁడు మనకొఱకై, జలజాక్షునిఁ జాల దూరి సౌభద్రునకుం
తెలి నొనఁగ ననుచుఁ బల్కిన, హలివైఁ గోపించి చనినహరితెఱఁ గరయన్. 148
- క. తనత్రాన్నిక తప్పినందున, వనమున విహరించుపార్థ వదలినవాఁడై
మనతెగలోఁ జొచ్చుటకున్, మనమున యోచించు నికనిమర్తము చెలినెన్. 149
- క. నేను కనునన్నుఁ జేసినఁ, దానును దనతమ్ముఁ డిటకుఁ దద్దుదు లెనన్ .
నే నేల పిలుతు నీవని, దా నిఁకఁ దప్పించఁగలఁడె దామోఽయఁడున్. 150
- లే. మలిరహితు లగుఁడు గొంతేయు లితని నమ్మి, విజ్ఞప్తిగదు రది మాన్పు వేళగనుక
హలిని జేకొని కృష్ణపాత్యకులనెల్ల, వరునఁ బొలిపేర దాడింపవలయుననుచు. 151
- చ. గునగునలాడుకొరవులఁ గోపమునన్ గని కృష్ణకమ్మఁడున్
వెన నొఱ నున్నవారుఁ గొని వేగమె యాధృతిరాష్ట్రాభ్రుత్తులన్
వనుమరిఁ గూల్చి వత్తు నన వారిజనాభుఁడు చూచి తమ్ముఁడా
యనదృశు లైనపాండునుతు లాచుర్రతిజ్ఞలు నీ వెఱుంగవే. 152
- క. ననురము నేయఁగ నీకున్, సమయముగా దుమగు చునుచు నై నేయునితోఁ
దనుకము వల దని వెండియుఁ, గమలాక్షుం డిట్లు లనియెఁ గలకల నగుచున్. 153
- క. సిరిచేత మత్తు లగుచున్, గురుభీష్మలబ్ధి వినక కుచ్చితమతు లై
పరతెంచి వీరలందఱు, పరిపరిమార్గములఁ ద్రుళివడియెడ లెనన్. 154
- క. ఇంకొకగడియకు లోఁగా, సంకర్షణధారరాష్ట్ర సౌఖలకర్ణున్
చింకముచెడి భయమున నే, సంకల కేఁగెదరొ చూచు వానవిశిష్టా. 155
- క. అని హరిపల్కినవల్కులు, విని గ్రుక్కనఁ గోప ముఱచి వేటొక టనకన్
తనచేరివారు మరలన్, శినివరుఁ డొరయందుఁ జేర్చి చింతిలంచుడెన్. 156
- చ. అట్టియెడ నుయోధనునిపాఠోహితు లత్యంతసంతోషంబున లక్షణు నుచితవీరం
బున నునిచి మం త్రోచ్చారణోత్తులు లగుచు నియితోఁపకరణంబు లొనరించి కన్యకా
మణిని రప్పించు డనిన విని నీలాంబురంబు సభజనంబులతో కుభలగ్నం చేతెంచె
నక్కరంబుగాఁ బెండ్లిమహత్తరం వోడ్కొనిరం డనిన వారేఁగి యామాయా
శశిశేఖం జేరి యిట్లునిరి. 157

- క. వనితా సౌభద్రునితై, మనసుండుకు లక్షణుండు మగఁ డని నుడుటన్
వనజభవుఁ డిడినలిఖతముఁ, బనివడి తప్పింప నుజియు భవునకు వశమే. 158
- క. సిరిఁ బాసి విసినభూములఁ, బరదేవులమాడ్కిఁ దిరుగు పార్థాత్మజుని
నర్వరియింప నీకుఁ జెల్లునె, పరిసీరుమానేరి వినుము సంతోషమునన్. 159
- క. విప్రులముగ నీవు చేసిన, తప మేమనిచెప్పవచ్చు ధనవతిసుతుతో
నువమింపఁదగినలక్షణుఁ, డపురూపపురుగుండు దొరకెనమ్మా నీకున్. 160
- క. పురుహూతసన్నిభుం డగు, కరురాజున కరయ ముద్దుగోడల నైతో
కరిరాజగమన మమ్మన్, మరునకు మామీఁదఁ గూర్చి మానకు మమ్మా. 161
- క. అబ్బుర మగుభాగ్యము నీ, కబ్బెను ఆర్తింటి కిపు నరిగినకటి నీ
యబ్బలు చూడఁగ వత్తురు, నిబ్బర మగుబుద్ధి గలిగి యేలుము మగనిన్. 162
- వ. అని యివ్విధమున లతాంగులు కాలాభిరామహంబు లాడిన విని మాయాశక్తిరేఖ
యిట్లనియె. 163
- క. భృతరాష్ట్రసుతుఁడు మామై, యశనిసుతుం డీశుఁ డైన నానో నేఁడి
యలిశయ మెన్నఁగ మీకున్, మతి చాలదు నుదతులార మఱి యేమందున్. 164
- తే. పరియు ననుఁగూడి భూమిపై బ్రలికె నేని, మదనసౌఖ్యంబుతోమిమ్ముమదిదలంపఁ
జూడవచ్చినఁ గన్పెల్లిమాడ నేను, మునలిపాదంబులన యో ముగుదలార. 165
- తే. తాలధరుఁడైన హరుఁడైన ధాతయైనఁ, దొడరి నాయుంటివాఁకిలి ద్రోక్కఁగలక
నేఁడుమొదలుగ నాకు మాజూడిచేసి, అత్తమామల ధరశిపై నట్టె రాతు. 166
- వ. అని వల్కి మఱియును. 167
- క. మీఁకందఱుకన్ బుద్ధులు, జోకతో నేఁ జెప్పఁగలను నుందరులారా
నాకడ వదలిచేసిన్, జోకపైద నందుఁ బల్కఁ జెలి కెఱిసోత్తున్. 168
- క. చెలులందఱు విని భీలిన్, పలుకెఱుగులఁ జింత నొంది వల్కిరి కల్లి
అలుకవహించుట నీకున్, వల దిక కల్యాణజేత వచ్చెను లెమ్మా. 169
- తే. బలుండు తడవైనఁ గోపించు జలజగంధి, యనిన విని మాయశక్తిరేఖ యాత్మఁ గనలి
జలుండు కోపింప నాకేమిభయ మటంచు, నెడలఁ గలకంతులందఱు నెంటనడువ. 170
- వ. ఇట్లుగునమయంబున. 171
- సీ. ఎన్నఁడు మగవారి నెఱుంగ దన్నట్లుగా ముక్కు నేలను జూడ మోము వాంచి
పెనుకొండ తలమీఁదఁ బెట్టినచందాన శిర మెత్తనేర దానరసిజాక్షి
చరణమౌపురములు చప్పుడు గాకుండ గట్టిగాఁ గాగులు పట్టి నడుచుఁ
దిలమాత్త మెనను దేహంబు జూచక కనకాంబరము మేనఁ గవ్వగొనుదు
తే. మందరూపంబుతో వచ్చు నుందరొంగి, గరయుగంబులు బట్టుచుఁ గంజముఁబులు

మెల్లమెల్లనఁ దోడైచ్చి యుల్ల ములకు, బునిచెంగటఁ గైకవహించి నునిది. 172

ప. అష్టద్రుమాధర లక్ష్మంతమునంబునఁ గల్పాణాంబులు పాడ ననేకవాద్యంబులు
ప్రాయ బ్రాహ్మణోత్తములు స్వస్తివాచనంబులు చమత్తము నన్యాయగోత్రనా
మంబు లుగ్గడింప శకునికృతపర్వనైఋతపాపబాంధవు లిరుగడల నిలువంబడి వధూవ
రులనుధ్యంబునఁ దెరఁబట్టి రాసమయంబున సీలంబునందు లక్షణునకుఁ గన్పాదా
నంబు గావించె నప్పడు. 173

క. అప్పద్ద నయనరూపము, కెప్పుఁగ విని లక్షణుండు చెలఁగుచు మదిలో
నెప్పుడు తీతులొ తెర యిం, కెప్పుడు శశిరేఖ మోము నేఁ జూచెననో. 174

క. అని లక్షణుఁ డివిధమున, మనమునఁ జింతించినపుడు మహిగీర్వాణుల్
మును బట్టినతెర వంచుచుఁ గనుఁగొను దొగిదొరు లటంచు గ్రమ్మనఁ జలుకన్. 175

ప. ఆనమయంబున. 176

సీ. చూడ లక్షణున కానువతి కుండేలుగా గంతులువైచుచుఁ గానఁబడియె
వెంబడి నకఁ దాత్త వెఱగంది చూడఁగా సిండి బొమ్మచు గండుపిల్లియయ్యె
వగచుచుఁ దెరవంది వాడు వీక్షింపఁగాఁ గొక్కరింపుచు వండుకొరియయ్యె
నిది చిత్త మని యెంచి వదిలంబుగాఁ జూడ రోమముల్ వెలిగి భల్లూకమయ్యె
తే. మదిని భ్రమ కెందితి నొయంచు మఱియుఁజూడ, మినుకొఱలనర్పమెమిది కెగ నె
నపుడు భయమున రెప్పలల్లార్చుకొనుచు, బండ్లసిగిలించి విలపించెఁ బెండ్లికొడుకు.

ప. ఆనమయంబున. 178

క. ధరణీసురులను రాజులు, సరసిజముఖు లొకరికొకరు సరసోత్పలతో
నురవై రిమాయ నెఱుంగక, పరిపరిమార్గముల వారు పలుకుచు నగుచున్. 179

ప. వీక్షించుచుండి రని చెప్పి వైశంపాయనుండు పెండియు నిట్లనియె. 180

సీ. పెండ్లికొడుకుచూడఁ బెమ్మరూపంబులై కనిపించు దక్కినజనులకెల్ల
ముద్దుమొగంబుతో ముసిముసినగవుతోఁ గాటుకద్యుతులొప్పు కనులతోడఁ
బవదంపుమోవితో ఫాలంబుపై మించు కస్తూరిలిలకంపుఁగాంతితోడఁ
బొదలుముంగురులతో నెదమీఁద రాణించు బిగువుపాలిండ్లతో వగలతోడ
తే. వజ్రమణిచయభూషణావళులతోడ, జాల రుచు లీనుబంగారుచేలతోడ
సిగ్గు తలకెక్క వంచినశరముతోడ, మరునిరాచిల్కరిధముగా మగువ లోఁచె. 181

ప. ఆనమయంబున. 182

సీ. లలనానుజులు నవ్వు లక్షణుఁ డొక్కింత ధీరత్వమున మోముఁ ద్రిప్పిచూడ
మును బెమ్మరూపులై గనిపించు మోడింబుఁ దక్కుగ్రాధుల మునుచుఁ దోఁచె

- దోచినభీతిల్లి రాచవారలఁ జూచి పెద్దయెలుంగుతోఁ బెండ్లికొడుకు
అబ్బబ్బ యిది గండుబెబ్బలి యగుఁగాని పిన్నదికాదు నాకన్నులన
లే. యింటిమరుఁగునఁ బెంచి వా రిటకుఁ జెచ్చి, దీనివారిఁ ననుఁద్రోయఁ బూనినారు
పెండ్లికూతురు గా దిది పెద్దమెకము, కన్నులకుఁ దోచుచున్నదో యన్నలార. 183
- క. పులివాకఁ దప్పిపోయినఁ, దలిదండ్రుల నొల్ల బంధుకలి నే నొల్ల
చాలపాణిపుత్రి నొల్లక, బలసా శోకయింత మెక్కి బ్రతికెన ననుచుక. 184
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 185
- నీ. కలఁచి భూడఁగఁ బెండ్లి కలమీఁద నున్నది యీసారి కప్పింపుఁ డింత చాలు
మీభాగ్య మింక పెండ్లిమేరకు రా నింక యెక్కడికశిరేఖ యేటిపెండ్లి
ప్రొక్కిచంపును గాని తొలఁగ దీబెబ్బలి నవ్వచు నున్నారు శ్రోవ్రుబట్టి
నామాట మీకును నవ్వనుగాఁ దోచె మాయబ్బసాక్షిగా మగువగాదు
నే. పెక్కురూపంబులై తోచె పెండ్లికూతు, రిచట లే దని కలఁచెద నిపుడు నాకు
అంతకులగుంపు గూడితి రైననేమి, యికఁజైవను దొలఁగిపోసిండు నన్ను. 186
- వ. అని పలికిన లక్షణుఁడు రాచకుమారు లిట్లనిరి. 187
- క. నగకుచమోముఁ గనుంగొని, దిగు లొందుచు నోరుఁ జెఱచి దీనోక్తులతో
మృగ మని పలుకుచు సారెకు, నిగిలించుట రాజాశ్రితుక యిది మగకనమే. 188
- వ. అని మఱియు నిట్లనిరి. 189
- క. చక్క నిటగరులొ మ్మిది, దక్కునె యవలక్షణుఁకుఁ దననిర్భాగ్యం
చిక్కరణి నున్న దనుచుక, పక్కున నని రొకరికొకరు బంధపుల్లెక. 190
- వ. అట్టిసమయంబున. 191
- ఉ. భాసుచతుండు సౌబలుండు పల్కిరి లక్షణ ముద్దుచేడియక
గానక నిందచేసెదపు గాదిలిబంధపు లాపు లార్యులక
మానిని గాదు వ్యాఘ్ర మని మాటికిఁ బల్కెద మేమిచేటురా
భి నినుఁ కూడి మాకుఁ గడుస్సిగ్గునుగల్గెను బంధురాజిలోక. 192
- క. మామకుఁ దలవంపులుగా, మామదికె సిగ్గువొడకు మగువలు నవ్వం
గోనులిఁ గాదని పలుకుట, సామజపురనాథపుత్ర సహజమె నీకుక. 193
- లే. పలువురము మేము నీచుట్టునిలచియుండ, మిన్నఁదూఁటుగనొనరించి నిన్ను మ్రింగఁ
బెద్దపులి యెట్లు వచ్చెరా పెండ్లికొడుక, కలవరించెను నిద్దరకన్ను లగుట. 194
- వ. కావున. 195
- నీ. ఇంకొక్కసారి నీ నీక్షింపు మని వానికన్నులు నీటితోఁ దిన్నగాను
దుడిచి లక్షణుఁ బట్టి పడఁచివంకకుఁ ద్రిప్ప నంధునివిధముగా నాకఁ దున్న

బంధువులెల్ల నిర్బంధంబు నేయఁగాఁ గనుభీతి మూసినకనులు వెఱచి
గడగడవడఁకుడు గ్రుత్కునఁ జూడఁగా వరుజనాథుఁడు భూరంధ్రుని లొప్ప
లే. జడలు దాల్చుచుఁ గరుబొమల్ ముడిగొనుగ, వదనగవ్వరమున సిప్పులుదివివడఁగ
శూల మొకచేతఁ బూని యాభీలమైన, భూతమై తోఁచెఁ గరువతిప్పుత్రునకును.

క. ఆనయంబున లక్ష్మణు, గా నేమని విన్నవించుఁ గవిపురనాథా
మూసినకన్నులు దెరువక, గోసేయుఁ దలవీర నీక గొప్పన వ్రాతెన్. 197

వ. ఇట్లు వ్రాలి. 198

క. సొలసి తెలివంది యచ్చటఁ, గలవారలఁ జూచి మీకుఁ గరు జింతైన
గలంగదు ఎక్కడిమూర్ఖులూ, తొలగదు రవ్వంతయైనఁ క్రోవొనఁగ కయ్య. 199

క. వద నగు శూలముఁ గ్రొగొని, యచ భూకం బెరువవచ్చె నని భయపడుచుం
బెదవులు దడవుడు గాల్గెన్, గుదివడఁ దనవారిఁ జూచి గొప్పనఁ బలికెన్. 200

సీ. మది భయంకర మైనవదనగవ్వర మొచ్చు దంష్ట్రాద్వయంబుతో వయ్య మిపుడు
నేతెంచె మీమొగ మేమియాచెవరిక మాటు కేగెన నన్న మాడ్చివడరు
ఇంకెన్నటికిఁ బెండ్లి నేనొల్ల మీయాన యీగండ మొకటి యీడేర్పరయ్య
నీలాంబరుఁడు మిమ్ము పెరనమ్మ నిలువగాఁ దరమె వయ్యము పెంటఁ దగిలినపుడు

లే. వదవదం దని మూపులు పట్టిత్రోచి, బెట్టరింపుడు జవలెల్ల భీతిఁ జొందఁ
దండులందఱు దిగులొంది తత్తరింప, లలనబృందంబులూ దూర లక్ష్మణుఁడు. 201

క. దూరినలక్ష్మణుడెఱిడి, నారాక్షసభూత మరుగ నరచుచు వాడున్
సారెకు నయ్యలఁ బేర్కొను, సీరిని బలమారు దిట్టు శిర మెడఁ దట్టున్. 202

ఉ. ఆకటి భీమనందనుఁడు నాసురమాయ స్వలింప నర్హుల్
మూతులు జాపుచు న్నెడలి మూరెఁడుమూరెఁడు జెన్నా లార్పుచున్

భూతలనిర్జరోత్తమలబృందములన్ వెనఁ జొచ్చి వారికిన్
భీతి జనింపఁగా నపుడు భీషణ మైవధంబు లెత్తుచున్. 203

క. బునకొట్టుచు వెంటకెరా, వసుధామరు లవనిమీఁదఁ వ్రాలుచు భీతిన్
వెన లేచి గోఁచు లూడఁగఁ, బసిబాటర నీడ్చుకొనుచుఁ బరుచిడి రంకన్. 204

క. పరువెత్తలేక కొందఱు, ధరణీచరవరులు లేచి కత్తరపడుచున్
శిరమునఁ జాట్టిన కాల్వలు, నరుదెంచెమనస్సయలకు నడ్డం బిడుచున్. 205

క. జరుగుచునుండఁగ మీఁదికి, బరతెచ్చిన భీతిఁ జొంది వ్రాన్ముణు లని రో
మరువరిఁ నీమెఱకెరా, నురగంబులవారిఁ క్రోయ నుచితమె నీకున్. 206

క. వరిణయముఁ జూచునేడుక, నరుదెచ్చితి మింతెకాని యహికాబులతోఁ
చొరిఁచొరిఁ జచ్చెద మని మే, పెఱిగిన నీట కేలవత్తు మిభవురనాథా. 207

క. అని చాపోవుచు చుండఁగ, ఘనవృత్తికనముదములులు కాశోదరమున్
దనుజానిమాయన్ బొడమినఁ, గరుఁగొని భీతాత్ము లగుచు గంతులుగొనుచున్. 208

క. వరుడినఁ బెక్కుచుగములు, తరు నేనల నంచరింపఁ గురుపతికర్ణుల్
తెఱగండుచుండఁ గైకవ, పరిణయపుంబుత్తి గానఁబడ దెవ్వరిన్. 209

వ. ఇవ్విధంబున మాయాశశిరేఖ మాయమైపోయిన. 210

సీ. మఱియు ఘటోత్కచుమాయచే సిగముల్ పులులు సాళవములు భూతములును
గరులు భల్లూకముల్ కాలనర్పంబులు కొటిసంఖ్యలు కూడి గుంపు లగుచుఁ
గలిసిన నహోపటఁ గలవారలందఱు దిగులాంచి పెడలిపోఁ జెరువు లేక
వాపోవుచుండఁగా వరవన్నగంబులు గట్టిగాఁ గాళ్లకుఁ జాట్టుకొనిన
లే. వాటి విడిపించుకొనలేక నోటితాళ, వాద్యములచేత వనుధవై వ్రాలిలేచి
యూర్కటింపుచు వనటతో నవనిరులు, కొండ తమమీఁదఁ బడినట్టు లుండిరపుడు.

సీ. వేండ్రమా లేట్లను మండ్రగబ్బలు కొన్ని గుట్టిన నెదనెద గొట్టువారు
విలసింది పాదముల్ విదలింపుచునువారు ఇంద్రహాసలఁ గంఠలేయువారు
బెప్పులుల్ గలసిన బొప్పలు పెట్టుచు గొబ్బున నొండొరుల్ ద్రొప్పువారు
ఎదురైన కొరవయింతుల కడ్డమై మెడఁ బట్టుకొని చాల మిడుకువారు
లే. ఎలుఁగెసిగింబులునుజూచి యెచ్చుచున్న, వడుచుచుగువలఁగని మీఁదఁబడెడువారు
దువ్వలనుజూచి కన్నులు గవ్వకొనుచు, నొందుదెనఁ బోక యూరకయొండిరపుడు.

సీ. గాటంపువృగములఁ గని భీతినొందుచుఁ దనువారలను డింది కర్ణువారు
మోటుమొద్దులభంగి మొలచీర లూడిన వారిజాత్ములలోన దూరువారు
తత్తరింపఁగఁ జూచి దారపుత్రాదుల గోడచాటునఁ జేర్చి గొణుగువారు
ఇంద్రహా నుండక పెండ్లిఁ జూడఁగవచ్చి యెలులపా రైతిమం చేడ్చువారు
లే. కడిదిమెకములఁ గనుఁగొని కంప మొందు, వనికలకు భీతిమాన్పుచు వగచువారు
పెద్దభూతంబులను గాంచి దద్దరిల్లు, పుత్రులను జూచి యాత్మలో బొగులువారు.

వ. ఇట్లున్నవనయంబున. 214

ఉ. కొరలుగల్గఘాతములు గొప్ప మెకంబులు వన్నగంబులన్
కొరవకాంక్షలం గదిసి గర్జనచేసిన బొప్పరింపుచున్
పొరులఁ జేరి మీ రయినఁ బాముల గాములఁ బోలి మములన్
గారవమొప్పు బ్రోవుఁ దని కాళ్లకు మ్రొక్కుచు విన్నవింపఁగాన్. 215

చ. పెదపెదముండ్రగబ్బలును బేరులోపేరులు వృత్తికంబులన్
బుదబుదమంచుఁ దాఁ బొడమి బోటులకాళ్లకుఁ బ్రాక నవ్వు డా
నుదకులు పీఠం బెఱిగి నూడు నెఱుంగక గంతు లేయుచున్
ఎదురుగవారి బట్టుకొని యెచ్చుచు నుండి రదేమిచెప్పుదున్. 216

సీ. మఱిగొంద రంగసత్ మంద్ర గబ్బలఁ జూచి యబ్బబ్బ యని ద్రొబ్బులాడువారు
ఇంటికంటంబుల కెగఁ బ్రాకి భూమిపై జెబ్బునఁ బడి నోరుఁ జెఱచువారు
అత్తుక్క యిదియేమి యన్యాయ మని వచ్చి దుష్టి మెకముఁ గాంచి తొలఁగవారు
ఎదురగు నేటిపినజాతుల నైన వేగఁ బ్రోవుటండు మేఘవారు
లే. అట్టిమగువల వీక్షించి యవనివతులు, చేతులును గాల్లుఁ జెనులంపఁ జేవ్వలఁడిగి
చిత్రముననుండు ప్రతిమలచెలుపు దోఁప, మేను తెఱుంగక నుండిరి దీనులగుచు.

వ. ఆనమయంబున.

218

చ. అనుజనమేతుండై చెలఁగనంబుజనాభుని వారివారిఁ బె
ల్చునవిడి రాక్షసేళ్ళురుండు సౌఖలకర్ణమయోధనాదుల
మునుమిడి వారివారలను మూలదూరినయాదవాదుల
వనివడి ధారుణీవతుల బ్రహ్మణకోటుల వైశ్యకూదుల.

219

వ. వానావిధంబుల బాధించునుటోక్కఱునిమాయల నివారించుసామర్థ్యంబు గోవిందు
నకుఁ గలిగియుం నర్జునుడైఁ బక్షపాతంబునను గౌరవులకు గర్వభంగంబు గావలయు
ననుకలంపునం జేసి మానియై యుండె నక్కడఁ కర్ణశతునిదుశ్శాసనజయద్రథ కృపా
శ్వత్థామ మొదలగురథికులం జూచి దుర్యోధనుం డీట్లునియె.

220

సీ. మీ రిష్టిధంబున ధీరత్వ మెడఁబాసి వెలవెలఁ బోవఁగా విహిత మగునె
యిది పొందునుతులకు హితులైనవారలు గావించుకార్య మై తానఁబడియె
నిండ్లలోపల నున్న నిది వనిగా దింక బాణబాణాసనపాణు లగుచు
తెరిపికేఁగిన మనతెరువు రా రెవ్వరు నడవదమని చెప్పి భటులఁ జూచి

లే. కాల్బలంబుల రథములఁ గరిహయాది, పరికరముతోడ రండని వనిచి తాను
రవితనూజుండుఁ దక్కినరథికవరులుఁ, బరిణయపుకాల వెలవడి బయలుదేరి.

221

వ. ఉండి రని వైశంపాయనుండు చెప్పిన.

222

క. పురుషూతనన్ని భుం దగు, కరిపురపరిపాలకుండు కలకల నగుచు
వరమునిఁ గనుఁగొని యవ్వలి, చరితము వినిపింపు తపసిచంద్రుడు నాకు.

223

వంచచామరము. సరోజనాభ చక్రహస్త నస్తుసీంద్రసన్నతా
ధరాతనూజ బాహువర్యతామరేంద్రయాయుధా
పురామిత్ర సీరజాంగ పుండరీకలోచనా
ధరాధరుండు నిన్నుఁ గొల్చి ధన్యుఁ డయ్యె మాధవా.

224

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యచారాయణ కరుణాకటాక్షనీక్షణాలంకార మస్తిరామృతవాక్య
జనితకవిత్వరత్నాకరవంశవయఃపారావార రాకానుభాక రాంజనేయాఖ్యతనూజ
అవ్యవ్సనానుభేదప్రణీతం బైనశశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు
తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

లః శమిక్రమిండా
బాలామణిలక్షణాదిమానితవనితా
లాల జనార్దన మునిజన
పాలా కారుణ్యశీల భర్తసుచేలా.

1

వ. అనధరింపుము సూతుండు తొనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వైశంపాయనుండు
జనమేజయున కిట్టనియె.

2

చ. మరుచలి కర్ణుడున్ శకుని ముఖజుభవుఁ డాదివీరు లా
పరిణయమందిరం బెడలి బాణశరాననశూలపాణులై
పురఃపారంగణంబునను భూరిపరాక్రమ మొప్పు సిల్పిన్
గెరలి ఘటోత్కచుం డరిగె స్త్రీంకృతి నేయుడు నవ్రవీధికిన్.

3

వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్టనియె.

4

చ. సురపథవర్తియై దనుజసోముండు మాయ పృజింప నంతలా
నరిమరి సీలమేఘములు నంబరమెల్లను గప్పెఁ గప్పినం
డెరిప యొకింత లేక నలుదిక్కులుమాచినఁ గన్నుమూసిన్
బోరిఁబోరి నొక్కటై పరగె భూరికమం బదియేమి చెప్పుదున్.

5

క. జనువువొడ ముఱుము మించులు, విడుగులు వడగండ్లు నీళ్లు పెదపెద శిలలన్
గడువడి దొరఁగించుచు న, వృషముశినుతుఁ డార్చి దనుజవైరులు బెడరన్.

6

సీ. పార్థివేశ్వర విను పదిమూఱుకోటులు గూబలు గుంపులై కూసినట్లు
చెఱువు నిండిననాఁడు చెలరేగి కప్పలు పరిపరివృనులతోఁ బలికినట్లు
వైకిమోరలు సాచి ధైరవాశ్వంకులు మొఱివెట్టి మొఱివెట్టి మొఱిగునట్లు
నాఁటిపెల్లన నరిగివణంబుగా రోషించి బెఱ్ఱులు లొప్పినట్లు
తే. ఎలులు కోరిందలాఁ జిక్కి యెడ్చినట్లు, కొదమసింగంబు లందంద కూసినట్లు
డాసి యాఁబోతులను అంకె వేసినట్లు, నడరి మార్గాలకథము గాట్టాడినట్లు.

7

క. మారుతిసుతుఁ డీలాగున, భూరితరధ్వనుల నభము పూరజిలంగా
వైరులు కంచము నొండగ, సీరియు భయమున నకలసేసలు చెడరన్. 8

సీ. ఒకచోట జావాన బుద్ధిపై వర్షించు వర్షించి దుందుభివాద్య మొసంగు
నొకచోటఁ బిడుగుల నుగ్రుఁడై యడరించు నడరించి భేరివాద్యంబు సేయు
నొకచోటఁ జలిలేళ్లు ప్రకటంబుగా రాల్చు రాల్చి భీషణశంఖరవ మొసంగు
నొకచోట మిక్కిలి యురగముతో దొరగించుఁ దొరగించి మేఘంబుకరఁగి నార్చు
లే. దనుజనాథునిపాహునదైర్యములకు, నమరభోజనుఁ డాత్మగా నంతసింది
గాసివడి తాను జేసినకార్యమునకు, నధికతర మైనఫలకాల మనుచుఁ దలఁచి. 9

క. సరిగమవదములు పాడుచు, తరికిటతెల్లై యటంచుఁ దాళము లిడుచున్
పరిపరివిధుల నాడుచు, నరుదుగ నాట్యంబు చేసి నమరులు పొగడన్. 10

క. ఆనమయంబునఁ గౌరవు, లానురమాయాప్రభావ మారా యని వా
రీనున బాణవరంకర, వేసిరి నలుదిక్కులందు నిభపురవాధా. 11

క. అదియెల్లం గని దనుజుఁడు, రదనంబులు బెట్టు గీడి రాద్రోడ్రేకం
బొదవఁగఁ గార్చుక మెక్కిడి, ప్రదరంబులు నారిఁ గూర్చి పాపవమతియై. 12

సీ. దుర్యోధనుని నూలుతూపుల నొప్పించి యువరాజు నాల్గింటఁ జవ చుణించి
శకుని చడ్డింకతిసాయకంబుల నొంది నైంధపు నారింట పాథుఁ జేసి
నలిసాక్షుడును నూలువారసంబుల నొంది దుర్ముఖు వైదింటఁ దూల నేసి
కృపునిఁ బదేనింటఁ గృషిపుత్తు నారింట భూరికృపుని రెంటఁ బొంక మణఁచి
లే. పరిణయముఁ జూచువేడుక నరుగుడెంచు, రాజపుత్రులఁ దక్కినరథికివరుల
నూలునిన్నులుమున్నులువారసంబు, లేను పెరిగినవిధముగా నేసె నతఁడు. 13

క. తురగంబులపైఁ దురగము, లరదంబులమీఁద రథము లతిచిత్రముగాఁ
గరిభంటలమీఁదఁ గరులన్, బొరిఁబొరిఁ దొరగించి వానిఁ బొలియంకేసెన్. 14

కా. ఆరక్షోవిభుమాయలం బొడముపంచాస్యుష్టు లొక్కువ్వుడిన్
రారాజద్విరజేం ద్రవక్షిన్ చెదఁగ్ రాద్రంబుగా రొప్పుడున్
సూర్యాభీలనఖంబులన్ జిదిసిన స్కంభంబులున్ భగ్నమై
వీరవ్రాతము తల్లడిల్లఁ గరులన్ విశ్వంభరన్ గూలినన్. 15

ప. మఱిశొన్నిమృగంబులు కాల్యలంబులు గడిసి శిరంబులం బగులింపుచుఁ గంతంబుల
నొక్కుచు నరంబులఁ ద్రెంచుచుఁ గరంబుల ననులుచు నురంబుల జేల్పుచు నుద
రంబుల వ్రచ్చుచు మారువుల ఖండించుకఱి హైడింబుం దనకేశరవరంబరలఁ బర
గించిన మ్రొగ్గుగజంబులును కేడ్వడతురంగంబులును దుత్తుములైనరథంబులును
ధరంబొరలు నైన్యంబులునై గొడుగులు పుండరీకంబులు చాచురంబులు కైవాలు

తతులు దుందుభులు మకరంబులు బాణంబులు మీనంబులు గజంబులు కైలంబులు
బాణాననంబు లురగంబులు రుధిరంబు ప్రవాహంబు లై సముద్రంబునకు సామ్యం
బుగా నుండె నవ్వడు. 16

క. జనకులవనవాసనిలిచి దనకుది నిడి దానవుండు తద్దయుఁ గోపం
బిరుదుడి బొడమిన వాఁడుం, గను తెఱ్ఱగఁ జేసి ప్రళయకాలునిమాడ్కిన్. 17

చ. ఆగణితసాయక ప్రతతు లాకురునైన్యముఁ దాఁక నేసిన్
జగదము మాని కల్బలము సంకుల గొండులఁ దూరి మిక్కిలికే
దగఁగొనఁ బాణువారు శరతాపము నొందుచు మూల్గువారు వ
న్నగములు కాళ్లకు న్నైనఁగ నాట్యముఁ ద్రొక్కుచు నేచ్చువారు నై. 18

వ. అట్టిసమయంబున. 19

సీ. శరము లుఱిముఁ దూరఁ గరములు ముకుళించి హామయోధన ప్రాపు మనెడువారు
పులికాటులకు నొచ్చి భూమిపైఁ బొగలుడుఁ గొన బ్రాణములఁ దన్నుకొనెడువారు
భల్లూకనఖిమాతబాధ కోర్వఁగలేక బెట్టు రారాజును దిట్టువారు
చలిలేళ్ల మీటిన సభువుల కభకుడు నిది యేటిపెండ్లి యం చేడ్చువారు
తే. వరువులిచువారిఁ గని భీతిఁ బరచువారు, నెలులఁ గనుఁగొని మాటున కేఁగువారు
నరదములక్రింద దూరుచు నణఁగువారు, దిక్కు దెలియక యందంద తిరుగువారు.

సీ. శిరములు తెగిఁడ్డ ధరణిపైఁ బడువారు చరణముల్ దునిసిన నొరుగువారు
మారుపుల్ విఱిగిన సుర్విఁ బ్రాఁకెడువారు నడుములు రెండైన మడియువారు
సుఱిములు వగిరిన గొరగొర మనువారు భుజములు తుండైన బొగలువారు
దొక్కలు చీలినఁ బక్కపోయినవారుఁ బిక్కలు తునియై బెగడువారుఁ
తే. జాల నెత్తురు నడులతోఁ జేలవారు, మొనసి మాంసపురొంకిలో మునుఁగువారు
బడియపోటులఁ బ్రాణముల్ విడుచువారు, నొందొరులఁ బట్టి యెప్పుడు నుండువారు.

వ. అట్టిసమయంబున. 22

క. అకురుసేవ న్నొందఱు, రాకొమరులు భూరిరోషరసమానమై
భీకర మగుమృగములపైఁ, దాఁకిరి రారాజునుదికి ధైర్యము వొడవన్. 23

క. కొన్నిటి యొరలుపెక్కుడుఁ, గొన్నిటి శీర్షములు ప్రచ్చి కూరాస్త్రములం
గొన్నిటి గళములు ద్రుంబిన, నన్నిటి పీఠించి రాక్షసాధిపుఁ డలకన్. 24

క. అలకురునై న్నముమీదకొ, మలకూత్రముతోడ మఱియు మాంసాస్థులతో
మొలబొడుగు గురిసె నవ్వడు, కలహాశనుఁ దాడె మింటఁ గలకల నగుచున్. 25

వ. అని వై శంపాయనండు మఱియు నిట్లనియె. 26

క. శరముల మృగములతోడకొ, కరివ్రాతముతోడ మండ్ర గల్బలతోడకొ

- ధరవై బొరలుచు నుడిరి, గురినెడుమలమూత్రమునుఁ గ్రుంకుచు నేనశ్. 27
- వ. ఆనమయంబునందు. 28
- క. ధృతరాష్ట్రునుతులు రథికులు, ధృతి శరములు బాటవైచి దుర్వాపరతుణ్
మరిరోసి పరువు తెల్లసి, ఊరితలపరిపాల యేమిచెప్పుచు నేనున్. 29
- వ. ఇట్లు తనసైన్యంబు వలాయితం బగుట గని నుయోధనుండు కర్ణశపనిమశ్వాసనాది
రథికులం గూర్చుకొని యోచించుచున్నరాజుం జూచి ఘటోత్కచుం డిట్లనియె.
- చ. ఇనతనయూదివాక్యములె యిగిరితమంచుఁ దలంచి పాండురా
ట్రునయల సింహవిక్రముల దైవతనాథసమానమూర్తులన్
జెనకఁగలేక జూచమునఁ జేకొని సంపద వారలేపురన్
వసుభుఁ బంపి నీవివుడు వానవివుత్తున కిచ్చుచేడియన్. 31
- చ. కొడుకుకుఁ బెండ్లిచేసికొనుకొరిక మిక్కిలి మానసంబునన్
బొడవి నురేంద్రునిం దెగడుభోగముతోఁ జనుదెంచునిన్ను నీ
కొడుకుల బంధులన్ హితులఁ గూరిమితముల నాప్తమంత్రులన్
మెడలు దెగంగనేసి రణమేదినికీ నృలిచేసి పిట్టుటన్. 32
- క. సింధురపురమునకుం జని, యంధునిఁ బాపాత్ము నందికాత్మజు వేగన్
బంధించి తెచ్చి నేఁ డీ, సింధవునన్ ముంచిముంది సిగఁ దెగవైతున్. 33
- సీ. అనుచు ఘటోత్కచుం డవనిపై కేలేంచి కరుపతిమకుటంబుఁ గూలఁ దర్ని
శపనిచెవు ల్పట్టి చంపలు వెరఁ గొట్టి హంపనందను నెల్లి నదరఁ గొట్టి
సింధరాజును దుస్సనేను నర్థము చంపి భూక్తివుని నేలఁ బొరలఁ దన్ని
కృపగురువుత్తులకోపంబు లణఁగించి తక్కినరథికుల నుక్కణించి
- తే. మనువసుతుపల్ని చెప్పినమాటఁ దలంచి, కారవులఁ జూపకొల్లక గగనవీధి
కేగి శరములు బరికిన నింద్రజిత్తు, మాయయంధంబుగా నుండె మనుజరాధ. 34
- వ. ఆనమయంబున. 35
- చ. అతిరథు లెల్ల కార్దుకము లస్త్రములున్ ధరవైచి పల్కి రో
ఊరిపలి నీకు మాకు నిక జేచుము లే దది యెట్లు లన్న యా
వతగకులాధిపధ్వజుని పల్లరు గేలి యొనర్పించు కీ
గతి మనకున్ లభించె విను కారవనాయక యందుఁ బల్కుఁగాన్. 36
- వ. విని నుయోధనుండు దీనానయం డగుచు రాధేయుం జూచి కర్ణా! మనపరిణామంబు
దక్కు నుపాయం బరయు మని రహస్యంబుగాఁ జెప్పినం గది కృపాచార్యుం డిట్లు
నియె, 37
- సీ. ఎప్పుటిగునగున బొందుకు రాజేంద్ర నకలనై న్నంబులు చచ్చుపనికి
మాయయేనుఁగులచే మడిసె నీయేనుఁగుల్ మాయగుట్టములచే మడిసె హరులు

- మాయబెబ్బలులతో మాయమై రందఱు కొరగాని మోచుల్ గూడ దిచట
పాండునందనులకుఁ బరమాపుఁ డైనట్టి పుండరీ కాక్షుని భూరిమహిమ
- తే. కర్ణునకు నీకుఁ దెలియక గర్వమెత్తి, గేలిచేసినచేటది యెలదప్పుఁ
దొలుత మిన్నేటికొడుకును గలకజాండు, వలను వలదంచుఁ జెప్పిన వారి దూఱి.
- క. కఠిపురక్షల్లభే నీ నీ, దురితాత్ముడు చెప్పినట్టివర్షితులతో
నరుడెంచి నకలనేనలఁ, గురుకులజాల నీగి లింక గునగునలేనా. 39
- నీ. శేషకాయని గేలిచేసినప్పుడే నీకుఁ జేటుమూడెను వేతె చెప్ప నేల
వక్రహాసనుడవీ వొక్కఁడు చక్కఁగాఁ గొఱవితోఁ దలగోకుకొందురయ్య
మిన్నుఁజూచినముల్కి మించులు గడిపించు మన్నుఁ జూచినఁ బాము తెన్నోతోఁచు
బెగడి దిక్కులుచూడ బెబ్బలులతో గనుపించు గావునఁ బాచితో గావు నేఁడు
- తే. నిలవ శక్యముగా దింక నీకు మాకుఁ, బ్రాణములుదక్కనొక్కొంక బాహుబలము
లేను వివ కర్ణుఁ డాపుఁడై రేపు మాపు, నీకుఁ గఱవినదుర్మితి నింకపుట్టె. 40
- చ. ఆన విని కర్ణుఁ డాకృపునియొగ్రహ మొప్పుగఁ జూచి వీనులతో
వినఁ జవిగానివాక్యములు విప్రకుళాధమ యింకఁ బల్కితే
వినరుచు లీనుఖడ్గమున నిందఱు జూడఁగ నీదుకంఠముం
దునిమెద నంచుఁ బల్కవిని ద్రోణకమాజుఁడు శ్రోధమూర్తియై.
- ఉ. నిమిర కర్ణ కాఁపులయెంగిలికూడు భుజించి మత్తుఁడై
భూమియు మిన్నుఁ గన్నడక పొంగెద వింతయె కాక భూరిసం
గ్రామమునందు శత్రువునకాండము సోఁకినఁ బారు నీకు నీ
గేమియు లేక ప్రేరేపపు యించుక నెంచపు గొప్పకొంచెముల్. 41
- నీ. నీజల్లుకూఁతలు నిశ్చయం బని యెంచి రాజ్యమదాంధుఁ డీరాజరాజు
కుక్కకొర్కయు నమ్మి కొదమసింగంబుల నెదిరించువిధముగా విదితయశుల
రణపండితులఁ బొందురాజనందనులతోఁ బగఁ బూనె నదిగాక వద్దవాభు
నరకునేయక గేలి నలికితి రికమీఁద బ్రతుకుమార్గం బేదొ పెతుకు మనిన
- తే. ద్రోణి నీక్షించి యిట్లనుఁ దరణినుమెఁడు
తావిగలమంఁడివృక్షముచేఁ దవ్వమెన
మండిగెలు లడ్డు లొబ్బట్లు మహఁగుఁబూలుఁ
మొదలుగాఁగలభక్త్యులుల్ ముదముఁజెంద.
- క. బరు బుబ్బిగఁ బుష్టోద్దము, కర్మంఠము మెక్కి పెక్కు కలకులు చలిశే
భరణీవృందారకులకుఁ, దరమే సంగ్రామవిధము. భరణీవృత్తి. 42
- ఉ. పొరుగు పూజనీయు లని భావమునందుఁ దలంచి మిక్కిలితో
ధూరము తోర్చికొంటి విను ద్రోణకమాభవ నన్నుఁ గూర్చి మా

- రారడికారు చాడినఁ గరాసినిఁ ద్రుంచెన నంచుఁ బల్కినన్
ధారుణినిర్జరోత్తముఁడు కద్దయు రోషకమాయికాత్తుఁ డై. 45
- క. బిఱ నున్నచాలుఁ బెఱికిన, గురువుత్తునిమోముఁ జూచి శోభము వల దీ
తటి యని చెప్పచు నాతని, కరమిడి ఖద్దంబుఁ గొనియొఁ గ్రక్కునఁ గృపుడున్. 46
- ప. ఆనమయంబున రారా జంగరాజాం గదిసి యిరుగేలం బట్టి యనేకవిధంబులఁ బ్రా
ర్థింప నాతనిం జూచి కుంభసంభవసంభవుం డిట్లనియె. 47
- క. విడువిడు వానిం బట్టుకు, కడుమనమున మన్ను మిన్నుఁ గానఁడు నృపతీ!
మెడపోసరమున నున్నాఁ, డుడుగునె నాదెబ్బ తాఁకి యుడిగినభంగిన్. 48
- క. అనుతటి శిలలున్ బిడుగులు, ఘన మగుకూర్పములఁ జెరుగుగలి ధారుణిపై
దనుజాఁడు వర్షించినవో, జననాథునిఁ జూచి కృపుఁడు చమ్యునఁ బలికెన్. 49
- తే. బయల నిల్చిన మనకింక బ్రతుకవళ మె, చూడఁ జూడంగ నెప్పటివోటె మేలు
భనువు లస్త్రంబు లన్నియుఁ దునుకలయ్యె, బిరుదుమగలకు లేదు పో వింక మరయ
- క. అనవిని కర్ణుఁడు శకునియు, జనపతి మొదలై నరభిక్షణములు భీరికన్
గునగునఁ బర్విడి శోభన, ఘనభవనముఁ జొచ్చి రంత కారవనాథా. 51
- క. స్తూరమృగంబులబాధకుఁ, బౌరులు కౌరవులు చాల భయవివ్వలులై
జరుచు వరువులు పాజంగ, సీరాయుధుఁ డార్చి నొంపి చిడిముడిచడుచున్. 52
- ప. అనురులమాయగాఁ జెలిసి యంగజభంగసమానమూర్తి యై
ముసలము దివ్యమా హలము మూఁపునఁ బాలిచి పండ్లు దీడుచుం
బనగలమందిరం బెడలి పర్వతగవ్వారసీమనుండి బ
త్సనఁ జనుచెంచుసింహున విక్రమ మొప్పుఁగ వచ్చి యచ్చుటన్. 53
- ప. వగతుఁ డగోచరం డగుటఁ బల్లరు దిక్కులు చూచునంతలో
గగనమునందు రక్తముఁడు గర్జన నేయఁగ నాలకించి తా
నగములు వ్రక్కలిండుకులికాయుధుఁడో యన వేగ సీరమున్
నొగతునఁ గేలఁ బట్టుకొని నూలువిధంబుల వీచె రాముఁడున్. 54
- సీ. ఆనమయంబున మ్రోడింబు డుగ్రుడై పెళ్లెళ్లధ్వనులతోఁ బిడుగు లవనిఁ
దొరఁగించి పెటనే రోరంపువిభాంబు లెడనందు లేకుండ నేనీ మఱియు
నిగనిగద్యుతు లొల్కనిచ్చులవర్షంబు గురిపించి పెండియుఁ గోప మొనవ,
హలసాధసునిమీఁద మలమూత్రపంకంబు నింపిన నచ్చోట నిల్వలేక
- తే. పరిణయపుకాలలో దూరి వద్దనాథు, నగరిలోఁ జొచ్చి నాఁగేలు జగతి పైచి
పెదవ రోఁకలి గోడకుఁ బెట్టి హరిని, జూచి గోవింద యిదియేమిచోడ్చు మనుచు.
- ప. అని మఱియును. 56

సీ. ఇందిరేశ్వర నీకు నేనుని వివరింతుఁ బులులు సింహంబులు భూకములును
మంద్రగబ్బలు తేల్లు మఱియు నర్చంబులు జగతివై నెరసినచంద మయ్యెఁ
గూత లార్పటులతోఁ గుభరముల్ వాపోయెఁ గాని తూతురి పెండ్లి కాకపోయె
నదిగాక శశిరేఖ యరయంగ లేదాయె నెచ్చోట డాంగెనో యెఱుంగ నేను
లే. మొదట్ల ధ్వజుఁ డిగిలించి మొఱలునెట్ట, నపుడే నామది కనుమానమయ్యె నంతఁ
జేర లెఱుంగక బారికి చెలులు భీరి, బ్రహ్మతో త్తము లందదఁ బరువులిడిరి. 57

వ. ఆనమయంబున.

58

క. అనినేయుటకై కొందఱు, జనపతు లచ్చోటి కేఁగి సంయమపురికి
జని రని చెప్పదు వెండియు, వరజాక్షునిఁ జూచి మునలి వగచుచుఁ బలికెన్. 59

సీ. పెండ్లి జూడఁగ చిన్న పెద్ద లందఱు వచ్చి గుడ్డు పైఁబడి నేలఁ గూలి చనిరి
కాల్పలంబులు చచ్చెఁ గరు లన్ని హతమయ్యెఁ దురగముల్ లేరులు తునుకల య్యె
ధనువు లిరింతలై ధరమిఁదఁ బడిపోయె శస్త్రాస్త్రములపొట్ల జగతి నిండె
వరకుపట్టినఖడ్గప్రాసంబు లన్నియుఁ బేరులేకుండఁగా బెంచులయ్యె
లే. దుధిరసదములుబాఱియంబుధులఁజొచ్చె, మెదదుర క్తంబుమెక్కుచుఁ బదియునైను
కొట్టభూతంబు లందంద గుంపులగుచుఁ, దిరుగుచున్నవి పురుడుట్టు పరిసీజాక్ష. 60

సీ. కయ్యమొనప్ప నే నొయ్యనఁ జని నాల్గవీక్కులు చూడ నాదృక్కులకును
వైరి దృశ్యుఁడు గాక వారిదంబున డాఁగి యొకచోట భూషించు నొకటఁ దిట్టు
నొకచోట దిరుగు నొండొకచోట భూషించు నొకచోటనేప్పును నొకట నవ్వు
నాజి వాని జయింప నలసిగా దదిగాక నకసిపాతంబులు నస్త్రములును
లే. శిలలు దొరఁగింప నచ్చోటుఁ దొలఁగి నేను, త్రానమును జొంది వచ్చితి వానుజేవ!
యలనుయోధను గలియేమొ తెలియదాయె, యంతపనినేయుటెవ్వఁడు హేతుజేవి.

క. తెలిసిన దాచకు మదిలో, పలమురిధర యావిధంబు వాస్తవ మొప్పున్
దెలుపు మటం చని నేఁడిన, బలరామునిఁ జూచి కొం టకపక నగుచున్. 62

లే. ఎఱిగి చేసినపని కేల యంత వగవు, కర్ణహాలంబు లై నట్టికాణు లఱిది
తోడఁబుట్టును యిలు వెల్లఁ దోలినట్టి, చేటు వాటిల్లెఁ దో నీకు నీరపాణి. 63

లే. తూర్పు మాగాణిఁబాలించుదొరకనూజా, పడఁదియిలుబాసినిశివేశఁ గొడుకుతోడఁ
గదలి పొందవు లుండినకానవంబుఁ, తెర వెఱుంగక యడవిలో నగి యరిగి. 64

లే. సురుటివీవులపుట్టువునుతునివట్టి, శోన కేఁగిన నాకండు కుకల మడిసి
పట్టణము వాని మిరికై భయము లేక, ధీమతై వచ్చు హేతువుఁ దెల్పుఁ డనిన. 65

క. నీవాడెన వాక్యము లా, చేవారికి విన్నవించ దిక్కులు ప్రిలక్
దేవభూషణము బెడరక, పావనసుతు డార్చు మేరుపర్వత మదరక. 66

వ. ఇట్లు సింహనాదంబు నేసి యప్పడు.

67

క. నిటలభ్రూకుటి ముడివడఁ, బటపట మని పండ్లు తేలికై పటుకోపముతో
నిటవచ్చి యిందురేఖఁ, కుడిచాలక నెత్తుకొనుచు గొమ్మన నేఁగెన్.

68

వ. ఇట్టేగి తనపనంబున కళిరేఖం డించితక్షణంబు.

69

తే. మరలఁ జనుడొంది మగువయై మాయతోడ, అక్షజుని భీరిఁ బొందింబి రాజనుతుల
గర్వభంగంబు గావింప గగననీధిఁ, కెగసి మిక్కిలి యుగ్రుడై యింక చేసె.

70

క. అని యివ్విధమునఁ జెప్పిన, విని నల్లనివలువతొల్పు విస్తయమతితో
వనరువానెత్తునిఁ గనుఁగొని, మనసోదరి యిట్లునేను మంచిదె తనకున్.

71

తే. అబ్బరేఖను ఇవ్వలే దంటిఁగాని, యిల్లు నెడబాసిపొ మ్మంచు నెవ్వ రనిరి
కొడుకుతో లేనికొండెమలొ కొన్ని చెప్పి, మనకు నవమానమొనరింపఁ దనకు మేలె.

క. అని దుక్కివాలుదాలుపు, మనమునఁ గోపంబు వొడమి మఱి యేమనకన్
మునిబోలె నుండి వెండియుఁ, దనకమ్మనిఁ జూచి లేచి తానిట్లనియెన్.

73

క. దిట్టయయి తాను పంపిన, బెట్టిదుఁ డగురక్కసుండు బెదరక యెదుట
నైట్టుకొని కయ్య మొనఁగినఁ, గొట్టుదు జముపురముఁ జేర గోగఁబరజ్ఞ.

74

వ. కావున నాచూడ్కులకు దృశ్యుండుగాక నదృశ్యుం డగుటంజేసి రక్కసుని సామ
ర్థ్యంబు చెల్లె నని చెప్పి వెండియు సుభద్ర సుద్దేశించి హఠాయుధం డిట్లనియె.

75

సీ. తా నెంతచేసినఁ దనకమాజానకు నా పట్టినితునె పట్టిభ్రమలుగాక
దానవేశ్వరుఁ డున్నకొనకు నే నేగి యిందురేఖను బెచ్చి యిభపురేండు
సుతున కిచ్చెదఁగాక సుదరి సౌభద్రునకిచ్చిన జనులెల్లహీనుఁ డనక
వనబాక్ష నేఁబోయి వనితఁ బెచ్చెద నంచు ముసలంబు నాఁగేలి మూపుఁజేర్చి

తే. పైనమై పోవురామునిఁ బారఁ జూచి, మొదటఁ గోపంబు పొడమిన మది నడంచి
విన్ననగ వొప్పు జనులెల్ల నన్నులింపఁ, జుట్టునైదువబోదు తా నిట్టులనియె.

76

చ. చెల్లెలి దక్రమం బనుచుఁకెచ్చెద వింతుకనిలి లేక యీ
కల్లుల పల్కినన్ జనులు కాపురుషం డనఁ బోర రేవరి
వల్లభ కూటికై గృహమువాఁకిరిఁ గాచిలి వంచు దూరుటన్
ఇల్లును వెళ్లిపో మ్మనుట కింతుక భేదము లేదు చూడఁగన్.

77

తే. తోడఁబుట్టువు పుత్తునిఁ దోడుకొనుచు, వినినభూముల కరిగినవిధము జాలసి
యించుకైనను వగవ కాయింబియందు, నెగ్గుగలదని చెప్పుకో సిగ్గు గాదె.

78

వ. అని మఱియుఁ గోవిందుఁడిట్లును పిరవత్నియు, పిరమాతయు నగునుభద్ర మనయందుఁ
గల కృపాతికయంబున యాదవాదికొరవులనెల్లఁ జంపవల దని నెల వొసంగుటం
జేసి రక్షించెం గాక లేకున్న లోకవిద్రావణం డగురావణునకు నమానవిక్రమం

దీక్షుటోక్కచుని జయించుట యంద్రాదుల కసాధ్యం బదియునుగాక లేనెల్ల
రేకం దెచ్చుట కీవు చనిన సౌభద్రునకుఁ బలికిఁ గండం గనినవిధం బగుట నిశ్చ
యం బనంతరంబు ప్రతిజేచ్చుట కసాధ్యంబుగానుండు నని చెప్పి దామోదరుండు
వెండియు నిట్లనియె. 79

క. కాననభూములఁ బల్చియు, మానుఁడువిహరించువిధము నురముని దెలుపన్
వానరపతిఁకెక్కుమువా, డీనినపులివోలె వచ్చు నెఱుంగవె యతనిన్. 80

న. అదియునుం గాక. 81

క. వనమాకరంబు కొఱకై, మినుసిగదయ్యంబుతోడ మిక్కిలికయ్యం
బొనరిచి పాశుపతాస్త్రంబును బడసినపార్థుఁ బోలుభూపతి గలఁడే. 82

లే. ఆధనంజయు జంటగా నరుగుదెంచు, బకహిడింబులఁ ద్రుంచిన బాహుబలుఁడు
వనుధ వినుచూలి నంతోషవార్ధిఁజేలి, వరధనంజయు జంటయై, వచ్చినట్లు. 83

క. ధృతరాష్ట్రపుత్ర కానన, విలికన్ గుమలించి వరుస విజయానలుఁ డీ
క్షీతి కెల్ల ధర్మమానుని, బలిఁగా నొనరించు నురలు ప్రస్తుతి నేయన్. 84

న. కావున. 85

సీ. ఉరుమ్యుగేంద్ర స్నేహమెల్లక గోమాయువులను శోననవానిచెలవు దోచ
వినతాత్మజుని మేటివిశ్వానమును మాని చెల్మి కాకులతోడఁ జేసినటుల
భండనపుకాండఖండనుం డగుపార్థు వియ్య మందక నీవు వెట్టి వగుచుఁ
డెడగుమహాబలతోడఁ జేసినవియ్యంబు కొనసాగునే వట్టికోర్కె గాక
లే. ఆదురాత్మకు లీపురి కరుగుదెంచు, ఫలము యాదవులకుఁ గొంత ప్రాప్తమయ్యె
ననిన విని రాముఁ డెను కా డనక శిరము, నంచి తర్జుని నాసిపై నుంచుయిందె. 86

న. ఆనమయంబున. 87

సీ. ఆనదాగరిపార్థుఁ డలిరాద్రమూర్తి యై తనమాయఁ జేసిన దానఁజేసి
పుడవి కుమ్మరసాగబోలకె దిద్దిరఁ దిరిగె నంబరమెల్ల ధరణిఁ జేసె
విభవయ్యో మెఱుపులు విస్తారముగఁ దోచెఁ దోడనె పిడుగులు దోరఁగ నపుడు
ప్రజలెల్ల దిగుబొంది ప్రళయకాలం బని చిత్రరూపంబుల చెలవుదోచ
లే దీనులై యున్నవారఁ డేరి చూచి, దానవేశ్వరుఁ డావళి దళనహస్త
కింకరులఁ బంప వారకేలింక మునుర, బలనియిలజొచ్చి రంజలు పార్థివేంద్ర. 88

క. బకతైరిసుకునిబలగము, ప్రకటంబుగఁ జేసినట్టివను లేమందున్
నకలనదార్థము లన్నియు, మకరాలయమందు వైచి మఱి యాపురిలాన్. 89

క. చరియించుతాక్షినులొ, ఖరకరుఁ డనురక్కనుండు కడుకోవమునన్
గురువలికమ్మనిఁ గనుఁగొని, దురితార్తుఁడ నీవు మున్ను ద్రువదాత్తజగన్. 90

క. వలువల సభలో నొల్చిన, ఫలమంతయు నీకుఁ గుడిసి బహువేడుకతో
విలసిల్లెద నని వట్కాయఁ, దలవై గుడిపాద మెత్తి తన్నెక్ గడఁకఁ. 91

క. ఇంకొక దానసనాథుఁడు, చంకజహితనుతునిఁ జూచి పాండవపత్ని
పంకరహంతలు మాసిన, సంతటముచు మాన్చ నాకు సమయం బబ్బెక్. 92

క. అని కద్దనిఁ బెడకలవై, దన దాఁపలిపాద మెత్తి కన్నిన వాఁడుక్
పెనుగాలిచేతఁ గూలిన, ఘనభూజము నూడ్కి నేల గ్రక్కున న్రాతక్. 93

లే. వలభోజనుఁ డొకఁడు సౌబలునిఁ జేరి, కవటనైతంపుఁబాచికో గావటండు
నొక్కకరమున నీగఁ బట్టి చంక లెగర, గొటిగఁ దలవాడిక త్తితోఁ గురుకులేంద్ర.

సీసమాలిక:—

మఱియొక్క రాక్షసుం డరుదెంచి దుస్సలపలి జయద్రథుఁ నేలఁ బండపెట్టి
తోడిఁబడ మోముపై నడిచి యంతటఁ బోక శాసకాలు పట్టిడ్చి గొంతదవ్వ
పెండియు నొకరాక్షసేశ్వరుఁ డేతెంచి బలియుఁ డాబాప్తికుపజ్జఁ జేరి
మునలిమివ్వనఁ బెండ్లిమరిపెంబు వీక్షింపఁ జనుదెంచి తీపాటు ననుభవించు
మనుచు మూపును బట్టి ఘనరాద్రమూర్తి యై నీటుగా వెన్ను మోకాట నూఁచె
సురవైరి యొక్కఁ దాగురుకనూభవుఁ జూచి బాగాయెనో పెండ్లి బావనయ్య
మరలఁ బెండ్లికి మీరు కర్ణిపోదురు నేఁడు సంయమపురి కంచు సాగి మ్రొక్క
నొకఁడు కృపాచార్యు నొయ్యన వీక్షించి భూసురోత్తమ పవ్వనువ్వకొఱకు
బ్రతిమాల భృతరాష్ట్రనుతుని వెంబడి వచ్చి బోసేసిలివి గాదె పొట్టనిండ
నాచార్యభాగంబు లర్పించు రిక మీకు నిచ్చొట నందుమం చేగె వాఁడు
రాక్షసుం డొక్కఁడు లక్షణు వీక్షించి పెండ్లయ్య నేమిరా పెండ్లికొడుక
గాము సోఁకనవానిగతి వేల్పువచ్చిన మనుజునిరీలి నువ్వాదిమాడ్కి
దలపంచుకొనియున్నఁ దప్పదు వృతి నీకు లె వుంచు నీగఁ బట్టి లేవనై
నొకత్రార్వగీర్వాణుఁ డుగ్రుడై చనుదెంచి ధారుణీసురులలో దూరి పలికె
నాజ్యభక్ష్యముల కాసింది యాకార్య మాను కా దనక మీ రరుగుదెంచి
తత్తటిల్లిన మీకుఁ దప్పదు చా పంచు గుదికాట్ల బంధించి హల నేసె
దుందుభి యనువాఁడు పందిమాగధబృంద మంతయు వీక్షించి పంకనల్లి
ఎన్నెలకలచీర లవ్వియు విదళించి గట్టిగా దామెనో గట్టివైచె
వెంటనే యొక్కఁడు వేశ్యాంగనలఁ జేరి నూవీముఖం బెట్లు చూపుఁదనుచు
ఖరకరద్యుతిగల కరచాల మంకించి ముక్కులు పరుసగా మోటుచేసె
నదియెల్ల వీక్షించి యతిభీకచిత్తులై పారు లొండొరులతోఁ బలికె కార
ఇలరాముఁ దక్కుంకపాపాత్ముడై తోడఁబుట్టువు నిలు వెళ్లగొట్టి యిట్టి

- పాపమానవులతో బాంధవం బొనరించుకతమునఁ బ్రజలకు గాసి గలిగె
మన సొస్పియుండిన మాధవుం డిది మాన్పుఁ గన్పెల్లి చూడఁ డీకర్మ మేమొ
నదనంబులం దున్న నర్పవృత్తికబాధ తలఁపెల్లి చూడఁ బో శిలబాధ
అని విలపించగా నంతటాఁ గొండలు పడఁతు లొండొరులతోఁ బలికి రహమా
అత్తగారింటికి నిల్లుఁడు క్రొత్తగాఁ జనుదెంచి విడుగుతోఁ జచ్చెనమ్మ
కలకంతి యొక్కతె కపిలధేవు పెద్దపుఁనోటఁ బడి నేడు పోయెనమ్మ
ముదికలో వినుచెందుమంతలపా లిచ్చు నెనుములు పెనుబొబ్బ కీల్లెనమ్మ
తొయ్యలి నూతాఱుతోడేర్లు గుంపులై కూడి మేకలదొడ్డిఁ బాడునేనఁ
బదు నైను పాములు పదముల కెగఁబ్రాక భీతయై మాయత్త బెట్టించె
తలనిక్కిచూచిన దటుకున శిల దాఁకి యక్కకంటికి మోసమాయెనమ్మ
పాపాణ మొక్కటి బలిశెంది తాకిన మఱిదికాల్ విఱిగినే మందగమన
మిక్కిలిచలితేర్లు మీఁటిన మాతాత పెక్కుగంతులు వైచి పొగులసాఁగ
- తే. ననుచుఁ బల్కుచు నాబాలవృద్ధ మంత, నక్కడక్కడ గుంపులై పెక్కువగల
మొఱులుపెట్టుచుఁ దాలొంతుమోముఁ జూచి, బలుండ నీవల్ల నా కింతబాధ గలిగె.
- క. అని జనులందఱు వల్కలఁగ, విని రాముఁడు శిరము వంచి వేటొకటనకన్
తనమది యొంది చెడుతఱిఁ, గనుఁగొని భీమాత్తజాండు గ్రమ్మనఁ బలికెన్. 96
- చ. పనమునఁ బాండవుల్ దిరుగ వారలవెంటఁ జరింపఁజాలకన్
కనయుఁడుఁ దాను నిచ్చటికిఁ దద్దయుఁ గోర్కెను వచ్చి చేరినన్
మన మలరంగ సోదరిని మక్కువనేయక యాదరింపకన్
పనరుహనేత్రి నీవటుల వంకరమాటలు వల్కుటొప్పునే. 97
- క. మేనల్లుని వరకన్యా, దానార్హుని బార్హనుతుని దర్పకనమునిన్
మాని నుయోధనసుతునకు, మానిని నర్పింపఁ దగునె మామా నీకున్. 98
- క. విజయతమాజాన కొనఁగిన, గజగామిని లక్షణునకుఁ గైకొనువాడై
విజయముచేసినవాఁ డ్విగజపురివల్లభుని బాగుఁ గనుఁగొను మింకెన్. 99
- క. పాపనివట్టికి మేనన్, జీవములం గలిగియున్న సీరాయుధ! నీ
భావమునఁ దలఁచుకార్యముఁ, గావింపఁగ వశమె నీకుఁ గౌరవపలికెన్. 100
- చ. అదియునుం గాక, 101
- క. కరువతి ననుజన్మలతో, నరసింహకసుతునితోడ సౌఖ్యలతోడన్
పరిణయవిశ్వాత్సవలై, యరుచెడినవారిలోడ నవనిం నూర్చున్. 102
- క. అని మీనంబులు దువ్వుచుఁ, గను లెఱుగఁ జేసి ప్రళయకాలనముం డై
పనమాలిశూర్వతానకున్, గనుపింపక నేగె వాఁడు భువనభ్రమనకున్. 103
- చ. ఇట్లుంకరింపఁదలం దై భుటోత్కచుం దతిభయంకరంబగు మాయ ప్రబలంబుగానింప

దానంజేసి కొరపులయందు గాగంబులు దాని పరాశలంబునం బొరలిన ట్టాకకపుర
కామినిజనంబులచూడుటలకుం దోచ భయానుభవించుటై విలసింపవారలం జూచి
నీలాంబులందు దనమనంబున నిట్లని వికర్షించె 104

సీ. కిన్నకమునిపల్కు లన్నియు నిజమయ్యె నదిగాక నకలాకుఁ డచ్యుతుండు
శరణాగతత్రాణిమిదు దాల్చినమేటి శ్రీరమాచమణుండు శేషకాయు . .
నేణునాదవిసోది బాణాసురచ్చేది భగవానానామోది కైటభారి
నరకభూు దానందనందనుం డసురాని గోపికాలయవర్తి కృష్ణమూర్తి

తే. ఆత్మఁదలఁచిన నణువు బ్రహ్మాండమగును, తొణుకులొపల జగ మెల్ల తృణమునేయు
నట్టివారి పక్షపాతియై నందులను, రక్కసులతేని కివరాక్రమము చెల్లె. 105

ప. అని గోపాలదేవునిమాహాత్మ్యంబు వర్ణించి మఱియును. 106

తే. ఇతనిఁ జేపట్టి పాండవుల్ బ్రతుకఁ గలరు, కొరవేంద్రుండు మిక్కిలి గర్వియును
నరకునే నుక కర్ణాదిసహితముగను, తెనుట నిశ్చయమని యెంచి సీరపాణి. 107

సీ అబ్బవాభునిపల్కు లాలకింపక నేను వెట్టినై శక్తిరేఖ విజయతును
కీయక పాపాత్ముఁ డిభపురేంద్రునితోడ వియ్య ముడెన నందు విట్టపిఁగి
చేసిన కార్యంబుఁ జేనేత గుడిచితి హరిచిత్త మరయ లేనైతి ననుచుఁ
దనలానె చింతించుతాలాంకు నీక్షించి వికవిక నగుచు గోవిందుఁ డనియె

తే. ప్రళయకాలంపురుషునిపగది మింట, సంచరింపుచు మనమీదఁ జలము పట్టి
రాక్షసేంద్రుండు పచ్చినరాజనుతుల, వసుధపైఁ గూల్చు గావున వగవుమాని. 108

క. అన్నా నావల్కులు విను, కన్నియ శక్తిరేఖనును కవ్వడినుతుపై
నున్నది సౌభద్రునకుం, గన్నియపైఁ గోర్కి గలదు కావున వారిక. 109

క. ఎడబాపఁ దగదు నీకుక, గడుపాపము సంభవించుగతిఁ బో నేలా
యొడయఁడు మనశశిరేఖకు, వెడఁల్తునిబోనట్టి విజయాత్మజుఁ డా. 110

తే. పరశురాముజయించినబల్లిదునకు, వాయు భుగ్గుక్షణోత్తమవాహనునకుఁ
దుల్యంఁ డభిమన్యు లత్సవితుల్యంఁజేయ, హస్తీమశకంబునకు సామ్యమనుట రాదు.

ప. అని చెప్పి మధుసూదనుండు మఱియు నిట్లనియె. 112

క. సామంబునఁ జక్కంబును, భీమునినుతుఁ డంచుఁ బల్కి పీతాంబరుఁ డా
రామునిఁ దోడ్కొని సంధికి, భూమిజను ల్పరముఁ జెందఁ బోయెడువేళక. 113

సీ. కరకంకణధ్వనుల్ గల్లుగల్లునిమ్రాయ రమణీమణిలు చామరములు పీవ
పందిమాగధులు కైవారము ల్గావించ నుర్విగీర్వాణు లాశీర్వదించ
చేత్రహస్తలు మారుచే లడఁకువతోడ బహుపరా కని బరాబరు లానర్ప
డమరు వీణె మృదంగ ఢక్కాదివాద్యముల్ శ్రుతుల కంఠంకకు సొంపొనర్ప

లే. తమ్ముఁ దక్కొకభక్తిఁ గైవడయొనఁగ, రత్నమయ మైనకొన్ని ద్వారములు దాఁటి
బొకజాక్షుడు వేగమె బయలుదేరి, గట్టిగాఁ దాని దనుజున కిట్టులనియె. 114

సీ. ఓహో! ఘటోత్కచ యోధీమనందన మెచ్చితి నీధైర్యలక్ష్మీమహిమ
రావణాసురుపాటిరణగరిష్ఠుఁడ నీవు నిన్ను సాధింపంగ నెవ్వఁడోవు
తమ్మునిఁగొఱుతునై తక్షణంబున వచ్చి వనిత నెత్తుకపోయి వనముఁ జేర్చి
వెండియుఁ జనుదెంచి వేదంశపురనాథు కంఠకొ వృణఁగించి కర్ణు నొంచి

లే. భరిణయంబున కరుదెంచుభరిణివతులఁ, జంపఁ జూచెన విడి యేమిసాహసంబు
చలము సాధించుకొంటివి చాలుచాలు, రాక్షసేశ్వర దయయుంచి రమ్ము రమ్ము.

జ. కాలవిశేషము న్ననక గాంధివివర్ణిని నిందురేఖై
నీలవటంబుతాల్పు వనినీతిగఁ గొన్నివచించినందు కి
యాలముఁ గల్గజేసితి వయూర విరోధము మామగారివైఁ
జాలఁ గృపారంబు నిడి సుధికి రమ్ము బకాంతకాక్షణ. 116

క. కల్లలు గా వివి రాక్షసవల్లభ నాపలుకు నమ్మి వచ్చితివేనికొ
జ్జలము రంజిలఁ బొద్దికిఁ, జెల్లెలు ముదమంపఁ బెండ్లి జేసెన మింకొ. 117

క. అనివల్కిన గోవిందున్నిమునుగని యోధీమతుఁడు ముఖభీతకరుఁడై
వనరుమాలోచన మాధవ, వనకవనత వాసుదేవ సామజవరదా. 118

క. కందర్పజనక వినతా, నందనకంఠాణ నందనందన హరి గో
వింద జనార్దన నీకు, న్నందన మిదె వాసుదేవ వారిజనాథా. 119

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 120

సీ. పాకకాననుపుత్రుపత్నియై గోవింద నీకు లోఁబుట్టు వై నెగగినట్టి
యానుభద్రను రాముఁ దాడరానటువంటి కఠినవాక్యము లాడి కొరవులకు
రమణి నిచ్చెద నంచు రప్పించి వెంటనే భరిణయం బొనరింప భావ్య మగునె
మోబోఁటిపెద్దలు మేరఁ దప్పినయంక మాబోఁటిమూఢులకుది దలంప
లే. నిర్భరముఁ బట్టఁజాల దోసీరజాక్ష, సామమున కీవు రమ్మని ప్రేమచేతఁ
బిలిచినటువలె హలపాణి పిలువఁ డితఁడు, పిలువకుండిన నేనేల నలంక కుందు. 121

వ. కావున. 122

క. కొరవుల వారివారలఁ, బోరున మగ్గించి విదవ పురుషోత్తమ యీ
ద్వారకనగరముతోడకొ, నీరధిభోఁ గలిసి పోదు నిమిషార్థమునకొ. 123

క. అని సింహనాద మొవరుచు, దమజేంద్రునిఁ జూచి నీరి తగ నిట్లు నా
తనుజ యగునిందురేఖను, దమజేశ్వర రమ్మ నీదుతమ్మన కిత్తొ. 124

వ. అని చల్కి టలభద్రుఁడు ఘటోత్కచునితో మరయు నిట్లనియె. 125

- క. శినివరుండు మాధవుండు, ననుదూఱును రవియుఁగాక నగరములోనకొ
జనులెల్లఁ దిట్టుచుండురు, దనుజేశ్వర నీవు దానిఁ ద్రవ్యఁగ నేనా? 126
- క. మీకంటెను బంధువు లింక, నా కెవ్వరు లేరు వినుము నా కపకీర్తి
రాకుండ నిటకు వచ్చిన, రాజొమరుల బ్రతుకఁ జూచు రాక్షసనాథా. 127
- క. వలమురితాలుపు చెప్పిన, వలకులు చెవి సోకనీక పాపాత్ముండ నై
చెలియలి నవమానించిన, ఫలమంతయు నేడు నాకు బ్రాప్తం బయ్యెన్. 128
- క. లలనామణి శశిరేఖను, బలభిత్తుతునుతున కీక పాపాత్మకులా
తులువల కొనఁగినకతమునఁ, గలనాము జన్మించెఁ గాక కలుగునె మనకుక. 129
- వ. అని మఱియును. 130
- క. ధరణీనాథు లనేకులు, పరిణయవీక్షాత్తు లగుచు బహువేడుకతో
నరుడెదినారు వీరిన్, కరుణారసప్థుర మొలుకఁ గావుము వత్సా. 131
- క. అని పల్కిన బలరాముని, వినయోక్తుల కాత్మ నలరి వికవిక నగి య
ద్వంద్వశిఖామణి వెండియు, నెనరూరఁగ నిట్టులనియె నీహంబరుతోన్. 132
- ఉ. మంజుల మెనసీవచనమాధురికి న్నది సంకసిల్లె నీ
కంజలి చేసి వేడెద హలాయుధ విన్నవ మాలకించి యీ
కుంజరపట్టణాధిపుని హరిమితములఁ బుత్రమిత్రులన్
కంజదళాక్షుల న్వరునఁ గ్రమ్మనఁ బోల్పెడలింపు మితటన్. 133
- వ. అని చెప్పిన భుటోక్తచునివాక్యంబులకుఁ బ్రతి వదించంజాలక తననవోదరుండైన
సాత్యకిం జూచి హలాయుధుం డిట్లనియె. 134
- ఉ. తమ్ముండ నీవు తల్ తక్షణమె దంతిపురేంద్రునిఁ దత్సహాయులన్
దమ్ములఁ బుత్రులన్ హితులఁ దామరసా వ్రతమాభివామలన్
బొత్తునిచెప్పి ర మ్మనన బుద్ధి పరా కని చెప్పి యప్పడే
నవ్వుదమందుచు న్నెడలి సాత్యకి వారలఁ జేరి యిట్లునెన్. 135
- సీ. ఓరి దురోద్ధవ యోజయద్రథ కర్ణ యోదుస్సనేన యోరోఽశ్వబ్ధ
ఓద్రోణనందన యోక్యవ పృషనేన యోసోమదత్త యోరోఽశ్వబు
ఓరిబాహ్నిక మీ దూరక మాయూరివంచను బడి యేలవరితసింహ
మెచ్చి మావెదెన్న మిముఁ జెచ్చినందుకు మీరు చావకయున్న మేలుచాలు
తే. భారరాష్ట్రులు త్రొక్కినస్థానమెల్లఁ, దలఁచి చూడంగ నిర్ధామభావ మగును
కేకవుని మీరు పలుమారు గేలిచేసి, నట్టిఫలమెల్ల ననుభవ మయ్యె మీకు. 136
- వ. అని వెండియు. 137
- తే. ఇనుముతోఁగూడి తొలుత యశ్లేశ్వరునకు, దళితు వమ్మెటదెబ్బలు తగిలిపట్టు

• మీరు పాపాత్ములగుట మాయూరుజొచ్చి, రాగ జనులకు కలపెట్టు ప్రాప్తమయ్యె.

వ. కావున. 139

క. పనియేమి యిచట మీకుకొ, మనుజాధములార యింక మనలితిరేసికొ
దనుజశిఖామణి మిమ్ముకొ, దునుమాడుట నిశ్చయము దుర్మతులారా. 140

క. అని శినిపాత్రుడను పల్కిన, విని యొండొరుమోము లట్టై వీక్షింపుడు న
జ్జననాథులు తమకాంక్షలఁ, గనునైఁగలఁ బిల్చుకొనుచుఁ గదలెనువేళకొ. 141

చ. కురుపల్లి మోము వంచుకొని కుందినడెందముతోడ ద్వారకా
పురిపొలిమేరయు న్నడవిపోయెదురాజును జూచి తమ్ములుకొ
తరుణులు పుత్రమిత్రులును దక్కినభూపతు లెల్ల భీతులై
కరిపురితోవఁ బట్టుకొని గ్రుక్కన నేగిరి యేమిచెప్పుదుకొ. 142

వ. ఆనమయంబున. 143

ఉ. అంతిపురాంగనల్ పలికి రార నుభద్ర యొనర్చుపుణ్యముకొ
ఎంతనిచెప్పువచ్చు నుతు లింతపరాక్రము లాజ్ఞ మిరకకొ
ఇంతటికార్యము న్సలిసి రిట్టికనూజులు లేనిమాకు నీ
దంతిరథాశ్వనైస్యధనధాన్యవిశేషము లేల కాల్పనే? 144

వ. అని మఱియు నిట్లుని రర్జునుం దరణ్యంబున ముక్కుంటితో నెక్కటిఁ బోరి పాశు
పతాశ్రుంబుఁ గొని కాలకేయాదినివాతకవచుల నిర్జించి పాకకాననుచేత దివ్యాశ్రు
లాభంబు నొందినట్టిభీభత్సనకుఁ బల్కి యగుటంజేసి వీరపత్నియు, కంస నరకాసుర
బాణాసురమర్దనుం దగురథాంగపాణితోబుట్టు పగుటంజేసి వీరసోదరియు, అభి
మన్యు ఘటోత్కచులకు మాత యగుటంజేసి వీరమాతయుఁ గావున నుభద్రపురా
శ్వకపుణ్యధరి లెంతయని గణుతింతు మని కారవాంగన లొకరితో నొకరు భాషిం
చుచుం జనుచున్ననమయంబున. 145

సీ. భూనుకుల్ గుంపులై పురిఁ బాసి పోవుచు నెక్కడిపెండ్లి వీఁ దేటిరాజు
క్షాత్రంబు పట్టించి నమరంబు నేయక యొక్కరక్కనునకై యొడి పారె
వీనిసంభావన వీనమైనను లేదు సూపాన్యమెట్టిదో చూడలేదు
అజ్ఞభక్త్యంబులు పూజ్యమైపోయెను జాలదెబ్బలు చాల లభ్యమాయె
తే. రాజరా జనుపేరు యారాజు కేల, ప్రధన మెందుకుఁ గరులేల రథములేల
సాధనములేల హరులేల నైస్యమేల, యేల నిర్యాగ్యునకు రాజ్య మేల యేల. 146

సీ. అనినకొందఱునిత్రు లనురచే నీరాత్రి చావకుండిన మేలు చాలు చాలు
గుండ్లుదెబ్బతొ కదా పెండ్లిసంభావన వదమని చెప్పుచుఁ బరువు లిడఁగ

వారాంగనామణు ల్బ్రగచుచు గుమిగూడి దిక్కు మాలినపెండ్లి దీర్చరాంగ
ముక్కుకోతలు గల్గె నక్కరో యింకేమి గతి యందుఁ జింతించుకమలముఖులఁ
లే. జూచి యెటుకటోటి పలికె నోనుండరాంగి, తాళగాఁ డీర్తె సులికాఁడు ధరణిఁగూతె
వరుస మద్దెలవాయించువాఁడు చచ్చె, సామజముచేతఁ బలిచేతఁ బాముచేత. 147

క. అని యిట్లు వారవనితలు, దనుజేంద్రునిభీతిఁ దవలి తక్షరపడుచుకొ
మును వచ్చినమార్గంబునఁ, జని రందఱు గుంపులగుచు జగతీనాథా. 148

వ. ఇద్విధంబునఁ గౌరవవైష్ణవంబునం గలజనంబులు కాద్రూలంబుబారిం బడి వెడలుభేను
పులమాడ్కి కంకిరవంబులం గని లెగడుగజంబులపగిది వృకంబులం గనినయజం
బులరిలి పలాయనం బగుట వీక్షించి క్షీప్రద్రోణులవాక్యంబు లుగ్గడించి దీనాననం
దై చింతించుచున్న సుయోధనుం జూచి రాధేయం డిట్లనియె. 149

సీ. మనుజాశనుఁడు పెక్కుమాయలు గల్పించి వారిదంబున డాఁగి వైరులకును
అంగంబుఁ జూపక దొంగపో రొనరించుకతమన జీవించె గాక యెదుట
నిలిచి కయ్యమునేయ నిమిషమాత్రంబులొఁ బంపును సంయమిపట్టణమున
కదిగాక హరి వక్షపాలి యైనందున వానిపోకలు చెల్లె మానవేంద్ర
లే. మనకుఁ గౌంలేయలకు యుద్ధ మెనసినపుడు, పసిఁడివరయందుఁ జేర్చినపాముతూపుల
లెఱికి పొదునిఁ దక్కినధరణిపతుల, జ్ఞానులొకలఁ బరిమార్చి బుజముదీర్చు.

వ. అదియనుంగాక. 151

క. ఇంద్రజునికొడుకు కొనఁగిన, చంద్రానన తగదు మనకు సరిపోల్కంగ రా
జేంద్ర మనలక్ష్యజునకును, సౌంద్రముగాఁ గలరు చెలులు జగతీస్థలిలోక. 152

వ. అనిన గృహచార్యుండు కర్ణునితో నిట్లనియె. 153

సీ. భీమపుత్రునిచేతిపెట్టు కొర్వంగలేక పిఱికియై చనుచెంచి చిరుదుమాడ్కి
రజ్జుమాఁకలు గూసి రారాజునకు లేనియాశఁ గల్పించెద వం తె కాక
ఫాలనేత్రునితోడ బవరం బొనర్చిన బాధ్యుబారిని బడి పురుకవకమె
అకిరీటికి నీకు నజగంబులవలె నమరంగఁ దార్జ్యకాకములపగిది.

లే. దారతమ్యంబు లెఱుంగక తవ్వమాఁత, లేల గూనెద వినువారి లింపుగావు
వడముడియొఁ బొద్ధ లేకమై వెడలినపుడు, వానవునకైన శక్యమె వారి గెలువ.

క. అనిన విని కర్ణుఁ డిట్లనుఁ, బసికిం గౌరగానియట్టిపల్కులు పలుకె
వినువారలెల్ల నవ్వరె, మనుజాధమ నీకుఁ దగదు మఱిమఱి పలుకక. 155

క. జీవన మొనఁగెదురాజాన, జైవముగా హృదయమందుఁ దలఁచక నిరతం
భీనిధమున దూషింపుడుఁ, గావరమున శక్రుఁ కొగడుకఘాత్యుకుక. 156

వ. శృతఘ్ను లనునామంబు గలగు నని రారాజం జూచి శానీసుం డిట్లనియె. 157

క. అనిమొన గార్చుక మెక్కిడి, ఘనశరములు నారిం దొడిగి కాంతేయులతో
నని చేసినపుడు నన్నుం, గనుగొను మిపు డేలచెప్పఁ గారవనాథా. 158

క. అన విని కరుణపతి కర్ణునిఁ దనకమ్ముల సుతుల పితులః దద్దయుఁ బ్రీతికొ
గనుగొని కుశలం బడుగుడు, జని తనపురిఁ జొచ్చె రాజు నందడిగొనఁగక. 159
వ, ఇవ్విధంబున. 160

ఉ. ద్వారకఁ బాసి కౌరవులు తర్లినఁ జూచి ఘటోత్కచుండు కం
సారికి నీరికి న్నరుస సాఁగిలి మ్రొక్కి మహాత్ములార మీ
కురిమి నావయి న్నిలిసి కోరినకోరికెఁ దీర్చి బ్రోవుఁ డీ
సారికిఁ బోయివత్తు నని చయ్యునఁ దద్దనసేమ కేఁగినక. 161

వ. ఆనమయంబున. 162

క. ఔక్కులు విదలిచి యీకలు, ముక్కునఁ జక్కంగ దీడి ముదమున మోము
ల్నిక్కించి మిన్నుఁ జూచుచు, గొక్కిరియోకో యనుచుఁ గోట్ల గూసె న్నరునక. 163

వ. తదనంతరంబ. 164

సీ. ప్రాగ్వికాంగన తాల్పు బహురత్నభరితమా పదియాఱువన్నెలపదక మనఁగ
దినఁబటుం దనువాఁడు దిక్పాంతకును బంపు మణిగణద్యుతుల రాణికి యనంగఁ
గరిమొ రాలింపుచుఁ గ్రుక్కున మకరిపై సారసాక్షుండు పంపుచక్ర మనఁగ
గైరికద్యుతు లొల్కుఁనునయశోకపునుమనమిలిఁ గూర్చినవర న్నటక మనఁగఁ
లే. దనుమఁ దోలుచుఁ జక్రవాకములకెల్లఁ, బరమసంతోష మొనరించి పద్మములకు
ముఖనితనసంబుఁగావించి ముదమొనర్చి, యుదయకైలాగ్రమునభానుఁడుదృఢించె.

వ. ఆనమయంబున ఘటోత్కచుండు పొడించి సుభద్రలకు సాష్టాంగదండప్రణా
మంబు లాచరించి సౌభద్రుని గొంగిటం గ్రుచ్చి తాను పోయివచ్చినవృత్తాంతం
బాద్యంతంబు నవిస్తరంబుగా వినిపించిన విని సుభద్ర సంతోషసాగరంబునం జేలి
పైడంబున కిట్లనియె. 166

క. అన్నా నీకోర్కము నే, నెన్నఁడు వివరించి చూచి యెఱుంగను నేఁ డీ
కన్నీయజొజ్జై చూచిరి, గన్నులకును బంపివయ్యెఁ గాదా నాకుక. 167

క. జననీజనకుల నిన్నుకొ, గని ముదమున నెత్తి పెంచి కడుమక్కువతో
మనిచినఱుఱుఱు బాపెను, తనయండు మఱి నీవె కాక దానవనాథా. 168

క. పసగలకుదు నైన్యమునం, దనహాయాలు గలరు వారి ననిమొనలొనక
దనలకు గదిమిలి బొర, యసురేశ్వర సేనమాన మవనిం గలరే. 169

కో. మీతండ్రి గారు యాదిభఁ మాతకముగ వినినఁ గోర్క లచ్చె నటంచుక
చేతో మోదము జొందరే, మాతెఱుగున వార లచట మారులిపుత్రా. 170

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

171

క. తనయా దీర్ఘాయువు గ, మృని తా దీవిచుకల్లిమధురోక్షులకు
దనుజుడు మది ముద మందుచు, జననీమణిపాదములకు సాగిలి మ్రొక్కెన్. 172

క. ఈతెఱగున హైశింబుఁడు, మాతకుఁ దనసోదరునకు మఱిదలిమదికై
శ్రీతి వహిల్లఁగఁ జేయుచు, పితమనోమలికుఁ డగుచు వేడ్కలొ నుండెన్. 173

వ. అని వైకంఠాయనుఁడు మఱియు నిట్లనియె.

174

ఉ. ద్వారకవాసుఁ డై వెలయుఁ బ్రవళిభామణి రుక్మిణీమన
స్సారసభాసుని నిర్మితసారసనాథు మేలుకొల్పు శృం
గారవిలాసముల్ గలుగు కాంతలు భక్తులు రత్నమందిర
ద్వారముచేంగట నిల్చిది దానవభంజనులీల తెన్నుచున్. 175

సీ. యాదవాన్వయవార్ధి మోదంబు నొందించు మిహిరకిరణప్రాయ మేలుకొనుము
త్రాతనచనుఁ డ్రాది భూమిపైఁ గూల్చిన మేదిసిధరధీర మేలుకొనుము
బోడకాయుకగోపసుందరీలోబఁ డై మీఱుచారువిహార మేలుకొనుము
గోవర్ధననగంబు గోరక్షణంబుకై కేలఁ దాల్చినదేవ మేలుకొనుము
తే. నీలసిరదరుదిదేహ మేలుకొనుము, ఫాలలోచనసుకళీల మేలుకొనుము
వాలితాకార మాధవ మేలుకొనుము, బాలగోపాల పరిపాల మేలుకొనుము. 176

క. అని యిట్లు మేలుకొల్పిన, విని దిగ్గున నిద్రలేచి వేగంబున మ
జ్జనకాల కేఁగి యచ్చట, వనితామణు లందియచ్చువారిం గొనుచున్. 177

సీ. స్నానంబుఁ గావించి పరిగంచుచేలంబు నవరించె తిరుమణి చక్కదిద్ది
తిరుమార్జితలకంబుఁ దీర్చి విమ్మట కార్యవిధు లొప్పుఁగా నల్పి వేడ్క మిగుల
మణిహేమరుచిరహా మకుటంబు వెనఁ దాల్చి విమలవస్త్రపుండలములు పెట్టి
పాకారిమణులచే భాసెల్లబం గారు భుజికిరీటంబులు బొనఁగ నుచి
తే. భర్త వనసంబు చుంగులు బారఁ గట్టి, చక్రకార్ణాదిసాధనచయముఁ దాల్చి
సఖులు తనవెంట నంజిరా నంతసమున, మధ్యకక్ష్యంతరముఁ జేరె మాధవుండు.

వ. అట్టియెడ బలదేవసాత్యకిగదామూరకృతవర్షోద్ధవాదులును సారణప్రద్యుమ్నసాం
బానిరుద్ధాదికుమారులును బోడచూపినం జూచి దామోదరుండు వారల నుచితపీఠం
బులఁ గూర్పుండ నియోగించి తదనంతరంబ బలభద్రసాత్యకులం బిలిచి కుభద్రా
భిమన్యుల దోడ్కొనివచ్చుట కంకశురకామినులతోఁ బ్రయోజనవ్యాహంబు
సేయుం డనిన వార లాక్షణంబున ధేవతీరుక్మిణీసత్యభామాదికాంతల రథంబు
లంజేర్చి తమతమరథంబు లారోహణంబుఁ గావించి రామమయంబున గోపాల

- దేవుండు డెట్టుదిరెండుకట్టొంకరంబులు గడిచి యేనుంగు మొగసాలకడ రథం
బెక్కి ప్రయాణోష్ఠులుం దగుచు వెడలునమయంబున. 179
- సీ. కూర్చి నముత్యాలగొడుగులనీడచే హంసమండలరత్నై యడగిపోవఁ
జామరంబులఁ బుట్టుజంఝానిలంబుచే సీలాంబుదంబులు నింగి కెగయ
వాజుభోద్ధృతపాంసుజాలంబుచే భాస్కరం దద్దంబుభాతిఁ దవర
గజబృందమీం కారఘనవిరావంబుచే బరగ దిక్కురులకు బధిర మొదవ
లే. నమరభీకర మగుసాధనములు వట్టి, కూరభటు లాటువద్ద ముల్ చుట్టు ననువ
వనజనాభుండు హైడింబువనముఁ బోయె, 180
- క. ఆంకట మ్రోడింబుండు తా, నెంతో మది ముదము నొంది యిట్టని పలికెన్
దంతిరభాశ్వభటాళితో, కంతునిగురుం దరుగు బెంచుకలకల మదిగో. 181
- క. కరుణాకటాక్షపీక్షణుం, దరనిందదళాయతాక్షుం దరిమర్దనుం డా
గరుదతురంగుండు శ్రీహరి, మరచునె మనయందుఁ గలుగుమాలిమి తల్లీ. 182
- క. అరి యిట్టు పల్కుననుయంబుర రాముండు కేశవుండు భూరితరంబై
దనుజుని గిరిగహ్వరముం, గనుఁగొని తమరథము లచట గ్రుక్కున డిగినన్. 183
- వ. ఇట్లు రథావతరణు లగురామకేశవులకు మ్రొక్కి ఘటోత్కరుండు మణిమయం
బైనగుహప్రదేశంబునకుం దోడ్కొనిపోయి కూర్చుండ నీయొగించె నంత నుభ
ద్రయం జనుడెంచి తదగ్రజాలకు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లొనరించి యు
న్నంత రుక్మిణీదేవిమొదలైన కాంతలును బ్రద్యుమ్నాదికుమారులును గృతవర్తా కూ
రయన్దశాదులును దనుతమరథంబులం డిగ్గి గుహప్రదేశంబునకుం జని కూర్చుండి
రానమయంబున దీనానన యై యున్న నుభద్రం జూచి దామోదరం డిట్టనియె.
- క. పెద్దన్న పల్కుపల్కులు, ముద్దియ మదినుంచవలదు ముమ్మరును నీ
పద్ద జయించెను కోవము, పద్దమ్మా విజయారాణి యొమ్మడుపాణి. 185
- క. షీలిభృచ్చార్థం బొప్పిన, యతులితరణరంగదక్షు లరిమర్దను లీ
సుతులం గలిగిననీ వీ, గలిఁ బరిచించింప నేల కమలదళాక్షి. 186
- క. భీమతమాజానిసాహస, మేమని వినుచింతుఁ గౌరవేంద్రుని శకుని
దామరసాప్తతమాజాని, సామజ్యురిఁ జేర్చ నింత చాలదె మనకున్. 187
- క. నీకోడలం నినుఁ జేరెను, నీకోరిక నఫల మయ్యె నిమిషార్థములొ
నీ కేమికోడువ తల్లీ, పాకారికుమారుఁ డాత్మ పలియై యుండన్. 188
- వ. అని మఱియు గోవిందుం డిట్టనియె. 189
- సీ. అభీమన్యునకు హరిణాక్షిః పరిణయం బొనరించుకోరికె పొడమి యిటకు
నిన్నుఁ దోడ్కొనిపోవ నీరాంబురుండు పచ్చె నని పల్కుకొరియూననముఁ జూచి

భద్రేభయాన శుభద్ర చేతులు మోడ్చి పంకజనాభ యాబలుడు నన్నుఁ
బలికినపలుకుల కలిగి పుత్రునితోడ రెండుదినంబులు చేయు బగలు
లే. నడచి యాఘోరవనమున నడవలేక, నలఁకచే నేను నిద్రించునంతలోన
నన్నదమ్మలభావంబు లరయలేక, భీరు లీపుత్రు లిరువురు పోవోరి. 190

క. రోసంబున వీరిరువురు, భాసురకమలాననాఖ్యబాణంబులఁ చే
రీయన శుభక్రమించిన, న్యాసమునోమాసినిహుఁ డడ్డం బగుచున్. 191

ప. వీరిరువురనడుమ నిలిచి భీమాద్వయలకుమారు లని యెఱిఁగించి పారాశర్యం దంత
ర్థానంబు నొందిన ఘటోత్కచుం డభిమన్యుం గొగిలించుకొని మద్యపాత్రాంతం
బాద్యంతంబు విని రోహరుణికనేత్రుండై ద్వారకాపురంబునకుం జని శశిరేఖం
దెచ్చినాఁ డనిచెప్పి శుభద్ర గోవిందున కిట్టనియె. 192

శీ. ఈభీమనందనుం డింతిఁ జచ్చిన దొకయెగుగొ దోచిన నికనిఁ బ్రోవుఁ
డీశశిరేఖాఖ్య యిభరాజగామిని మీరె తోడ్కొనిపోండు మేము పాండు
తనయులు విహరించువనము కేఁగెదము నాసుతున కెచ్చట నైన నుదతి దొరకు
భాగ్యవంతులపుత్రి బడుగుల కేలమ్మ ధనవంతు లగునుయోధనునివట్టి
లే. కొనఁగి చేసిన నమవియ్య మొప్పు ననుచు, న్యాయనిర్మూలవాక్యమున్ తోయకాక్షి
వలుక నావల్కు విని బలభద్రుఁ డాత్మఁ, బుట్టువగవునఁ కెల్ల కిట్టులనియె. 193

క. పంకజలోచన డైవము, బొంకిందిన బుద్ధి లేక బొంకితి విను నా
బొంతు తిరంబుగ నీహృ, త్వంకజమున నిల్పవలదు పార్థునియానన్. 194

శీ. నాకతంబున నీవు నగరంబు నెడబాసి భయదాటవులయందు బాధనొందు
పాపంబు పోవు నే బడఁతి నీకుతునకుఁ బొనఁగఁ గన్యాదాన మొనఁగకున్
నేను బార్థునకు మో మెట్టు చూపుదు నంచు విలపించువారిఁ జూచి విజయురాజి
యెచ్చిన వీక్షించి యింతులందఱు నేడ్చి రచి చూచి ప్రద్యుమ్నుఁ డాదిగాఁగ
లే. సాంబుఁ డనిరుద్దుఁ డుద్ధవసాత్మకులును, గడుఁడు కృతవర్త సారణు ల్కన్నఁగవల
నీరు పెట్టిన వీక్షించి నీరజాత్మఁ, ధూరణింపుచు, బార్థునియువిడ కనియె. 195

ఉ. చెల్లెల నీవు నీచగిడిఁ జింత వహించఁగ నీరసాధనుం
డుల్లమునందు పెన్వగవు నూర్జితమై పెరుపొందువేదనన్
జల్లనఁ గంట నీరిడియె సారసలోచన యాయుహాత్ముడున్
దొల్లి వదిలుచువాక్యములదోషము లెంచకుమన్న వేఁడెదన్. 196

శీ. ఆని యిట్లుపల్కిన హరివల్కు లాలించి సంకటంబున నవ్వసాదివత్ని
మాధవ నీవాక్యకుధురామృతంబున మదిమన్నతాపంబు మానె నాథ

- బలభద్రుఁడు పుత్రి యాజలజారిరేఖను నిచ్చిన మఱియు మీ రివ్వకున్న
మేనమామలు మీరు మేనల్లుఁ డభిమన్యుఁ డన్నలు మీరు నే ననుజ ననుచుఁ
తే. గరముగంబును ముకుళించి పరమభక్తి, వారిబోధర గోవింద వాసుదేవ
సుందరాకార గోపికాబృందహాల, వన్న గాళనకంఠాః పరమపురుష. 197
- వ. అని సుభద్ర బలభద్రుం జూచి యిట్లనియె. 198
- క. నేరిది నేరక చేసిన, నేరంబులు మఱిది నన్ను నెనయారంగా
భూరికృపక రక్షింపజె, సీరాయంభ యంచుఁ బల్కుతెల్లనితోడక. 199
- క. బలదేవుఁ డనియెఁ దల్లి, తలఁపఁగ నీయందుఁ గలదె త పురయంగాఁ
దెలియక మూర్ఖత నిన్నుం, బలీకరయౌతవ్వు నాది పద్మదళాక్షి. 200
- క. పులికిం బనిదెంచెద నని, కలివరదుం డాలకింప గ్రమ్మన నాకున్
వర మొనఁగు మనన విని యూ, నరసింజముఖ పాథరాజి సంతోషిత యై. 201
- క. ఉన్నయెడ రామువత్పియు, వెన్నునినకు లరుగుదెంచి వినుము సుభద్రా
వన్నగమ్మగవినీవేశము, లిన్నగముల నంచరించ నెందుకు దల్లి. 202
- వ. అని మఱియు నిట్లనిరి. 203
- సీ. పురుషోత్తమునితోడఁబుట్టు వై భీభక్తుననిత యై యీహూరవనమునందు
నల్లంద్రులఁ బాసి తనయనితో నీవు గాసిఁ బొందఁగ నేల కమలనేత్ర
బలభద్రుఁ డత్యంతభక్తిఁ జొడ్డొనిరీవ వచ్చినాఁ డొక నీవగపు మాను
మెక్కడ లక్షణుం డెక్కడ శళిరేఖ కాల్గిగోరుకునాటి బోలెడ తడఁడు
తే. చూడ నీరియ్యరకు నీడు బోడు గాక, యిభపురేం ద్రునిపట్టికి నీడుగాదు
సువతి శళిరేఖ యభిమన్యుసొమ్ముగాని, యితరులకుఁ దక్కనేర దీయిందువదన 204
- క. అని యిట్లు వనినె లందఱు, మునుకొని భీభక్తుననిని ముద మొనరింపన్
వివయోక్తులు వల్గిన విని, కనకాంగి సుభద్ర వారిఁ గౌగిటఁ జేర్చెన్. 205
- వ. ఇట్లు కౌగిలించిపోన్న సుభద్రం జూచి మఱియు నిట్లనిరి. 206
- సీ. గహనసీమకు నీవు కదలివదాదిగా రాకేందుముఖ నిద్రరామ మాకు
అనివల్గినంతలో నలివేటి యొక్కతె చనుదెంచి వివవచ్చు సారసాక్షి
యడవి కేగినవార్త కాలించినదిమొద లానార మింపుగా దనుచుఁ బలికె
మెడియు నొకబోటి విజయుపల్నిని జూచి చూచితి రారాజానుకునిరూపు
తే. వావిరూపంబు కుడిచెఁబో వారిజాక్షి, వాయుసూనునినుతుఁ డింతనేయకున్నఁ
బొలఁతి శళిరేఖ వృథమై పోవునవ్వు, కుక్క ముట్టినకుండ యై కుందరదన. 207
- తే. అని వదించినవారిజానలం జూచి, యలసుభద్రయు సంతోషజలధిఁ జేలి
యతిశయంబునభక్తితో నకు లొనర్చి, వదిలెగారికి నత్యంతముద మొనర్చె. 208

సీ. ఆనమయంబునం దలివేటి శశిరేఖ చనుడెంది జనకులవరణములకు

మొక్కి నిలచిన తనముద్దువుత్తునిజూచి బలభద్రుఁ డానందభరితుఁ డగుచు
నాపుత్రి నామాన నరభోజనుఁడనిన్నుఁ దెచ్చినప్పుడు సెంత దిగుబడెడితొ
మముఁబాసి యీవనసుధ్యజేశంబున నెట్లు సిద్ధిందితో యీమనవన

తే. శుభకరంబుగ నిను బార్థనుతున కిచ్చి, సిరులు విలసిల్లఁగాఁ బెండ్లిసేతు న్ననుచుఁ
బలుకుపలుకులు విని వచ్చి పార్థనుతుఁడు, హరికి హరికిరి సాష్టాంగ మాచరించి.

వ. ఇట్లు సాష్టాంగనమస్కారంబు తానరించిన సౌభద్రుం జూచి యత్సంత సంతో
షంబుతో నీరంబునందు తనమనంబున నిట్టచి వికర్శించె. 210

సీ. కంతుజయంతకసత్కారేసుల హసించు వరుస శృంగారంబు లరసిమాడ
శరజన్మగాంగే శుజానుదగ్గులఁ గేరు ఘనవరాక్రమశక్త్యుకౌశలముల
అనిలనాగాంతకయహిరాజుల హసించు పటుతరం బగుబాహుబలమునందు
సచ్చంద్రుఁడైచూచెదంతులను గేరు భానురం బగుకీర్తిపటిసులందు

తే. అహహ యిటుపండితుల్లుచి నడచి కనిది, వరుసరేంద్రునిపుత్తునిఁ గోరినట్టి
బేలకనమును దనుఁదానె తూలనాడి, భూరిబలుఁ డైనవైడింబుఁ బొగడి పొగడి.

వ. తననహోదరుఁ డైనగోవిందుం జూచి హఠాయధుం డిట్టనియె. 212

ఉ. ద్వారక కేగుయత్తు మింక దానవభంజన నేయవే యనక
వారిజనాథుఁ డాక్షణమె నాయుసుతాత్తఱఁ జూచి పత్నీ సీ
భూరివరాక్రమక్రమముఁ బూరి నులింపఁగ శేషుఁ డోపునే
ధారుణిఁ బొందునూనులకు దైత్యభిఖానుణి కీర్తిఁ దెచ్చితి.

213

వ. అని మఱియు నిట్టనియె. 214

క. దుస్తర మగు కార్యంబులు, నిస్తులకార్యంబుచేత సెరవేర్చినని
న్యస్తరిసేయఁగ బ్రహ్మత, కస్తగదా భీమపుత్ర ఘననిభగాత్రా.

215

క. అనుజానివైవాహికముం, గనుఁగొనఁగా రెమ్ము రెమ్ము గ్రుత్తున ననిన
నిద్దిని కరములు ముకుళింపుచు, దనుజానికి నిట్టులనియెఁ దద్దయు ఛక్రిక.

216

సీ. అప్పటప్పటికి నన్దొప్పు నేయఁగ నేల పాటింది వినుము నామాట యొకటి
అనురారి నీకృపారసము నాపై నిల్పకతమన కాత్రపు ల్కడనమందు
కృపబులై నాచేత నబజయం బొందిరి అదిగాక పొందపు ల్విదితయతులు
నిను నన్ని మిక్కిలి ఘనులైరి మాధవ యని పల్కి సాష్టాంగ మాచరించి

తే. విడ్డ నర్పించి సౌభద్రుఁ పెండ్లిసేయఁ, బాటువడువారు మీరుండఁ బద్దనాభ
నేను రాకున్నఁ గార్యంబు నిలువనేర, దవిన విని పార్థవంధయం డాత్తఁ గుంది. 217

తే. అన్న రాఁడని చింతించునతనివృద్ధయ, మెఱిగి గోవిందుఁడనురేంద్ర కరముఁ బట్టి
భీమకుత నీవు రావచ్చుఁ బెండ్లి యేల, ననుఁచుఁ జరించు నీకమ్మఁ డదిగో మాడు.

క. అనిన విని దానవేంద్రుడు, తనకమ్మని మోముఁ జూచి తమ్ముడ నీతోఁ
జరుడెంచెడఁ జింతించకు, మని వెండియు నిట్లు లనియె నభిమన్యునితో. 219

సీ. జనకు లడవి నున్న నమయంబులొ నీకుఁ బరిణయం బిపుడు సంప్రాప్తమయ్యె
తమ్ముడ నీభాగ్యదశ యేమిచెప్పుడు ననుచుఁ గన్నుల నీరు నతఁడు రాల్చుఁ
జూచి పూర్ణనిరాణి జొటజొటఁ గన్నురూర్చిన వీక్షించి రమణు లెల్లఁ
బొక్కుచు విలసింపఁ బురుషోత్తముఁడు చూచి చెల్లెల నీడిట్లు బింత నేయఁ
లే, గారణం బేమి కనవచ్చు కంబుకంతి, నమయకాలంబు గడవిన యమకనూహఁ
దాదిగాఁ గలపాండవు లరుగుదెంతు, రిపుడు శుభ కార్య మెడనేయ నెందుకమ్మ.

క. అని గోపిండుడు పల్కిన, విని పోదరి వగవు చూసి వేటొక టనకక
తనమది సంతనమందుచు, తనయులమదిఁ జింతబాపె ధరణీనాథా. 221

సీ. అంత ఘటోత్కచుం డత్యంతసంతోషసహితుడై బలకృష్ణసాక్ష్యకులకు
వారిభార్యలకును వరుస యాదవవీరవరులకు చుట్టి వారివనికలకును
దివ్యభూషణముల దివ్యాంబరంబుల దివ్యగంధంబుల దివ్యకుసుమ
ములను బూజలు నేసి ముదముతో మ్రొక్కిన భీమపుత్రునిఁ జూచి పెద్దప్రాప్తు
లే. నతఁడు చేసినసాహసం బాత్మ మెచ్చి, యాఘటోత్కచ వినుము తోయుర్వియందు
ఘనుడవై చేయువర్తముల్ చనుమటండు, వరుస దివిది రవ్యుడు వసుమతీంద్ర.

ప. ఆనమయంబున. 223

సీ. కమలాక్షుఁ డాఘటోత్కచునిగైదండచేఁ దనరథం బెక్కించుకొనియె నపుడు
బలభద్రుఁ డంత సౌభద్రునహితుఁడయి రథ మెక్కెఁ దక్కినరథికవరులు
తమతమరథములు తా మెక్కుతఱిఁ గాంత లందఱు గునిగూడి యాహిడింది
మోము వీక్షింపుచు ముసిలిముతైదువ రమ్మ రత్నని పిల్చి రథముఁ జేర్చి
లే. వారు తమతమయరథము ల్వరుస నెక్కి, రంత బలరామకృష్ణ లాయడని బాసి
కడుజనంబున రథహరు ల్గరులు నడువఁ, బుడమి గంపించ ద్వారకాపురముఁ జేరి.

ప. ఏనుంగుమొగసాలకడ రథంబులు డిగ్గి నగరు ప్రవేశించి రామకృష్ణులు జననీజన
కులకు మ్రొక్కునమయంబున శుభద్రాభివన్ధ్యఘటోత్కచు లరుదెంచి దేవకీసు
దేవులకు మ్రొక్కినం జూచి దేవకీదేవి శుభద్ర కిట్లనియె. 225

క. పాపనిఁ దోడ్కొని హరివై, గోపంబున భీమ మైనఘోరాటవిజ్ఞే
ఏకగిడి బోలిపో గద, మావై గలమమకమాని మాపటివేళె. 226

క. చున్నగమ్మగములఁ గనుగొని, వెన్నగములఁ గాంచి మదికి భీతి జనించక
వెన్నుని నమ్మఁ దలంచితొ, పున్నచుశశికుల్యవదన పొక్కుచు చుదిలొ. 227

ప. అది మఱియు నిట్లనియె. 228

సీ. కాంతారమున నిన్నుఁ గామపాలుఁడు బల్కుపలుకులు మది నిల్పవలవచ్చు
ఇందిసరాక్షి మీ రితరులు గారు యీ హలసాధనం దెన్న యనుజ వీవు
శలకరో నీసొమ్ము నీయిల్లు చేరెను శ్రీతితో సుతునకుఁ బెండ్లిచేసి
నేఁ డాదిగా నీవు నీకుమారుండును పెనుపొందుసిరులతో మనుఁ డటంచు
లే. దేవకీదేవి పార్థునిదేవిహృదయ, సంకటముఁ బాసి యభిషక్తు సంకనమునఁ
జొంచుదువ్వుచు ముద్దాడి సొంపు మిగుల, నిండువేడుక మిన్నందుచుండె నవుడు.

క. అని చెప్పిన ముదమందుచు, జనమేజయుఁ డిట్టులనియె నస్తునినాథా
వినవిన నామదిఁ గోరిక, ఘన మయి తనరారె నవలికథ యెట్లనినకొ. 230

మత్తకోకిల. వాఁజొసనపంకజాసనవందితా నతచోషణా
ధారుణీధరకల్ప శేఖవ దానవాన్వయశోషణా
నారదాదిమునీంద్రసన్నత నాగభృగ్వరవాహనా
నీరజాక్ష కళింగమర్దన నీరదాంగ జనార్దనా. 231

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణకరుణాకటాక్షపీఠజాలంకార సుస్థిరామృతవాక్య
జనితకవిత్వరత్నాకరవంశ వయః పారావార రాకానుధాక రాఁజనేయోఖ్య తనూజ
అవృక్షునామధేయప్రణీతం బైనశశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ
చతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

రాధాధరపరిమళ
సారామృతపానలోల సజ్జనపాలా
చారుమనీషాలాలా
సారసభవదనుకళిల స్వర్ణసుచీలా.

1

ప. ఆపవరింపుము నూతుండు కొనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వైశంపాయనుండు
జనమేజయున కిట్టనియె.

2

ఉ. నీరియుఁ జక్రియుం జేలఁగి చెల్లెలిమానువివాహయత్నులై
చారులఁ బాది పట్టణముఁ జయ్యన సుందర మొప్పుఁజేసి బల్
సారసుగంధపుష్పముల సంగ్రహముకొ దగఁ జేయుఁ దంచు నా
కారుణికోత్తము ల్పలక గ్రక్కున నేగిరి కత్పయత్నులై.

3

నీ. ఆనమయంబునఁ దమరముసింధుఁడ నారదుఁ డాత్మలో నవ్వుకొనుచు
నలఘుటోక్తచుకొర్య మందందఁ దలచుచు నింపుగా వీణె మోయించుకొనుచు
సారసాక్షుని దివ్యసంకీర్తనంబులు తోడిరాగంబుతోఁ బాడుకొనుచుఁ
బార్థపుత్రునిపెండ్లి బహువైభవంబుగాఁ జేలఁగుమార్గం బేను జేతు ననుచు

తే. గుహకువరువునఁ బోవుచు గోపురంబుఁ
గాంచి కాంచనవస్త్రసంకలితమైన
మేటిమొగసాల గోపురాల్లాఁటిపోంబు
వినులమైనట్టి యింద్రనీలములచేత
దంబుమోహిత కొలువుమాటంబుఁ జేరి.

4

నీ కపిలమార్గం దేయకొశికజాబాలమైత్రేయహర్షకమందపాల
కణ్వితుత్సవస్థికోండిన్యవరతంతుజామదగ్నియగస్త్యుకౌనకాత్రి
భార్గవగార్గేయవైలకశ్యపపుట్టుగావహరిదశ్యవాలఖిల్లు
శుకమతంగవ్యాసబకదాల్పవ్రుమంకణికోండిల్కుం దాదియో సకలమునులు

తే. భవదుఁ దనిలుండు నీకాన్యం దనలఁ డాది, నురలు యత్తులు కిన్నరు ల్లుట్టుగొలువ
నట్లుమనితోడ నేకసేనావసమున, నింక. కొలువున్న దేవతానేతఁ గాంచె.

5

వ. ఇట్లు కాంచి యేతెంచునారదుం జూచి నుపర్వాధిపుం డడునన మేతంబుగా నెవరు
వచ్చి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి లోపలికిం దోడ్కొనిపోయి సింహాస
నాసీనుంజేసి సహస్రాక్షుఁ డిట్టనియె. 6

క. మునిసార్వభౌమ మీరుకొ, జనుదెంచిన నాదుపుట్టు సాఫల్యంబై
దనరాకె ననుచు వెండియు, వినయంబున నిట్టు లనియె విబుధేశ్వరుఁడొక. 7

సీ. మాయజూదంబున మహి నెల్లఁ గోల్పోయి వైకృతవనంబుగా భర్త జాండు
తమ్ములతోఁగూడ ద్రౌపదీసహితుఁడై కూర లళనముగఁ గుడుచువేళఁ
బార్గుఁ డభవుతోడఁ బందికై పోరాడి పాశవతాస్త్రంబుఁ బడసి మఱియు
దిశ్వాపటలచేత దివ్యాస్త్రములుకొన్ని దత్త మందెన నందుఁ దలంచి వచ్చి
తే. దేవమాసింద్ర విను పెక్కుదినము లయ్యె, భర్త బాదులవిధ మేమొ దుర్తదాంధుఁ
డాను మోధుఁ డదయుఁడై యాచరించు, దవ్వవను లేమొ వివరించిచెప్పుమనిన, 8

క. నాచిని మునిశంకరుఁ డా, దేవేశునిఁ జూచి పలికె దివిజాధిప న
ద్వాభముతో నీ వడిగిన, యావిధ మెఱిఁగింతు వినుఁడు ఆర్జునుఁ డీవుకొ. 9

సీ. పార్థపుత్రున కిచ్చు బలభ ద్రువుత్త్రిని మందుఁ డౌ రారాజనందనునకు
నడిగి రమ్మని భరామరులఁ బంపిన వారు పోయి తాలాంకురిపుత్త్ర నడుగ
నిచ్చెద నని మాట నిచ్చిన విని వచ్చి వెలచి నుభద్ర తా వేడుకొనిన
తోడఁబుట్టును తెక్కుదుర్భాచ లాడినఁ గోపించి యాయమకొడుకుతోడ
తే. వెదలి మిక్కిలిభయదమా నడవిఁజొచ్చి, రవుమసౌభద్రుఁ డాసుటోత్కచునితోడ
నమర మొనరింప నుకలా నస్తునీంద్రుఁ, డలవరాశరనందనుం డరుగుదెంచి. 10

సీ. భీమార్జునులు గన్నదిడ్డలు మీరందుఁ బల్కుఁగా విని భీమువట్టి వచ్చి
పిన్నకల్లికి మ్రొక్కి పిమ్మటఁ దమ్మునికొ గొఁగిటఁ గదియించి గారవించి
ఘనభయంకరమైన వసిష్ఠాములకు మీరు నేతెంచుటకు నేమిహేతు వనిన
విని నుభద్రాదేవి వివరించి చెప్పఁగా దానవుం దుగ్రుఁడై తక్షణంబ
తే. ద్వారవతి కేగి తాలాంకుతముఁ జెచ్చి, తనవనంబున ముదిముతోఁ దరుణి డించి
మరలఁ జని తానె శశిరేఖమాడ్కి నుండి, లక్ష్మణునిగఁకువేయించి రాక్షసుండు.

వ. అంతటం బోక నాసుటోత్కచుం డనేకరూపంబులు దాల్చి దుర్బోధనాది కార
వుల కవజయం బొనరించినం జూచి బలరాముం డాదానవుని జయంపం జని యలవి
గాక దామోదరుం దోడ్కొనివచ్చి సౌభద్రునకు శశిరేఖ నొసంగెన మని రామ
కేశవులు ఘటోత్కచువనంబునకుం జని నుభద్రాభిమన్యులఁ దోడ్కొనివచ్చి సౌభ
ద్రునకు వివాహాశ్రయత్నంబు నిశ్చయంబుజేసి రని చెప్పి నారదుండు విడఁబా
జూచి మఱియు నిట్టనియె. 12

క. మనుమనివైవాహికమున్, గనుఁగొన జేపేంద్ర నీవు కడువిభవముతో
తనయుఁ డగుపార్థుఁ డొడ్డొనిఁ, జను మని వినిపించ నవ్వసాదికి మనిలొన్. 13

సీ. ముందుగాఁ దనవల్ని నిందించె నని చెప్ప రాజికంటై లోచె రాద్రరసము
కొడుకుతో నిశితేభ నడచి కేఁగె నటన్ గజ్యమై లోచె గారుజ్యరసము
అభిమన్యుఁడనురేంద్రుఁ డనిచేసి రనిచెప్ప బహుచిత్రముగఁ దోచె భయదరసము
అనురేంద్రుఁ డంగనాకృతి నుండె నని చెప్ప ధుర్యమైలోచె నాశ్చర్యరసము
తే. ఇంటిఁ గని లక్ష్యజుండు గంతు వేసె ననిన, నాకిరిటికిఁ దోచె బో హాస్యరసము
మెచ్చి రాముఁడు ననుజఁ దొడైచ్చె ననిన, నలలితంగుఁ దోచెను శాంతరసము.

వ. ఇట్లర్జునుండు శాంతాత్మం డగుచుఁ దనకుమారునివివాహంబు వీక్షించువాఁడై
యోచించుచున్ననమయంబున నారదుం జూచి నుపర్యాధిపుం డిట్లనియె. 15

ఉ. దేవమునీంద్ర మందివని తెల్పిలి రాత్తకు మోద ముల్మె రా
జీవదళాక్షునిఁ దినిజనేవితమూర్తిని జక్రపాణి శ్రీ
దేవుని దానవాతకుని దీనదయాభునిఁ జూడుకొక్కెనై
రావత మెక్కి పోదు యదురాజులవీటికి దేవకొటితోన్. 16

క. అని వధువంతుఁడు పార్థుం, గనుఁగొని సౌధమ్రుమెట్టిఁ గనుఁగొనువేడ్కన్
వనజదళాక్షుని పురికిం, జనవలెఁ బయనంబు గమ్మ చమ్యునఁ బుత్రా. 17

సీ. అనివల్కునిర్బరాధిపుఁ జూచి విజయండు వానవ యిది వనవానవేళ
గనుక నేవచ్చినఁ గాంతేయత్రాగ్వజుం డనుమానవడు ధర్మహానిజుకు
అని సంశయగ్రస్తుఁ డైనపార్థునిమదిసంశయం బెడబాసి శతమఖుండు
వల్లీనమేతుండై పార్థజయంతాదితనయలతోడఁ జౌదంతి నెక్కి
తే. కనకమణియు క మగుపుష్పకములమీఁద, నురలు మాసింద్రులెల్లను చుట్టు నడువ
నలిమండంబున రంభాదిసతులు గొలువ, వనజనాభునిపురి కేగి వానపుండు. 18

వ. ఇట్లేగి ద్వారకాపురినమీవవనంబున నిలిచి దేవదూతంబంపిన వాడుం జని రాను
కేశవులం జూచి పురందరుండు శరీసమేకంబుగా జయంతార్జనులతో నేతెంచివాఁ
డనిన విని వార లక్యంతసంతోషంబునం బొదలుచుండి రంత రుక్మిణీదేవి మొవలైన
శాంత బాహుధ్రుం జూచి కల్లి! నీకొరిక ప్రకారంబున బాధుం డరుడెంచె నని
వల్కునమయంబున రామకృష్ణులు పుత్రమిత్రాదిబాంధవులతో జనినిజనకులతో నభి
మున్ముఖుటోక్కచులతో చేపటి. రుక్మిణీ సత్యభామాది శాంతలతో నెదురేగి వారి
వానికిం దగినయశచారంబులు నేయునమయంబున. 19

సీ. హైదింబుఁ దభిమన్యుఁ డరుడెంచి పార్థునిచరణంబుఁకు భక్తి సాగి మొక్కి
ముఖభిక్తవాన్ములై ముంగిట నిలిచిన ముద్దుపుత్రుల జూచి పెద్దప్రార్థ

కొంగిటం గదియించి గ్రుక్కనఁ దొడలపై నిడుకొని వారితో నిట్టులనియె .
ఆన్నదమ్మలపుత్తు లని యెఱుంగక మీరు భూరితోషంబుతోఁ బోరి పో
లే. పరముసింధు నికృపచేత వసుధయందు, బ్రతికిరి మిమ్ము: కాదెడిభాగ్య ముల్పై
నని ఘటోత్కచు పీడించి యుద్ధయందు, పరమసంతోషభరితుఁ డై పలికె నపుడు .

ఉ. పోరున ధార్తరాష్ట్రులకు భూరిమనం బడఁగించి పిమ్మట
నీరికి మిక్కిలికొ భయము చెందఁగఁ జేసిన నీపరాక్రమ
బార! నలంప వ్యాళపతి కైనను శక్యము కాదటంచు నా
మామతిపుత్తునిం బొగడి మక్కువతోడఁ గిరిటి యంతటకొ . 21

క. పరమపరాక్రమపుత్తుల, మురిపంబున వాసపురకు మ్రొక్కించినచో .
సురపతి సంతోషితుఁడై, కర మరుదుగఁ జూచె వేయఁగన్నులతోడకొ . 22

వ. తదనంతరంబ సహస్రాక్షుడు రామకేశవులు జూది భవద్దన్యనార్థంబుగా ముని
బృందారకాదినంఘంబులతో నర్జునసమేతంబుగా సేతెందితిమనిన గోపాలదేవు
డిట్టనియె . 23

క. పురుషనాత సుమునీశ్వర, పరివృతుఁ డై శదిజయంత పార్థాదులతోఁ
గర మరుదుగఁ జనుదెంచుట, పరమగ మా శింకకంటె భాగ్యము కలదే . 24

క. అని యిట్లు వెన్నుఁదాడిన, విని మని ముదమొందఁ జూచి వేల్పులదొర యా
వనజదళాక్షుని కిట్లను, దనుజాంకక మిమ్ము: జూడభన్యుఁడ నైతికొ . 25

క. అని యి ట్లనురాధిపుఁడుకొ, వనకాక్షుఁడు చల్కు వేళ వానని వేడ్కకొ
తనసరియొద్దకు నేగిన, ఘనవేణి నుభద్ర పార్థుఁ గనుఁగొని భక్తికొ . 26

వ. సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి యుద్ధిష్ఠిరభీరువకులసహదేవాదిపాండవులను
ద్రుపదరాజపుత్రి యైన ద్రౌపదిం గుళసమాచారంబు లడిగి పెన్నిధిం గనిన పేద
చందంబున సంతోషమగ్నుమానస యై యుండె నపుడు . 27

సీ. అచ్యుతం దానురేంద్రాదులఁ దోడ్కొనిపోయి వారలనెల్లఁ బొంకమైన
మందిరంబుల డించి మర్యాద లొనరించి యింద్రాణితోఁ గృష్ణుఁ డిట్టులనియె
వరియొత్సవకార్యభద్రతుల్ జరిగింపు మన విని పొలొవి యాత్మ నలరి
పార్థసందసునకుఁ బన్నీట జలకంబు గావించి దేవయోగ్యంబు లైన

లే. అంబరంబులునుడిభూషణములుదాల్చి, ముదముతోఁబారిజాతముల్పడిచిమఱియు
దివ్యమైనట్టి కస్తూరిలక మొప్పఁ, దీర్చె నఖిలైల్ల వేడ్కతోఁ జేరిమాడ . 28

వ. అట్టిసమయంబున . 29

సీ. ముదముతో రుక్మిణిమొదిలైనశాంకలు రేపతీనుక చంద్రరేఖ కెలమి
తలనంధి నలుగిడి తరువాత పన్నీట జలకంబు గావించి సరిగెల్చు

వేలంబు ధరియించి హాలహాచర కరుణ దువ్వి పేల్లాకిణి తొలకఁ బెట్టి
కెంపులు నింపెనకేసిగ వెఁ జేచ్చ కొనుకొప్ప నవరంపుఁగువ్వెఁ బెట్టి
లే. నిడుదలై జగ్గవెంట్టుకల్ జడ ననుర్చి, చెక్కడపునలబిళ్లలు చెక్కి మఱియు
భావరం దైనబొగడలు దావలీలు, నతులవస్త్రాలకప్పులు శ్రుతులఁ జేర్చి. 30

లే. రంగు లకునెనైజీవరికఁ జొడిసి, యాణిముత్యాలకూర్చినవరముఁ దాల్చి
వరిగముక్కరయును బర్మనరము తీఁగె, మొదలుగాఁగలసొమ్ములు వదిలవరది. 31

లే. రమణు లీకీతి వేడ్కతో రామచక్రము, పరమశృంగార మొనరించి పరిణయంపుఁ
బడఁలఁ గావించి ప్రీతితోఁ బన్నముఖులు, సంతసిల్లుదు విహరించునయమునను.

క. సురవతి గని నాదన్వతి, సురుదిర మగులగ్న వేళఁ జొచ్చె నటన్మక
వరమా మోదము నొందుచు, పురుషానామం డిట్టులనియెఁ బురుషోత్తమతోక. 32

చ. పాణయవేళ వచ్చె నిఁకఁ బాకజహాచర జాగునేయకె
త్వరితము నేయు మంచు మఘవంతుఁడు చెప్పిన నాలకించి య
మురరిపుఁ డన్నకుం బెలువ మోదము నొందుచు సీరసాధనుం
దురుకరవైభవం బెఁగఁగ నుత్సవయత్నము నేయుచుండఁగాక. 34

సీ. ఇంద్రసింహుల ప్రభ లీమధూమణిరుదుల్ చూడ్కి మిరుమిట్టు జొనువునదియు
పద్మరాగంబుల భాసిల్లుచదకంబు కప్ప కనుదుటివై నొప్పవనియు
హాటకమణిమయం బగుమాపురప్పసుల్ శ్రుతుల కానందంబు నేయునదియు
హిమగిరికరదందు హిరతారద్యుతు ల్నిరసించు కాంతుల నెగడునదియు

లే. నాల్గుకొమ్ముల విలసిల్లు నాగ మపుమ
దేవవిభునాజ్ఞ దివిజులు తెచ్చి నిలువ
సింద్రుఁ డభిమన్యు చెక్కించి హితులు సుతులు
పాట నమవంగ ముదముతోవెడలి రపుడు. 35

వ. రుధిర్వశి మేనకాది కాంతులు నాట్యంబునేయుచు ముందు నమవఁ గాంచనవేత్త
హస్తలు బరాబరు లొనరించునయంబున. 36

ఉ. అంతట రామకేశపు లహర్వతిలేజు లరాతిభీకరు
లనంతనచిత్తులై సుతులు నఖ్యులు కమ్ములు భూసురేంద్రులుక
ఇంతులు వెంబడి న్నడువ సింద్ర కిరీటులు తోడరాఁగ న
త్సంతకముదంబుతోఁబరిణయాలయసీమకు నేగి రప్పమక. 37

క. బలరామువత్ని రేవతి, బలభిత్తుతునలని జూచి బహువేషకతోఁ
గళకాలము నామదితో, గలకొరిక ఫలిత మయ్యెఁ గమలనభాక్షి. 38

వ. అని యిట్లు కేవలీదేవి సుభద్రతో నన్యోన్యసంభాషణంబులు నేయుచుండె నానమ యంబునం దొకరికొకరు యేమనమాచారంబు లడుగుచు గంధపుష్పంబు లొసంగు చున్నతఱి నై నేయుండు ఘటోత్కచుం దిగిచి గౌంఁగిలించుకొని సరససంభాషణం బుల నాదరించె నవ్వ డవ్వరజనంబులు బళాంతకతమాజం జూచి వానిపాపాన దైర్యాదినణంబు లగ్గించుచు నిట్టని రచురేంద్రాదిబృందారథులం గనుఁగొంటి మింత కంటెను భాగ్యంబు గలదే యిట్టికార్యంబులు గావించఁ గౌంటేయలకుం తెల్లం గాని యితరులచేత నగునే యని పలు తెఱంగులఁ బలుకుచుండి రాసమయంబున. 39

సీ. అంతఁ జొరోహితు లత్యంతముదముతోఁ జక్కఁగా స్వస్థినాచనము లెసఁగఁ జదువ ముత్తైదువుల్ సంతోషచిత్తులై పరమకల్యాణము ల్బాడుచుండ వందిమాగధులు కై వారముల్ గావించ నుద్విగీర్వాణు లాశీర్వాదంబ నాకాంగనామణు ల్బృట్టము ల్గావించఁ దాళమర్దలవాద్యకతులు చెలఁగ లే. విమల మైనట్టికల్యాణవేది జేర, నరిగినప్పుడు మాధవుం డమరవిభుండు తెరకు నిరుపార్వముల నిల్చి రిరువు రెలమి, నిండువేడుకమిన్నందుచుండి రపుడు.

క. సురబలిపొరోహితుఁడు, మురవై రిపురోహితుండు ముద మలరంగా నిరువుర గోత్రాన్వయములు, నీరు లలరంగఁ జెప్పవేళ సీరాయంధుఁడు. 41

వ. సంతోషమగ్న మానసుండై యవ్వడు. 42

క. క్షత్రియకులశేఖరునకు, ధాత్రీధరధైర్యధుర్యధనునకు రిపురా డైక్రుఁ డగుపార్థి కెలమి, పుత్రీమణి నొసంగె సురలు భూసురు లలర. 43

వ. అవ్వ డవ్వధూవరులమధ్యంబునం దిడిన తెర వంచి రాసమయంబున. 44

క. అభిమన్యుఁ డింటి జూచె, ఇభగమిని యతనిఁ జూచె నిరువురమాడ్కుల్ క్రభ లొప్పుభూషణములై, యుభయలకుం దోచె నపుడు సర్వీనాథా. 45

క. అంగజనుఁ డభిమన్యుం, డంగనకంతంబునందు సలివేడుకతో నుంగళనూత్రముఁ గట్టెఁ ద,దంగన ముదమందఁ బార్థుఁ డానందింప. 46

క. అత్తఱి వేడ్క వధూవరు, రెత్తినకరకంకణంబు లినరుచు లీన ముత్తెముల దోయిటను నిడి, చిత్తము లలరంగఁ బ్రలు శిరముల నిడఁగా. 47

వ. ఆసమయంబున సీరాయంధుం డవ్వధూవరుల కనేకమణిమయంబు లగుభూషణం బులును పట్టువైకిణీచేలంబులును త్రిసహస్రకురంగంబులును ఇకున్నహస్తదాసీ జనంబుల నొసంగె నంబుజాక్షుం డాణువేలరథంబులును ద్విలక్షకురంగంబులును మూడువేల గజంబులును లక్షపదాలెజనంబుల నొసంగె బేసేంద్రుండు దేవ యోగ్యంబు లైనభూషణాంబరంబులును నవగంధపారిజాతంబుల నొసంగె కళి దేవి యంద్రునిల క్రభాభాసితంబు లైనభూషణంబు లెచ్చి ఘటోత్కచుండు

కనకకరీటాదికుండలంబు లొసంగెఁ దదనంతరం బవ్యధూపదులఁ బొరోహితుం
డౌదుంబరపీఠంబునఁ బ్రాజ్ఞుభాసీనులం గావించి సౌభద్రునిచే నాజ్యపూరంబులు
వ్రేల్పించి పీఠివహోత్సవకుఁ బ్రవక్షిణంబు చేయించి ధ్రువాదిన ప్తబుధుల నరంధరి
దర్శనంబు గావించ నియోగించి తత్పొరోహితుం డయ్యిరువురను బృహస్పతికి
మొక్కిపాచి కదనంకరంబ నారవాదిమునీంద్రులకు భూసుర సమాహంబునకు సురేం
ద్రాదిదేవతలకు రామకేశవాదియాదవులకు సవ్యసాచికి స్వేర్వేట మొక్కించిన వార
తెల్ల నాశీర్వాదంబులు గావించ సౌభద్రుం డాశశిరేఖకరంబువట్టి తొడ్కొని
యంకపురంబునకు బోవునెడ శశిరేఖకృంగారంబు రంభాదికాంత లాలోకించి
యమ్మానీరిసౌందర్యంబునకు సరిపాలం జాలమని లజ్జించుచుండి రివ్వధంబునఁ బరిణ
యంపు దినచతుష్టయానంతరంబున.

48

తే. ఆలసధూపరు లిరువుర నవ్వు డొకటి, సేయుకొరికె సంతోషచిత్తు లగుచు
శచియు కేసరి రుక్మిణి సత్యభామ, మిత్రవిందాదికాంత లామిథునమునకు.

49

తే. శిరము మజ్జన మొనరించి జిలుగువలంప, చేలమున నొల్లి తడి యాన్ని చిక్కుతీసి
వెలకుమించినభూషణవితకు లిడుచు, పట్టువెలిచిచేలము లట్టి మఱియు.

50

క. బడకింటిఁబూలపాన్పును, గడుఁ బరిమళ మైనగంధకస్తరిలేవం
చెడతెగనితావిసురుములు, విడియము ఫలహరవస్తువితతులు వరుసకె.

51

ప. కాంచనచుణ్డయంబు లైసపాత్రలం దిడి రుక్మిణీసత్యభామశరీరేవిమొదలైన
కాంత లాసౌభద్రుని శయ్యాతలంబున నుండ నియోగించి కదనంకరంబ శశిరేఖం
డొడ్కొనిపోయి సుభద్రానందను చెంగట న్నిలిపి ముసిముసినగవులతోఁ గవాటబంధ
నంబు గావించి రాసమయంబున.

52

క. ఆలసౌభద్రుడు ముదమునఁ, గలకంఠికరంబుఁ బట్టి ఘనతల్పముపైఁ
తెలుచ న్నిగించినఁ బయ్యెద, వలంప వెనం దొలఁగె నపుడు వనజాననకుకె.

53

క. నీ గ్గడఁ బొడమినఁ బాన్పున, కొగ్గక నాలేమ సురత మొప్పుక కరముకె
జగ్గన విడళింపుడుఁ జన, దిగ్గన సౌభద్రుఁ డరిగి తెంపున దానికె.

54

క. కర మొడిసిపట్టి వినవే, కరిగామిని పూలతోఁట గా చిప్పొట్కె
గురుతుగఁ జల్లనిమిత్రము, ఐరతెంచియు ముంత దాచు బగి దిటఁ దోచెకె.

55

క. అని గేలినేసి వనితకె, మనసిజకయ్యమునఁ గూడి మక్కువతోడకె
గనులార నిదుర నొందెను, విను ముర్వీనాథ యంత వేటవ యయ్యెకె.

56

ప. అంత.

57

క. తెంతెలవారెను బిడ్డలు, కలకల మని ధ్వను లొసంగె ఘనచక్రములు
నిర్వచితైఁ గవలముకుళమ్ము, లలరానె మృగర్పకల మర్కుడు పొడిచెకె.

58

సీ. ఆనమయంబునం దలివేటి తెలివొంది వతియూజ్ఞఁ గైకొని పాన్పు డిగ్గి
మోవికాటులతోడ మోముపై వ్రేలాడు పాటముంగరులతోఁ బంకజాక్షి
చెదరినకొవ్వతో జిటివినగంధంపుఁబూఁకతో వాసివత్తాలతోడ
ముసిముసిసగవుతో ముడిపిడురై కతో పెడలుచుఁ దడవిడ నడుగులిడుచుఁ

లే. బుడమి జీరాడుకుప్పెట్ల నెడమచేతఁ, బట్టుకొని మందయాన యై య్దుట్టై వచ్చు
నిందురేఖలు గనుఁగొని యింతులెల్ల, గుట్టు లెడఁబాసి నవ్వుచు నిట్టులనిరి. 59

సీ. అద్దాలఁ గేరుసిముద్దుచెక్కులమీఁదఁ గసికాటు లేడవే కంబుకంటి
డంబుమీఱినదివృద్ధిబంబు నరిపోల్పు మోవి వాడిన దేమె ముద్దుగుమ్మ
నిస్తులం బైనట్టికస్తూరిలెలకంబు చిట్టిపోయినదేమె సింహమధ్య
ఆడిముత్యంబులహారము ల్చిక్కిలి చిక్కుటొందెవేమె చిగురుఁబోఁడి

లే. కుందనపుగిమైలను గేరుకుచములందు, వాఁడెయ్యి పోవనఖరేఖ లేడవమ్మ
కంచుకం బేలపగిలెనే యంచగమన, వంచనము లేక తెల్పవే వారికాక్షి. 60

ప. అనివల్కువారికాక్షులం జూచి శశిరేఖ లజ్జించుచు ముసిముసిదరహాసంబుతో
నచోట్టు వాసి యంతకవిపురంబునకుం జనియె నవ్వు దంబుకాక్షుం దమరేంద్రప్ర
ముఖు లై నగిర్మాణులతో నారదాదిమహాముసిసంఘంబులతో సాక్ష్యకృతవర్షాది
యాదవులతోఁ గొలువై యున్ననమయంబున బామోదరుం జూచి నారదముసిం
ద్రుం డిట్లని న్తురియించె. 61

దండకము. శ్రీమానిసిమానసాంభోజహంసాట్టగర్భమరేంద్రాదిబృందారకస్తోత్ర పాత్రా
నుచారిత్ర రాజీవనేత్రా మురారి పురానిక్రియా చక్రధారి దినేంద్రాయు తానంత
లేఖ జగద్రక్షకా భక్తకల్పద్రుమా యాతుధానాన్వయంభోదజంధూనిలాసికహా
చర్య లేమందు పో ముందు మీనాకృతి వ్రాల్చి వారాశిం జొచ్చి వేదావహారు
స్వస్థం ద్రుంచి వేదంబు లాబ్రహ్మ కర్షింపవా కూర్మరూపంబుతో మందరాద్రి
న్మోరిం దాల్చువా దేవ భూదారమై నర్మజేతు నిద్రిదారిపవా నారసింహుండవై
యాహిరణ్యాక్షుతోఁబట్టువుం ద్రుంపవా గుణ్ణరూపంబు వేళుని వైరోచనుక
వేగఁ బాతాళముం జేర్పవా జామదగ్నుర్బంధవై రాజులం ద్రుంపవా భానువం
కాభిచంద్రుండవై వక్త్రీకంఠుం ధరన్దుల్చి భూజాతనుండెచ్చి రాజ్యంబు పాలింపవా
నందమానుండవై వెన్నల వైక్రవా బుద్ధకల్కావతారంబులం దాల్చువా వాసుదేవా
జగన్నాథ నే నెంతధన్యుండనో యానురేంద్రాదిబృందారక ల్లందు నేన్నాన
మేదాన మేయోగ మేలాగు గావించిహారో మిముం జూడఁగా గల్గె వైకుంఠవాసా
నమస్తే నమస్తే నమః. 62

క. అని నారదుఁ డివ్విధమున, వనకాక్షుని నన్నులిపి వారిజరాఖా
పరివినియెద మని పలుకుచు, మునిగంఢముతోడఁ జనియె ముద మలరారణ్. 63

క. ఆచరేంద్రుఁ డంత ముదమునఁ, గనులొదరు మోముఁ జూచి కరముమొగుచుచున్
అమరావతీపురమునకుఁ, గనులేశ్వర చుట్టుఁ బొపు కారుణ్యముతోన్. 64

క. ఆనియ్యింద్రుఁ డాడునచుయొ, బుర పార్థుఁడు కొరిపాదపుష్కరములకు
నివసయమున మ్రొక్కి దేవా, పరివినియెద నందుఁ బల్కి పరునంబయ్యెన్. 65

ప. ఆనచుయొబున. 66

క. నాకటాల్లెన్దొల్లుగ, పాకరిపుం డదుగువేళఁ బార్థుం డమరా
సికముతో శరచయములు, చేకొను నంతల్ని మాత్రఁ జేయుచు నేఁగెన్. 67

ప. ఇవిధంబున నింద్రాద్వయ లమరావతికిం జనినసిమ్మట పొడింబానందనుం డచ్చోటఁ
గొన్నిడినుబు లుండి రామకృష్ణులకు నుభద్రాదేవికిఁ మ్రొక్కి సాధదుం గాఁగి
లిండుకొని గమనోన్ముఖుండై ద్వైతవనంబునకుం జని యుధిష్ఠిరభీమనకులనమాదేవా
దులకు ద్రైవదికిం బ్రణామంబు లాచరించి ద్వారకాపురంబునం జరిగినవృత్తాంతం
బాద్యంతంబు వినిపించిన విని యుధిష్ఠిరాదిపాండవులు సంతోషసాగరంబునం దేలి
ఘటోత్కచునివరాక్రమంబునకు మెచ్చి పార్థునిరాక నిరీక్షించుచుండి రని వైకం
పాయసుండు మఱియు నిట్టినియె. 68

క. ఈకథ వినుజనములకున్, లోక ప్రభుఁ డబ్బరత్ర లోచనుఁ డమరా
సికముఁ బ్రోచిన కృష్ణుఁడు, ప్రాకటముగ సిరు లొనంగి భవములఁ బాపున్. 69

మత్తకోకిల. వేణునాదవిసోద మాధవ వీరదానవమర్దనా
బాణబాహునమా ప్రవర్ణతపాకశాసనసాధనా
స్థాణుబాణ నువర్ణవాహన సామజాధిపరక్షణా
క్షోణిభృద్ధర వారిజోదర సోమధాన్కురలోచనా. 70

గద్య. ఇది క్రీమతూర్ణనారాయణవిక్షణాలంకారసుస్థిరామృతవాక్యజనితకవిత్వ
రత్నాకరవంశవయఃపారావారరాకాసుధాకరాంజనేయాఖ్యుతనూజ అవ్యవ్సనామ
ధేయవ్రతీతం బయినశక్తిరేఖాపరిణయం బనుమనోవ్రబంధంబునందుఁ బొచుమా
కావ్యసము సర్వంబును సంపూర్ణము.

శక్తిరేఖాపరిణయము సమాప్తము.

